

**Univerzita Karlova v Praze**

**Filozofická fakulta**

**Ústav románských studií**

**Diplomová práce**

**Karolína Rejmontová**

**Dětszí hrdinové v tvorbě Miguela Delibese**

**The children heroes in the production of Miguel Delibes**

Praha 2011

vedoucí práce: Dr. Juan Sánchez

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny využití prameny a literaturu.

V Praze dne 3.1.2011

.....  
Karolína Rejmontová

Děkuji za cenné připomínky Dr. Juanovi Sánchezovi

## **Abstrakt**

Diplomová práce se zaměřuje na analýzu dětských hrdinů v románech rané tvorby Miguela Delibese. Dětské protagonisty zkoumá z různých pohledů, v kontextu prostředí a ostatních postav.

**Klíčová slova:** Miguel Delibes, španělská literatura, dětské postavy

## **Abstract**

The objective of this thesis is to analyze children's characters in early production of Miguel Delibes. The children characters are explored from different points of view, in the context of background and other characters.

**Key words:** Miguel Delibes, spanish literature, children characters

**Mi patria es la infancia.**

**Miguel Delibes**

## Obsah

<b>1</b>	<b>Úvod.....</b>	<b>7</b>
<b>2</b>	<b>Miguel Delibes a jeho dílo.....</b>	<b>9</b>
<b>3</b>	<b>Delibesovy romány s dětskými postavami .....</b>	<b>13</b>
<b>4</b>	<b>Analýza dětských hrdinů .....</b>	<b>16</b>
4.1	Téma strachu .....	16
4.2	Typologie místa.....	26
4.3	Evoluční proměny .....	30
4.4	Jazyk, vyprávěcí technika .....	37
4.5	Humor .....	40
<b>5</b>	<b>Kompozice děl.....</b>	<b>43</b>
5.1	Cesta .....	43
5.2	Princ svržený z trůnu.....	45
5.3	Můj synáček Sisí.....	46
<b>6</b>	<b>Kategorie postav .....</b>	<b>48</b>
6.1	Cesta .....	49
6.2	Princ svržený z trůnu.....	52
6.3	Můj synáček Sisí.....	55
<b>7</b>	<b>Společenské problémy očima Miguela Delibese .....</b>	<b>64</b>
<b>8</b>	<b>Filmové pojetí románů Miguela Delibese .....</b>	<b>67</b>
<b>9</b>	<b>Résumé .....</b>	<b>78</b>
9.1	El personaje infantil en la novela de Miguel Delibes .....	78
9.2	Dětské hrdinové v tvorbě Miguela Delibese .....	81
9.3	The children heroes in the production of Miguel Delibes .....	81
<b>10</b>	<b>Bibliografie.....</b>	<b>82</b>
10.1	Primární literatura .....	82

<b>10.2</b>	<b>České překlady.....</b>	<b>82</b>
<b>10.3</b>	<b>Sekundární literatura.....</b>	<b>82</b>

# 1 Úvod

Pro svoji diplomovou práci jsem si vybrala téma Děťští hrdinové v tvorbě Miguela Delibese. Toto téma jsem si vyvolila hned z několika důvodů. Prvním důvodem byla moje počáteční zkušenost se španělskou literaturou. Ta totiž připadla právě na Miguela Delibese a na jeho román *Pět hodin s Mariem*, ve kterém manželka vede nad zesnulým manželem monolog rekapitulující manželství a společný život. Od počátku mě zaujala autorova mistrná vyprávěcí technika, v tomto případě použití vnitřního monologu, umění asociovat vzpomínky hlavní hrdinky a Delibesova schopnost vcítit se do svých postav a zobrazit autentický ženský pohled na svět. I když jsem se později postupně seznámila s dějinami španělské literatury a s jednotlivými autory, Delibes si pro mě navždy uchoval punc výjimečnosti. Přečetla jsem téměř všechna jeho díla a za nejzajímavější část jeho tvorby jsem shledala romány zobrazující pohled na život dítěte.

Delibes tvrdí, že dítě pro něho představuje bytost, která skýtá veškerý půvab světa a která má otevřené možnosti, jinak řečeno, může se stát vším, kdežto dospělý člověk je dítě, které ztratilo svůj půvab, a jehož možnosti se zúžily na jednu jedinou, na povolání, které vykonává.<sup>1</sup> Dítě tedy v sobě uchovává tajemství. Poetika dítěte tkví ve vnímání světa. Dítě nahlíží na svět s nehynoucí radostí, ať se děje téměř cokoliv, žije pomaloučku a věci, které nechápe, dokresluje za pomoci fantazie. Tuto naivitu a čistotu, která je pro děti příznačná, dokázal Delibes velmi věrně zachytit. V naší práci se zaměříme na tři romány, v nichž se děťští hrdinové vyskytují, jsou to tyto: *Cesta*, *Můj synáček Sisi* a *Princ svržený z trůnu*.

V románu *Cesta* se seznamujeme s jedenáctiletým Danielem, který je zároveň protagonistou románu a který podobně jako Carmen v díle *Pět hodin s Mariem* rekapituluje svůj život. V našem případě se ale nejedná o záměrný počín, ale o nahodilé řetězení vzpomínek, které se rodí v mysli chlapce noc před tím, než má opustit svoji rodnou vesnici a odjet studovat do města. Delibes tímto románem dokázal to, čeho dosáhla v našich

---

<sup>1</sup> García Domínguez, Ramón. *Miguel Delibes, Premio Nacional de las Letras Españolas 1991*. Madrid: Centro de las Letras Españolas, 1994, s. 227.

“Para mí el niño es un ser que encierra toda la gracia del mundo y tiene abiertas todas las posibilidades, es decir, puede serlo todo, mientras que el hombre es un niño que ha perdido la gracia y ha reducido a una— el oficio que desempeña— sus posibilidades.”

končinách Božena Němcová. Popsal poetiku dětství. Této atmosféry dosáhl Delibes mimo jiné zasazením děje do panenské krajiny venkova, kde lidé žijí v sepětí s přírodou. Tento román jsem si vybrala jako reprezentativní vzorek zejména proto, abych poukázala na rozdílné vnímání dětí a dospělých. Jak si totiž později ukážeme, údolí, ve kterém Daniel vyrůstal, není tak ryzí, jak se chlapci zdá. V románu *Můj synáček Sisí* se Delibes zaměřil na dvě hlavní témata, na ničivý dopad špatné výchovy a vyjádřil svůj názor proti malthuziánské teorii. Sisího život sledujeme od jeho narození po den jeho osudné smrti ve třech reprezentativních obdobích, jež charakterizují jeho život. Na rozdíl od Daniela v *Cestě* vyrůstá Sisí již od narození ve městě, jeho rodina patří k bohatší střední třídě. Sisí je povýšený, rozmazlený a zhýčkaný. Dílo je zajímavé tím, že ukazuje Sisího vývoj od dětství po období dospívání a jeho přerod v mladého muže. V románu *Princ svržený z trůnu* zůstáváme v prostředí provinčního města, v ekonomicky zajištěné rodině. Hlavním hrdinou je tříletý chlapec Quico, který brzy oslaví čtvrté narozeniny. Podobně jako Daniel v *Cestě* objevuje svět. Rovněž v tomto románu se setkáváme s poetickým pohledem na svět prostřednictvím malého chlapce.

Diplomová práce se zaměřuje na dětské hrdiny těchto románů z různých hledisek, zachycuje jejich vnímání světa, psychické pochody (zejména pocity samoty a strachu), jazykové prostředky, diferenciaci výchovy v závislosti na prostředí a jejich evoluční proměny. Pro úplné zvládnutí látky bylo třeba zkoumat dětské hrdiny v kontextu ostatních postav (rodičů, přátel a dalších osob, které mají na dětského hrdinu vliv).



## 2 Miguel Delibes a jeho dílo

Miguel Delibes Setián, známý španělský spisovatel, se narodil 17. října 1920 ve Valladolidu jako třetí z osmi dětí manželům Maríi Setián a Adolfo Delibesovi. Jeho otec Adolfo Delibes Cortés pracoval jako profesor a ředitel na obchodní škole ve Valladolidu. V roce 1936 Miguel Delibes ukončil složením maturitní zkoušky studium na střední škole La Salle ve Valladolidu. Z důvodu propuknutí španělské občanské války byla zavřena univerzita, a tak se Delibes rozhodl věnovat umělecké činnosti, vystudoval uměleckou školu zaměřenou na modelování a sochařství a zároveň školu obchodní. Během občanské války raději dobrovolně vstoupil do námořnictva, protože bitvu na moři považoval za méně osobní. „Terč byla loď, letadlo, nikdy člověk.“<sup>2</sup>

Po návratu z války do Valladolidu pokračoval ve studiu obchodu a začal rovněž studovat práva. Od roku 1941 pracoval jako karikaturista ve valladolidském deníku *El Norte de Castilla*. Od roku 1944 již začal působit v tomto deníku jako redaktor. Zabýval se především kritikou knih a filmů. V roce 1945 vyhrál Delibes konkurs na místo na katedře obchodního práva na obchodní škole ve Valladolidu. 23. dubna 1946 vstoupil do manželského svazku s Ángeles de Castro. Choť měla na autora velmi silný vliv, podněcovala ho k literární tvorbě, byla mu inspirací i první kritikou.

Počátky literární tvorby Miguela Delibese spadají do roku 1948, v tomto roce vydal svůj první román *Dlouhý je stín cypřiše* (*La sombra del ciprés es alargada*, 1948). Za tento román získal již o rok dříve cenu za literaturu Premio Nadal (jedná se o nejstarší literární cenu udělovanou ve Španělsku od roku 1944, jejímiž laureáty byly např. Carmen Laforet, Ana María Matute, Juan José Millás). V roce 1952 se stal zástupcem šéfredaktora v deníku *El Norte de Castilla* a v roce 1958 pak šéfredaktorem. V novinách se obklopil mladými pokrokovými novináři (Jiménez Lozano, Francisco Umbral, Leguineche Alonso de los Ríos),

---

<sup>2</sup> Celma Valero, María Pilar: *Miguel Delibes: Homenaje académico y literario*. Valladolid: Universidad de Valladolid, Secretariado de Publicaciones e Intercambio Editorial, 2003, s. 23.

“El blanco era un buque, un avión, nunca un hombre.”

Pokud není v poznámce uvedeno i české vydání díla, jedná se o vlastní překlad ze španělštiny. Týká se to citátů jak z odborné, tak z beletristické literatury.

z nichž se mnozí později zabývali literární kritikou Delibesových děl a významně přispěli ke známosti autora mezi širokou veřejností.

Během své novinářské činnosti byl Miguel Delibes se svými komentáři neustále spoutáván státní cenzurou, a proto se stále více uchýloval k románové tvorbě. V této době např. vydal *Emigrantův deník* (*Diario de un emigrante*, 1958), *Červený lístek* (*La hoja roja*, 1959), znepokojivé kritické *Krasy* (*Las ratas*, 1962) o poměrech na kastilském venkově. V roce 1963 již nedokázal ustupovat cenzorskému tlaku diktátorského Frankova režimu a vzdal se pozice šéfredaktora. V roce 1975, po pádu Frankova režimu, se stal členem Královské jazykové akademie (Real Academia de la Lengua). V tomto roce rovněž náhle umírá jeho manželka Ángeles, s kterou měl celkem sedm dětí. Ztrátou zasažený Delibes přestal tvořit a dokonce odmítl nabídku na post šéfredaktora v nejprestižnějším španělském deníku *El País*: „Strávil jsem několik let, aniž bych něco dělal, včetně románů. Plánovat a psát román vyžaduje čistou mysl, hlubokou koncentraci a já jsem byl v těch letech neschopný se soustředit. Nicméně časem jsem si uvědomil, že vymyslet a nechat uzrát román mi slouží k tomu, abych unikl z mého vlastního příběhu, uprchnout před sebou samým.“<sup>3</sup> Až v roce 1977 po prvních demokratických volbách ve Španělsku vznikl román *Spor o hlas pana Caya* (*El disputado voto del señor Cayo*, 1978). Novinářské činnosti a literární tvorbě se Delibes věnoval dlouhých 50 let až do roku 1998, kdy je vydáno jeho poslední dílo s názvem *Kacíř* (*El hereje*).

Delibesova spisovatelská činnost tedy pokrývá celou 2. polovinu 20. století. Jeho romány, povídky, eseje, deníkové prózy a novinové články jsou věrným odrazem života, postojů a názorů samotného autora. Delibes se v tvorbě soustřeďuje především na rodnou Kastilii, přírodu a její těsné sepětí s člověkem. S tím také souvisí jeho další ústřední téma, kterým je ekologie a snaha o nalezení rovnováhy mezi člověkem a životním prostředím, ve

---

<sup>3</sup> Delibes, Miguel: *El sentido del progreso desde mi obra*. Madrid: Real Academia Española. 1975, s. 11.

“Pasé unos años sin hacer apenas nada, ni por supuesto, novelas. Planear y escribir una novela requiere una mente en blanco, una profunda concentración, y yo, en aquellos años, era incapaz de concentrarme. Sin embargo, con el tiempo advertí que inventarme y madurar una historia me servía para evadirme de mi propia historia, para escaparme de mí mismo.”

kterém žije. Miguel Delibes je spisovatelem neintelektuálním, zato dokonale ovládajícím jazyk svého lidu.

Zpočátku byl vnímán pouze jako regionální prozaik, neustrnul však ve své tvorbě, ale naopak se snažil svými díly reagovat na literární proudy, které zasahovaly tehdy poválečné Španělsko (např. existenciální úzkost, kritika doby, transformace poválečného Španělska, reakce na ideologii totalismu). Na rozdíl od ostatních spisovatelů své generace se vyhýbá tremendistickým tezím. Zaměřuje se na temné stránky života, nechybí mu ovšem skrytý lyrismus. Hned ve svém druhém románu *Dosud je den (Aún es de día)* z roku 1949 popisujícím tělesně postiženého člověka, který se snaží překonávat překážky a přistupovat k životu s radostí, se projevuje Delibesův humanistický a etický postoj, kterým se liší od tremendistů.

Z raných děl je nejúspěšnější román *Cesta (El camino, 1950)*. Kritici považují tento román za dílo umělecké zralosti. Autor se v něm vrací do bezstarostných dob dětství, hrdinové a jejich příhody jsou vylíčeny s vlídným humorem. Kontrapunktem tohoto téměř idylického světa je následující román *Můj synáček Sisi (Mi idolatrado hijo Sisi, 1953)*, kde se Delibes zabývá rodičovským egoismem. V díle popisuje majetnické a nezdravé přilnutí obchodníka Rubese k jedinému synovi, které vyvrcholí dvojí smrtí, nešťastnou smrtí syna Sisiho a sebevraždou otce. Mezi romány s dětskou tematikou patří rovněž román *Princ svržený z trůnu (El príncipe destronado, 1973)* či *Krasy (Las ratas, 1963)*, román, který se vrací k venkovské tematice *Cesty*, není zde již ale vykreslen venkov jako idylické místo k životu. Do popředí se naopak dostává vykreslení tragických a tvrdých podmínek na kastilském venkově. Za toto dílo získal spisovatel Národní cenu kritiky (Premio Nacional de la Crítica). Románem *Lovcův deník (Diario de un cazador, 1955)* zahajuje Delibes řadu knih s loveckou tematikou. Vyjmenujme např. *Lov křepelky obecné (La caza de la perdiz roja, 1963)*, *El libro de la caza menor (Kniha o lovu drobné zvěře, 1964)* *S loveckou puškou na rameni (Con la escopeta al hombro, 1970)*, *Mis amigas truchas (Moji přátelé pstruzi, 1977)*. Všechny spojují barvitě popsané zážitky z lovu, což je prozaikova veliká vášeň, a zároveň láska k přírodě a ekologii.

Jak už jsme zmínili, část knih se věnuje také rodné Kastilii, uveďme např. *Staré příběhy Staré Kastilie (Viejas historias de Castilla la Vieja, 1969)*, *Kastilie promlouvá (Castilla habla, 1986)* aj. Románem *Pět hodin s Mariem (Cinco horas con Mario, 1966)* Delibes reaguje na inovační techniky, které tehdy pronikly do španělské prózy. Je vystavěn do

vnitřního monologu a vyznívá jako kritika sociální a náboženské přetvářky. Dalším významným dílem je *Podobenství o ztroskotanci* (*Parábola del naufrago*, 1969). Ústředním motivem je kritika konzumní společnosti, což má za následek odklon od pravých hodnot člověka. Během své bohaté umělecké kariéry získal Miguel Delibes celou řadu ocenění za svou tvorbu: Premio Nadal (1948), Premio Fastenrath de la Real Academia (1957), Premio Nacional de la Crítica (1962), Premio Príncipe de Asturias de las Letras (1982), Premio de las Letras (1984), Premio Nacional de las Letras Españolas (1991), Premio Miguel de Cervantes (1993), Premio Nacional de Narrativa (1999).

### 3 Delibesovy romány s dětskými postavami

Je na místě se ptát, proč se Delibes v určitém období své literární tvorby zaměřil na dětského hrdinu. Nejprve si zmapujeme všechna díla s touto tematikou, a poté se blíže zaměříme na tři z nich: *Cestu*, *Mého synáčka Sisího* a *Prince svrženého z trůnu*. Svůj první román, ve kterém se Delibes zaměřil na dětského protagonistu, vydal roku 1950. Jednalo se již o zmíněný román *Cesta*, o tři roky později následuje *Můj synáček Sisí*. Později od této látky opouští a vrací se k ní opět románem *Krasy* publikovaném roku 1962. Roku 1964 během pouhého měsíce napíše svůj čtvrtý román věnovaný tomuto námětu *Princ svržený z trůnu*. I když tyto romány svojí tematikou zasahují do dětského světa, jsem toho názoru, že nejsou určeny primárně dětskému čtenáři, protože dětský čtenář není s to pochopit všechny roviny díla. Poslední dvě knihy věnované dětem byly publikovány roku 1982 - *Tři ptáčky vypráví* (*Tres pájaros de cuenta*) a roku 1988 - *Moje drahé kolo* (*Mi querida bicicleta*). V posledních dvou případech bych díla označila opravdu za knihy pro děti, jednak svým zpracováním a formou, ale i přístupem ke čtenáři. Delibes připouští, že se nechal inspirovat knihami, které četl v dětství: *Malý princ*, *Alenka v říši divů*, romány Verna, Sagariho, či Silvy. Byl to právě Sánchez Silva, který dodal Delibesovi odvalu, aby začal psát také tvorbu pro děti. Inspirací se mu zdá se být jeho vlastní dětství, byl třetí nejstarší z osmi dětí, sám měl sedm dětí, děti ho tedy obklopovaly po celý život. Rovněž si myslím, že postava dítěte je Delibesovi blízká svojí křehkostí, nevinností a upřímným pohledem na svět. Pro Delibese je dětský věk obdobím nevědomého souladu s přírodou, útočištěm ryzích hodnot a dokonce na něm vybudoval svůj optimismus a víru v dobrého člověka. Výjimku tvoří pouze román *Krasy*, kde autor opouští idylické vidění světa a přiklání se k popisu problémů kastilského venkova, jenž s přítomností dítěte nabírá na vážnosti, a dále román *Můj synáček Sisí*, který je zaostřen na popis konkrétní historické skutečnosti a jejich příznačných jevů. Delibes popsal prototyp jedné společenské třídy a zároveň příběh o sobci. Postava dítěte, tedy Sisího, odráží výsledek výchovy sobeckého otce, jak podotýká M. Luisa Bustos Deuso: „Nedostatek citlivosti dospělých při výchově dětí a její neblahé následky je stále Delibesovo téma již od prvního románu.“<sup>4</sup>

---

<sup>4</sup> Bustos Deuso, M. Luisa: *La mujer en la narrativa de Delibes*. Valladolid: Secretariado de Publicaciones e Intercambio Editorial, Universidad de Valladolid, 1991, s. 16.

“La falta de sensibilidad de los adultos en la educación de los niños y sus nefastas consecuencias es una constante temática en la delibiana desde la primera novela.”

Delibesovy děti jsou tedy ti, kdo potřebují něhu a lásku. Francisco Javier García Sánchez rozdělil Delibesovu tvorbu na tu, která pojednává o idylickém dětském pohledu na svět (novelas de la ternura) a na tu, která pojednává o pokroku, či o potřebě dělat pokroky (novelas del progreso).<sup>5</sup> Dále můžeme Delibesovy děti dělit na děti z vesnice pocházející ze skromných poměrů (např. *Krasy, Cesta*) a na děti z města (např. *Princ svržený z trůnu, Můj synáček Sisi*) střední vyšší společenské třídy. Porovnáme-li tyto dva světy, nejen že se venkovské děti zdají šťastnější, i když pocházejí z horších ekonomických podmínek, ale také moudřejší, schopny se orientovat a poradit si v životě. Pro městské děti je typické, že jsou méně samostatné, a tudíž více závislé na rodičích.

Dále se budeme podrobněji zabývat romány *Cesta, Můj synáček Sisi* a *Princ svržený z trůnu* a poukážeme na společné rysy románů v tématu dětských postav. Nejprve si ale krátce představíme romány samotné. Román *Cesta* je prvním Delibesovým románem, jehož protagonistou je postava dítěte, konkrétně jedenáctiletý chlapec jménem Daniel. Daniel je venkovské dítě pevně spjaté s prostředím, ve kterém vyrůstá, s údolím a jeho obyvateli. S údolím se však musí rozloučit, neboť jeho otec si přeje, aby začal studovat ve městě a vyhnul se tak těžké práci sýraře, kterou on sám musí vykonávat. S chlapcem tedy ve vzpomínkách rekapitulujeme jeho dosavadní život v údolí, noříme se do životů jednotlivých obyvatel a seznamujeme se s jejich osudy. Poetiku díla tvoří způsob, jakým se jednotlivé informace dozvídáme, tedy prostřednictvím dítěte jeho dětskýma očima. Ústředním motivem je dítě a jeho prožívání světa.

Comprendía Daniel, el Mochuelo, que ya no le sería fácil dormirse. Su cabeza, desbocada hacia los recuerdos, en una febril excitación, era un hervidero apasionado, sin un momento de reposo. Y lo malo era que el día siguiente habría de madrugar para tomar el rápido que le condujese a la ciudad. Pero no podía evitarlo. No era Daniel, el Mochuelo, quien reclamaba a las cosas y al valle, sino las cosas y el valle quienes se les imponían.<sup>6</sup>

Daniel Sýček, chápal, že pro něho nebude jednoduché usnout. Jeho mysl ubíhala ke vzpomínkám, v horečnatém vzrušení, ve vášnivém vření, bez chvíle odpočinku. A špatné bylo, že následující den bude muset časně vstávat, aby stihl rychlík, který ho doveze do města. Ale

---

<sup>5</sup> García Domínguez, Ramón. *Miguel Delibes, Premio Nacional de las Letras Españolas 1991*. Madrid: Centro de las Letras Españolas, 1994, s. 227.

<sup>6</sup> Delibes, Miguel. *El Camino*. Barcelona: Destino, 2007, s. 79. Všechny další citáty jsou z tohoto vydání.

nemohl tomu zabránit. Nebyl to Daniel, Sýček, který přivolával věci a údolí, nýbrž věci a údolí, kteří se mu vkrádali do mysli zahalující ho do živých hovorů.

Všechny příhody, které si Daniel během bezesné noci vybaví, odkazují nějakým způsobem k Danielovu životu a jejich prostřednictvím chlapce poznáváme. Při důkladném čtení si uvědomíme, že Daniel nemohl být svědkem všech příběhů, na které vzpomíná, někdy je zná pouze z vyprávění. Tento fakt ale není podstatný, důležité je, že prostřednictvím obyvatel vesnice poznáváme chlapcovy názory, pochody a jsme účastníci jeho psychického zranění.

V románu *Můj synáček Sisí* se seznamujeme se Sisím a jeho psychickým zraněním od narození po dospělost. Sisí na rozdíl od Daniela, který má přísného otce, svoji rodinu plně ovládá. Během dospívání se stále více vymyká kontrole rodičů. Román končí chlapcovou smrtí, kterou zapříčinila nešťastná náhoda. Delibes se v tomto případě vyhýbá poetice dětství. Hlavním hrdinou románu je Sisího otec Cecilio Rubes.

*Princ svržený z trůnu* má děj podobný *Cestě*. Dílo je tentokrát zaměřeno na rané dětství, protagonista Quico je šťastné a veselé dítě. S chlapcem strávíme jeden den jeho života. Podobně jako v *Cestě* jsou v románu popsány veselé Quicovy rošťárny zobrazující idylické dětství, zároveň však poodkrýváme rodinné problémy.

## 4 Analýza dětských hrdinů

Delibesova díla obsahují několik společných rysů, které provázejí celou jeho tvorbu. Jsou to ideologická přesvědčení autora. Mezi opakující se témata náleží téma smrti a pocity strachu, občanská válka a její dopady, Kastilie a zachování životního prostředí, protiklad města a venkova. Delibesova spisovatelská trajektorie je identická s životním cyklem člověka, jeho prvotiny se věnovaly dětství, jeho pozdní tvorba tématu stáří. Z pozdní autorovy tvorby jmenujme například romány *Deník penzisty* (*Diario de un jubilado*) či *Milostné dopisy rozkošnického šedesátníka* (*Diario de un sextuario voluptoso*). Dalším rysem spisovatelovy tvorby je zájem o obyčejné, prosté lidi. Tyto postavy žijí obyčejným životem, těžiště románů je zaměřeno na ordinérní, každodenní aktivity. Kouzlo těchto románů spočívá v přístupu autora k postavám, na postavy je nahlíženo s pochopením. Dalo by se říci, že spisovatel na své postavy aplikuje boží pravidlo miluj bližního svého, zachází s nimi tedy s hřejivým lidstvím a tolerancí. Tato láska a víra v člověka je patrná ve všech Delibesových románech.

V románech *Cesta*, *Můj synáček Sisí* a *Princ svržený z trůnu* Delibes zobrazuje ty nejčistší bytosti, právě vylíhnuté na svět, neznající zlobu a zášť, zároveň ty nejzranitelnější, tedy děti. Daniel, Sisí i Quico, naši tři literární hrdinové, nahlížejí na svět specifickým dětským a později mladickým pohledem. Delibes se prostřednictvím svých románů pojednávajících o dětech ponořil do dětských myslí a vyjevil nám svědectví o tom, jak prožívají děti pocity strachu, kde vznikají a z jakých příčin. Zaměřil se na dětský jazyk, analyzoval ho a poukázal na to, jak se děti vyjadřují. S tímto tématem se pojí téma humoru, který vzniká z dětské neznalosti a naivity. Evoluční zrání je dle Delibese pevně spjato s prostředím, na venkově je vývoj jedince přirozenější, v těsném vztahu s přírodou, ve městě může jedinec snáze vstoupit na „špatnou cestu“.

### 4.1 Téma strachu

Strach je dominantní téma napříč Delibesovými romány. Především se jedná o strach ze smrti. Jak je známo, většina fobií vzniká v dětství (z vnějšího prostředí) z traumatických zážitků. Delibes k tomu dodává: „Už když jsem byl dítě, například když jsem přišel ke schodům mého domu, představoval jsem si, že jednou tady ponесou rakev mého otce. Tyto představy jsem si nechával pro sebe, nesvěřoval jsem se s nimi nikomu, opakovaly se, až se



staly posedlostí.“<sup>7</sup> Tento panický strach ze smrti otce přikládá autor tomu, že jeho otec vychovával děti v pokročilém věku. Když začal malý Miguel vnímat pojem smrt, otci bylo již šedesát let, tedy věk, ve kterém se tehdy běžně umíralo. Další vlivy, které mohly zapříčinit, že se téma smrti stalo ústředním námětem Delibesovy tvorby a o kterých se sám v této souvislosti zmiňuje, jsou tyto: válka (jako mladý se účastnil občanské války) či příliš pohřební náboženská orientace Španělska (zážitky z pohřbů z dětství), vědomí závratné rychlosti času. Delibes byl rovněž svědkem převratných historických událostí, zažil dvě světové války, španělskou občanskou válku, výbuch atomové bomby či systematické vyhlazování minorit. Jak sám spisovatel vysvětluje, svůj první román *Dlouhý je stín cypřiše* napsal, aby se vytrhl ze spárů těchto myšlenek. V díle se objeví existenciální otázka konečnosti života. Myšlenku smrti pak dále rozvíjel v dalších svých románech, jsou to především díla: *Červený lístek*, *Pět hodin s Mariem*, *Podobenství o ztroskotanci* a *Princ svržený z trůnu*. Zejména klíčové se jeví spojení smrti a dětství. „Pozoroval jsem, že tato inklinace psát romány o dětství a o smrti se střetává a tehdy vzniká patetismus: smrt dítěte, to nejstrašnější a paradoxní, co na světě existuje.“<sup>8</sup> Na následujících stránkách se budeme zabývat tím, jak Delibes pracoval s tématem strachu a úzkostí v románech *Cesta*, *Můj synáček Sisí* a *Princ svržený z trůnu*.

V románu *Cesta* je ústředním námětem odchod Daniela do „velkého světa“. Tento odchod je doprovázen Danielovými úzkostnými pocity. Chlapec nechápe, proč by měl opustit místo a lidi, které má rád proto, aby studoval a stal se někým velikým, jak si přeje jeho otec. Cítí se srostlý s údolím, kde dosud žil. Paradoxně otec, jenž si myslí, že pro syna dělá to nejlepší, nechce, aby se jako on celý život dřel v sýrašství, nikdy vesnici opouštět nemusel. Daniel si několikrát opakuje, že otec touží po tom, aby jeho syn dělal pokroky. Pro otce znamená pokrok jít po proudu doby, zajistit synovi odchod do města a dopřát mu vzdělání. Byl by rád, kdyby Daniel dobyl svět, stal se vzdělaným a zámožným mužem. Naproti tomu

---

<sup>7</sup> Alonso de los Ríos, César: *Conversaciones con Miguel Delibes*. Madrid: Magisterio Español, 1971, s. 37.

“Ya de niño a mí me ocurría, por ejemplo, que al llegar a las escaleras de mi casa me imaginaba que un día bajarían por allí el ataúd con el cadáver de mi padre. Estas imaginaciones que reservaba para mí y no las confiaba a nadie, se repitieron hasta convertirse en una obsesión.”

<sup>8</sup> *Ibid.*, s. 40.

“He observado que esta doble inclinación mía a novelar la infancia y la muerte terminan encontrándose, y entonces surge el patetismo: la muerte de un niño, lo más tremendo y paradójico que existe en el mundo.”

Daniel, který promlouvá skrze autora, vidí svůj budoucí život ve vesnici. Delibes k tomu říká: „Rostu, kde mě vysadí, jako stromy.“<sup>9</sup> Později dodává: „Daniel Sýček nechce odejít z vesnice ze stejných důvodů, jako já nechci odejít z té mojí.“<sup>10</sup> Delibes na rozdíl od svých současníků, kteří spěchají uspět do velkých měst, zejména Madridu a Barcelony, zůstal celý život věrný svému nakladateli, Valladolidu a regionálním novinám Norte de Castilla. Zastával názor, že odchodem z místa, kde člověk vyrůstal a žil, přichází o své kořeny. Naplnění smyslu života není podmíněno zpřetrháním pout s vesnicí a nastoupením cestu městského života, kde často dochází k deformování člověka vlivem konzumní společnosti.

Samotnému tématu smrti, jsou věnovány kapitoly XIX-XX, tedy téměř závěr románu. Jelikož celé dílo působí svěžím, až radostným dojmem, když Daniel popisuje s lehkým humorem své toulky přírodou a dětské nezbednosti prožité s Germánem a Roquem, náhlý temný tón může čtenáře překvapit. Daniel, Germán a Roque se jdou jednoho dne koupat k řece, Germán však uklouzne a udeří se hlavou o kámen, je smrtelně zraněn. Roque ho stihne ještě položivého přinést domů, doktor shledává vážné poškození mozku, je zavolána ambulance, ale přijíždí pozdě, lékař z blízkého města konstatuje smrt. Následně je líčen tradiční venkovský pohřeb, typický pro španělské prostředí. Během bdění nad mrtvým Daniel přemýšlí nad křehkostí života. Uvědomuje si jeho konečnost, všudypřítomnou smrt, která kdykoliv může z nenadání jako blesk z čistého nebe přetrhnout tenkou nit života.

Algo se marchitó de repente muy dentro de su ser: quizá la fe en la perenidad de la infancia. Advirtió que todos acabarían muriendo, los viejos y los niños. Él nunca se paró a pensarlo y, al hacerlo ahora, una sensación punzante y angustiosa casi le asfixiaba. Vivir de esta manera era algo brillante, y a la vez, terriblemente tétrico y desolado. Vivir era ir muriendo día a día, poquito a poco, inexorablemente. (*El Camino*, s. 200)

Něco uvnitř něho náhle zhaslo: snad víra ve věčnost dětství. Uvědomil si, že všichni nakonec zemřou, starci i děti. Nikdy se nezastavil, aby o tom přemýšlel, a když to činil nyní, téměř ho

---

<sup>9</sup> Ibid., s. 42.

“Yo crezco donde me plantan, como los árboles.”

<sup>11</sup> Ibid., s. 42.

“Daniel el Mochuelo no quiere marcharse del pueblo por los mismos motivos que yo no quiero marcharme del mío.”

zadusil ostrý a úzkostný pocit. Žít tímto způsobem bylo něco skvělého, a současně, příšerně teatrálního a zhoubného. Žít znamenalo den co den pozvolna neúprosně umírat.

Jesús Rodríguez ve své studii zmiňuje nešťastnou nehodu, při které byl Delibes přímým účastníkem a která mohla být předlohou pro popsání Germánovy smrti. Při osobním rozhovoru v červnu roku 1985 spisovatel popsal událost, kdy byl s přáteli bruslit na řece Pisuerga, a náhle se pod jedním z nich prolomil led. Kamaráda, jenž spadl do řeky, našli pak o několik dní později utonulého.<sup>11</sup>

V knize *Můj synáček Sisi* jsou pocity strachu a úzkosti pouze marginálně naznačeny, v románu je např. popsáno, že se malý Sisi bojí bouřky.

Sisí Rubes temblaba entonces y sólo hallaba refugio adecuado en la solicitud protectora de su madre. Ella era fuerte, rígida y dura, y los relámpagos y los truenos nada podrían contra ella. También servía su madre para arroparle y abrigarle contra los siniestros fantasmas que, a veces, se levantaban en sus sueños.<sup>12</sup>

Tehdy se Sisí Rubes celý chvěl a jediné vhodné útočiště nacházel v matčině ochraně a péči. Byla silná, přísná a tvrdá, proti ní hromy a blesky nic nezmohly. Matka sloužila taky k tomu, aby ho přikryla a ukryla před hroznými příznaky, které ho někdy pronásledovaly ve snech.<sup>13</sup>

Později se dozvídáme, co je příčinou Sisího zlých snů.

Pero a Sisí Rubes le ocultaron que los niños del colegio no estaban allí para procurarle a él una complacencia, y que también había allí monjas oscuras y siniestras parecidas a los fantasmas que poblaban sus noches [...] (*Mi idolatrado hijo Sisi*, s. 137)

Sisímu Rubesovi však zamlčeli, že děti nejsou ve škole proto, aby ho bavily, a že jsou tam také černé nevlídné jeptišky podobné přízrakům z jeho strašidelných snů [...] (*Můj synáček Sisi*, s. 120)

V období dospívání zažívá Sisí pocity existenciální úzkosti.

---

<sup>11</sup> Rodríguez, Jesús. *El sentimiento del miedo en la obra de Miguel Delibes*. Madrid: Pliegos, 1979, s. 114.

<sup>12</sup> Delibes, Miguel. *Mi idolatrado hijo Sisi*. Barcelona: Destino, 1994, s. 136. Všechny další citáty jsou z tohoto vydání.

<sup>13</sup> Delibes, Miguel. *Můj synáček Sisi*. Praha: Odeon, 1978, s. 119. Všechny další citáty jsou z tohoto vydání.

Sisí se miraba, abrumado, sus manos grandes vacías. Experimentaba la sensación de ser un algo frustrado e incompleto. “Quizá —le dijo a Paulina una noche cálida, en el campo, con el alto cielo arriba— sea que yo no he empezado la vida por el principio, como debe ser. Dime, Paulina, ¿qué hay más allá de los veinte años?” Paulina le acariciaba la cabeza: “Cariño, no te artormentes. Encontrarás, tal vez, la mujer de tu vida”. “¿Y más allá de las estrellas?”, indagaba Sisí. “Está Dios”, decía Paulina, levemente sobrecogida. “Dios, Dios, ¿crees tú que Dios me odiará? Paulina le estrechó tiernamente. Le dolía el desvalimiento y la soledad de Sisí. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 278)

Sisí se smutně zadíval na své velké, prázdné ruce. Připadal si trochu jako nepovedený a neúplný člověk. Na venkově jednou za teplé noci pod vysokým nebem řekl Paulině: „Asi jsem nezačal život od začátku, jak se má. Pověz mi, Paulino, co je tam dál za hranicí dvaceti let?“ Paulina ho hladila po vlasech: „Netrap se, miláčku. Snad najdeš ženu svého života.“ „A tam dál za hvězdami?“ pátral Sisí. „Bůh,“ řekla Paulina, poněkud zaražena. „Bůh, Bůh! Myslíš, že mě bude Bůh nenávidět?“ [...] Paulina ho k sobě přivinula. Sisího beznaděj a osamění jí působily bolest. (*Můj synáček Sisí*, s. 247)

Úzkostné pocity, které Sisí prožívá, jsou důsledkem Sisího zhýralého života, chlapec neumí dát svému životu pevný směr a řád, nenachází radost ze života, ani jeho smysl. Z rozmrzelosti a nudy se oddává neřestem, pití alkoholu, návštěvám veřejných domů apod.

*Princ svržený z trůnu* se zaměřuje na pocity téměř čtyřletého chlapce Quica. V literatuře není zcela obvyklé, že by se takto malý chlapec stal protagonistou díla. Autor se především soustředí na pocity samoty, kterou Quico zažívá poté, co mladší sestřička přitahuje celou pozornost okolí vůči svojí osobě. Vzhledem k tomu, že Delibes, jak jsem již zmínila, pochází z početné rodiny a sám sedm dětí vychoval, je možné, že se jedná o autobiografický prvek v jeho tvorbě, kdy byl buď svědkem syndromu prince svrženého z trůnu, či jej sám na vlastní kůži zažil. Stejně tak jako v románu *Cesta*, i zde se objevuje setkání hrdiny se smrtí. Je to setkání stejně nečekané pro Quica, jako to bylo pro Daniela. Quico se krátce po probuzení zdraví se služebnou doňy Pauliny.

—Buenos días, Loren. Y dijo la Loren: —Buenos días, hijo.¿Sabes que se murió el gato? ¡Mira! Levantó en el aire un pingajo negro. —¿Por qué se ha muerto, Loren? La Loren le

respondía con una voz aguda y chillona que franqueaba los cristales como un rayo de sol: — ¿Sabes tú por qué pasan esas cosas? Le llegó su hora nada más.<sup>14</sup>

„Dobrý den, Loren.“ A paní Loren řekla: „Dobrý den, chlapče. Víš, že mi umřel kocour? Podívej!“ Zvedla do vzduchu černý hadr. „Proč umřel, Loren?“ Paní Loren mu pisklavým hláskem odpověděla: „Víš, proč se dějí tyhle věci? Přišla jeho chvíle, nic víc.“

První reakcí Quica je zvědavost. Na rozdíl od Daniela, který již plnou mírou chápe nevratnost smrti a nenadálé setkání s úmrtím ho vede k zamyšlení nad životním údělem člověka, Quico není schopen pochopit pravou podstatu toho, co se stalo, proto se také obrací na Loren a žádá vysvětlení, ta však nesplní jeho očekávání, není schopna tajemnou záhadu života ani Quicovi rozuzlit, ani přiblížit. Přestože Quico není smrtí ochromen jako Daniel, ani ho neděsí, neboť, jak jsme si řekli, není s to postihnout koloběh života a umírání, zanechává v něm ranní setkání hluboký a silný pocit. Dojem je to tak trvalý, že se k němu chlapec během dne několikrát vrací. Vezmeme-li v úvahu, že pro chlapce v jeho věku je každý den něčím nový, ba i během dne poznává nové a nové věci, jak objevuje postupně svět, je přirozené, že jeho mysl je náhle plna jakéhokoliv čerstvého vjemu, po chvíli však vstupuje do nitra již jiný vjem a na starý se zapomene. Chci tím říci, že mysl dítěte je těkavá, neulpívá na jediném dojmu, naopak že přelétá z jednoho na druhý tak, jak se mu nové události staví do cesty. Pokud se tedy v našem případě Quico vrací k ranní příhodě ještě několikrát, znamená to, že to pro něho byl významný zážitek, který by zasloužil analýzu, vysvětlení. Nikdo z osob, jež ho obklopují, ať už to jsou služebné, či členové rodiny, není ochoten mu k události podat informace, naopak zprávu o smrti kocoura přijímají netečně. Quico se několikrát pokusí navázat hovor na téma, které ho trápí, nenachází však spojence. Nakonec uzří mrtvého kocoura znova. Jak zmiňuje Jesús Rodríguez, opětovné spatření zvířete vyděsí Quica do té míry, že svůj strach poté projektuje do různých událostí během dne.<sup>15</sup> Jeden z takových okamžiků nastane, když Quico objeví na podlaze připínáček a odevzdá ho mamince, protože se obává, aby ho Cris nespolkla a neumřela jako kocour Moro. Tento okamžik je v románu velmi důležitý, protože z nevinné zvědavosti, ze které podle mě nevyplývá, že by si Quico uvědomoval podstatu smrti, nebo že by pro něho byla nějakým způsobem osobní, se dostáváme do roviny, kdy chlapec cítí přímé

---

<sup>14</sup> Delibes, Miguel. *El príncipe destronado*. Barcelona: Destino, 2005, s. 14. Všechny další citáty jsou z tohoto vydání.

<sup>15</sup> Rodríguez, Jesús. Op. cit., s. 125.

ohrožení a obavu o své blízké. Přestože je tedy Quico pouhé dítě, hrozivost smrti si do jisté míry uvědomuje. Také se již zřejmě zúčastnil pohřbu, jelikož se Loren ptá, zda-li Mora pohřbí, v jiném okamžiku, když vidí do černé barvy zahalenou Domi, chce vědět, jestli služebná brzy zemře.

Pojem smrti je z části zkreslen i výchovou, které se mu dostává, zejména prostřednictvím služebných. Tyto ženy používají k dosažení žádoucího výchovného efektu soubor zstrašujících historek, a tímto nepřímým tlakem se snaží učinit chlapce poslušným. Tak Vítora neustále hrozí Quicovi, že ho přijde navštívit doktor, pokud bude stále kašlat:

—Si toses, llamamos al Longinos.

„Jestli budeš kašlat, zavoláme Longinese.“

Quico je přirozeně touto informací zděšen.

—Yo no quiero que venga Longinos. —Pues no tosas. Quico protestó: —Yo no sé cuando toso. (*El príncipe destronado*, s. 15-16)

„Já nechci, aby přišel Longines.“ „Tak nekašli.“ Quico protestoval: „Já o tom nevím, že kašlu.“

Na této ukázce je zřejmé nelogické používání některých výchovných metod Vítory. Dítě neumí ovládnout svůj kašel, pouze se vystraší.

Miró al niño, desamparado, y le dijo: —Longines es bueno. Viene cuando estás malo y te pincha para que te pongas bueno. (*El príncipe destronado*, s. 16)

Podívala se nešťastně na chlapce a řekla: „Longines je hodný. Přijde, když jsi nemocný, a píchne ti včeličku, abys byl zdravý.“

V zápětí se tedy Vítora dítě snaží utěšit. Přirozeně, zvědavý Quico se této informace chytne a zajímá se, kam se injekce dává.

—Y dónde te pincha, Vito? – dijo: — ¿En el culo? – Anda, a ver. Pero no digas eso; es pecado. —¿Culo es pecado? – Eso; y si lo dices te llevan los demonios al infierno. (*El príncipe destronado*, s. 16)

„A kam ti ji píchne, Vito?“ , ptá se, „do zadečku?“ „ Neříkej takové věci, je to hřích“ „Zadek je hřích?“ „Přesně tak a když to budeš říkat, odnesou tě čerti do pekla.“

Vítora střídavě Quica utěšuje a straší peklem. K této výchovné zbrani se uchyluje, protože ví, že na ni Quico ze strachu okamžitě reaguje. Chlapec tedy prožívá střídavě pocity klidu, a poté strachu. Pocity strachu se v něm ale akumulují, až do okamžiku, kdy má usnout, tehdy všechen strach nastřádaný během dne vypluje na povrch a před chlapcovým zrakem se objevuje celá plejáda strašidelných výjevů.

—Venía el demonio cuando tú no estabas y me llevaba de los pelos al infierno, con el Moro, y luego Longines me pinchaba y el soldado iba con el puñal de dos filos, y el Fantasma. (*El príncipe destronado*, s. 168)

„Přišel čert, když jsi tu nebyla, popadl mě za vlasy a odnesl do pekla společně s Maurem, a pak mě Longines dával injekci a přišel voják se šavlí, která měla dvě ostří, a strašidlo.“

Nakonec Quico usíná, zatímco drží maminku za ruku. Kromě Vítory dohlíží na Quica také služebná jménem Domi. Také ona přizivuje chlapcův strach. Na rozdíl od Vítory je to strach, vnitřní šimrání, které děti fascinuje a přitahuje. V našem případě je to Domi, kdo podněcuje strach dětí v rodině vyprávěním strašidelných příběhů a děsivými písněmi. Zajímavé na tom je, že jak Quico tak Juan Domi doslova uprošují, aby jim nějaký takový příběh zapěla, či převyprávěla. Jak vyznívá z textu, děti je už znají téměř z paměti. Přesto chtějí příběh slyšet znovu a znovu. Jeden z takových popěveků je o chlapci, který jedl s kravami:

Llorad, madres, llorad, porque hijos tienes tú, que es una pena ver la criatura sin pan, agua, ni luz, cargar con esta cruz medio enterrado entre la basura. (*El príncipe destrando*, s. 94)

Plačte, matky, plačte, protože děti máte. Je to neštěstí vidět dítě bez chleba, vody a bez světla pod tíhou tohoto kříže napůl pohřbeného ve špíně.

Další popěvek vypráví o vojákovi, který se vrátil z Afriky a zjistil, že jeho milá se mezitím vdala za jiného, konec je tragický, voják spáchá sebevraždu.

Yo no quiero besos de tus labios, lo que quiero lograr es mi intención, y sacando un puñal de dos filos en su pecho se lo atravesó. (*El príncipe destronado*, s. 96)

Já nechci polibek z Tvých rtů, já chci naplnit svoje předsevzetí. A vytáhl dýku a zabodl si ji do prsou.

Mimo služebnictvo další z osob, která stupňuje Quicův strach, je jeho bratr Juan. Není přesně řečeno, kolik je Juanovi let, pouze víme, že již chodí do školy. V onen den, kdy trávíme s Quicem jeden den jeho života, je však Juan celý den doma, protože je nachlazený.

Juan nachází zvláštní potěšení v tom, když vidí, že se Quico bojí. Snaží se mu všemožně nahnat strach a přiživovat jeho děsivé představy. Tak např. když si Juan a Quico hrají sami v pokoji, Juan začne předstírat, že lampa, která když se pohupuje, vypadá jako létající anděl, se náhle proměnila v ďábla.

—Es el demonio que viene a por tí para llevarte de los pelos al infierno, ¡mírale! Quico temblaba. (*El príncipe destronado*, s. 50)

„To je ďábel, který přišel pro tebe, aby tě popadl za vlasy a odnesl do pekla. Podívej se na něj!“ Quico se třásl.

Zdá se, že pro Juana je snaha polekat chlapce pouze forma hry, nicméně pro chlapce jsou děsivé představy skutečné a dokáží v něm vyvolat až panickou hrůzu. Služebné tedy používají strach zejména jako způsob, jak si děti podmanit, Juan jako způsob zábavy. Platí zde pravidlo, že osoby starší, či osoby s větší autoritou se snaží působit na ty mladší a řekněme slabší. Této skutečnosti si všimne také Quico, který se na základě tohoto vzorce snaží postrašit malou Cris.

Dijo Quico, ahuecando la voz: —Cris, el Coco. (*El príncipe destronado*, s. 120)

Quico řekl hlubokým hlasem: „Cris, bubák.“

Na rozdíl od Juana v tom ovšem nevidí zlomyslnou zábavu, ale chuť napodobovat ostatní, pro tento věk typickou. Dalším důkazem je, když uvidí Santina, jak kleje, a později se ho snaží bezmyšlenkovitě napodobit a opakovat věty po něm.

Quico se acercó a la caldera de la calefacción e intentó abrirla. No lo consiguió y, entonces, sujetó el tirador con ambas manos e impulsó hacia arriba con fuerza. El portillo saltó y le cogió un dedo contra la silla. Instintivamente el niño se llevó la mano en la boca. Chilló: Leche, me pillé! (*El príncipe destronado*, s. 33)

Quico se přiblížil ke kotli a pokusil se ho otevřít. Nepodařilo se mu to, tak chytl kliku od kotle a vši silou trhnul. Dvířka vyskočila a Quico se uhodil o židli. Instinktivně si přiložil ruku k ústům a zakřičel: „Sakra, bouchl jsem se!“

Podobně Daniel v románu *Cesta* zažívá směsici strachu a zaujetí, když uslyší Sáru, která se pokouší svého bratra Roqueho potrestat tím, že ho zavře do tmavé stodoly a předčítá mu hrobovým hlasem:



Cuando mis pies, perdiendo su movimiento, me adviertan que mi carrera en este mundo está próxima a su fin. (*El camino*, s. 18)

Když mé nohy ztuhnou, zjistím, že můj pobyt tady se blíží ke konci.

Daniel chce zprvu uprchnout, ale zvláštní směs strachu a zvědavosti ho nutí zůstat na místě a fascinovaně poslouchat Sářin temný projev.

Quico, svržený z pomyslného trůnu, nakonec získává aspoň dočasně své místo ve středu pozornosti zpět, když vyděsí maminku tím, že spolkl víčko od zubní pasty. Tehdy přichází na řadu návštěva lékaře, která je nám popisována z perspektivy chlapce, doktor v bílém plášti připomíná přízrak a přístroje okolo peklo, děsivý zážitek je však zmírněn přítomností maminky. Po vysvětlení záhady s víčkem, kdy se maminka dovtípí, že ke spolknutí nedošlo, ale že se pouze Quico snažil přilákat mamčinu pozornost ke své osobě, rozhodne se mu vynahradiť veškerou péči a lásku, kterou mu odpírala. S nocí se však opět objevují přízraky a Quicovi se nedaří usnout. K posteli přichází maminka a až v její přítomnosti se strach rozplyne a chlapec konečně usíná.

V jediném dni života Quica jsme měli možnost poznat typy obav, kterými malé děti trpí, pochopili jsme, jaké jsou příčiny těchto strachů, jakým způsobem se zvětšuje pocit strachu a z jakého důvodu. Dozvěděli jsme se, jak strach utišit. Během jediného dne jsme také mohli analyzovat vývoj jednotlivých strachů. Lékem na Quicův strach je přítomnost rodičů, zejména maminky, pozornost a projevy lásky.

—Lo malo es luego-dijo-, el día que falta Mamá o se dan cuenta de que Mamá siente los mismos temores que sienten ellos. Y lo peor es que eso ya no tiene remedio. (*El príncipe destronado*, s. 169)

„Horší je to později,“ řekla, „v den, kdy už tu maminka není, nebo když si uvědomí, že maminka cítí ty samé obavy, jako cítí oni. A nejhorší je, že na to již není lék.“

Strach našich hrdinů Quica, Daniela a Sisího je tedy pevně spjat s věkem. Ty nejmladší trápí zejména strach z neznámého, z nevysvětlitelných věcí, které se mísí často s náboženskou výchovou, čímž se strach stupňuje. S věkem tento strach přechází na existenciální úzkost, strach z budoucnosti, z konečnosti života. Delibes se zaměřil na popis strachu u dětí, neboť je to téma, které dítě specifikuje.

## 4.2 Typologie místa

Jak již jsme naznačili, Delibesovy romány můžeme rozdělit na ty, které jsou umístěny na venkov, a na ty, které se odehrávají ve městě. Je na místě dodat, že ty z prostředí venkova převažují. Příroda vždy zaujímal v Delibesových dílech výsadní postavení. Sám autor k tomu říká: „Na všech mých dílech se podílí ve větší, či menší míře příroda, hrdinové unikají jednou za čas na venkov, aby se nadýchali čerstvého vzduchu.“<sup>16</sup> Pro Delibese představuje toto útočiště Sedano, malá vesnička na severu od Burgosu. Zde v sepětí s přírodou, v domě vzdáleném od vesnice, zasazeném mezi horami, napsal přes polovinu svých děl. „V přírodě hledá autentické formy života, psaním se snaží přetvořit svět, který se mu jeví rozporuplný a nepřátelský. Odjíždí na venkov z nostalgie po ztracené integritě. Píše, aby znovuobjevil člověka.“<sup>17</sup>

Delibes brojí proti konzumní společnosti, odcizování člověka přírodě a ztrátě hodnot. Jediným řešením je dle Delibese vrátit se zpět do dob, kdy se chléb dělal rukama. Ve svých románech popisuje životy frustrovaných, osamělých lidí, kteří nejsou schopni komunikovat se světem a uspět v něm. Poukazuje na zkaženost lidských vztahů, nelítostnou soutěživost v boji o moc, kde nevyhrávají lidské hodnoty, ale vliv a finanční prostředky. Spisovatelovým oblíbeným námětem je proto venkov a především často již vymizelý vesnický život, kde povětšinou žijí hrdinové spokojený život v harmonii s přírodou. I když Delibes hlásá návrat k přírodě, všímá si také negativních stránek, zejména těžkých podmínek života na vesnici (viz již zmíněný román *Krasy*) a exodu z vesnic do měst. Kastilskému venkovu dle spisovatele nejvíce chybí lepší komunikace, dostatek vody, kvalitní půda, sportovní hřiště, tedy základní věci, aby lidé měli pohodlnější život a neodcházel do měst. „Pro romanopisce kastilské země pokrok spočívá v nastavení spojeneckého vztahu člověk-příroda. Vše, co by znamenalo

---

<sup>16</sup> García Domínguez, Ramón. *Miguel Delibes: un hombre, un paisaje, una pasión*. Barcelona: Destino, 1985, s. 36.

”Todas mi obras participan de la naturaleza en mayor o menor medida; incluso en mis novelas urbanas, los protagonistas escapan al campo de vez en cuando para oxigenarse.“

<sup>17</sup> Alonso de los Ríos, César. Op. cit., s. 14.

”En la naturaleza busca unas formas de vida auténticas, con la escritura intenta rehacer un mundo que le resulta contradictorio y hostil. Sale al campo por nostalgia de una integridad perdida. Escribe para reinventar al hombre.“

zachovat životní prostředí je činit pokroky; vše co by znamenalo poškodit ho je v zásadě krok zpět.”<sup>18</sup> Naopak v románech spjatých námětově s městem se literární hrdinové často cítí ztraceni, zklamáni a bezútěšně hledají svoji cestu. Život ve městě je sice snazší než život na vesnici, lidé využívají přepychu moderní doby, cítí se však vnitřně prázdní. Vesničané mohou žít bez estetiky moderní doby, protože krása se nachází v přírodě. V naší práci se zaměříme na to, jak se liší život dětí na venkově a ve městě a jaký to má vliv na děti. Poukážeme na provázanost vesnických dětí s přírodou. Typologie místa má přímý dopad na vývoj dítěte, proto se tímto tématem Delibes zabývá v souvislosti s dětským hrdinou. V románu *Cesta* zaujímá popis přírody významnou část díla.

El valle. Aquel valle significaba mucho para Daniel, el Mochuelo. Bien mirado, significaba todo para él. En el valle había nacido y, en once años, jamás franqueó la cadena de altas montañas que lo circuían. Ni experimentó la necesidad de hacerlo. (*El Camino*, s. 26)

To údolí znamenalo mnoho pro Daniela Sýčka. Lépe řečeno znamenalo pro něho všechno. V údolí se narodil, a ve svých jedenácti letech nikdy nepřekročil pás vysokých hor, které údolí obklopovaly. Ani necítil potřebu to udělat.

Autor se zabývá tedy v podstatné části románu popisem přírody, nejedná se však o přesný detailní popis. Delibes chtěl vystihnout atmosféru a poukázat na provázanost člověka s přírodou. Souhlasím s názorem Alfonse Reye: „Popis údolí je přezevšechno velmi střídmý, protože protagonista si ho vybavuje bez snahy o preciznost, zahrnuje ho do vzpomínek a nedbá na podrobnosti.”<sup>19</sup> V díle se sice na několika místech objeví detailní popis prostředí, jeho účel však je imitovat Danielův tok vzpomínek, kdy se chlapcova mysl zastavuje nad výjevy z minulosti, které ho zaujaly. Názorným příkladem může být tato ukázka:

---

<sup>18</sup> Ibid., s. 37.

“Para el novelista de la tierra castellana, el progreso consiste en establecer las relaciones hombre- naturaleza en un plano de concordia. Todo cuanto sea conservar el el medio es progresar; todo lo que signifique alterarlo esencialmente es retroceder.”

<sup>19</sup> Rey, Alfonso. *La originalidad novelística de Delibes*. Santiago: Secretariado de Publicaciones de la Universidad de Santiago, Universidad Santiago de Compostela, 1975, s. 68.

“Las descripciones del valle son, pese a todo, muy parcas, porque el protagonista evoca sin afán de precisión, volcando en ellos sus sentimientos y descuidando toda minuciosidad.”

¡Era gozoso ver surgir las locomotoras de las bocas de los túneles! (*El camino*, s. 27)

Bylo hezké dívat se na lokomotivy, jak vyjíždějí z tunelu.

Příroda také slouží jako zdroj her, Mochuelo a jeho kamarádi v řece loví ryby, staví si hráze, učí se plavat, příroda je místo, kde dumají nad světem.

Las estrellas están en el aire, ¿no es eso? —Eso. —Y la Tierra está en el aire también como otra estrella, ¿verdad? —añadió. —Sí; al menos eso dice el maestro. —Bueno, pues es lo que te digo. Si una estrella se cae y no choca con la Tierra ni con otra estrella, ¿no llega nunca al fondo? ¿Es que ese aire que las rodea no se acabe nunca? (*El Camino*, s. 29)

„Hvězdy jsou ve vzduchu?“ „Jo.“ „A Země je ve vzduchu také jako další hvězda, že?“ dodal. „Tedy, je to tak, jak říkám.“ „Jestliže spadne hvězda a nesrazí se se Zemí ani s další hvězdou, nedostane se nikdy na dno? Protože vzduch, co nás obklopuje, nikdy neskončí?“

Kromě samotného popisu krajiny jako neživého prvku, se můžeme v románu setkat s mýtickým pojetím, kdy příroda zrcadlí Danielovo duševní rozpoložení. Delibesovo zřejmé poselství, že jsme nedílnou součástí přírody a ona je součástí nás, nalezneme hned v několika pasážích.

Si la Mica ausentaba del pueblo, el valle se ensombrecía a los ojos de Daniel, el Mochuelo. (*El Camino*, s. 128)

Jestliže Mica odcestovala z vesnice, údolí posmutnělo v očích Daniela Sýčka.

Podobně když zemře Germán Strupatec, údolí soucítí s pozůstalými.

El pueblo asumía a aquellas horas una quietud demasiado estática, como si todo él se sintiera recorrido y agarrotado por el tremendo frío de la muerte. (*El Camino*, s. 214)

Vesnice na sebe vzala v oněch hodinách příliš statický klid, jako kdyby se cítila zúčastněná a strnulá kvůli strašnému chladu smrti.

Daniel rovněž vidí v přírodě odraz své radosti, např. když je šťastný, že Mica přijela opět do vesnice.

Pero cuando ella regresaba, todo tomaba otro aspecto y otro color, se hacían más dulces y cadenciosos los mugidos de las vacas, más incitante el verde de los prados y hasta el canto de los mirlos adquiría, entre los bardales, una sonoridad más matizada y cristalina. (*El Camino*, s. 132)

Ale když se ona vracela, všechno nabralo jiný vzhled a jinou barvu, zdálo se sladší a harmoničtější bučení krav, podbízivější zeleň louky a dokonce zpěv kosů nabyl, mezi živými ploty, barevnějšího a jasnějšího tónu.

Autor umocňuje popis údolí tím, že útočí na naše smysly. Záměrně používá výrazy, které povzbuzují naši fantazii, vyvolávají představu, obraz, zvuk, vůni.

La tierra exhalaba un agradable vaho a humedad y a excremento de vaca. También olía, con más o menos fuerza, la hierba según el estado del cielo o la frecuencia de la lluvia. (*El Camino*, s. 30)

Země byla cítit vlhkými výpary, nebo po kravím trusu. Také voněla s větší, či menší intenzitou po trávě, podle stavu počasí nebo frekvence deště.

Jak trefně zmiňuje Alfonso Rey, některé pasáže popisující přírodu neodpovídají mentalitě dítěte.<sup>20</sup> Např.:

A lo lejos, por todas partes, las montañas que, según la estación y el clima, alteraban su textura, pasando de una extraña ingravidez vegetal a una solidez densa, mineral y plomiza en los días oscuros. (*El camino*, s. 27-28)

V dáli byly všude rozprostřeny hory, které podle ročního období a počasí měnily svoje obrysy od zvláštní lehkosti až po těžké olovnaté obrysy hor v zamračených dnech.

Tyto pasáže můžeme považovat buď za snahu autora dodat textu poetičtější charakter, či dle názoru Alfonsa Reye mají pouze deskriptivní charakter. Vypravěč pak zasahuje do promluvy Daniela proto, aby čtenáři přiblížil popisovanou skutečnost.

Ve srovnání s *Cestou*, kde je na popis přírody kladen důraz, v městských románech *Princ svržený z trůnu* a *Můj synáček Sisí* je omezen popis prostředí jen na nutně nezbytnou část, aby si čtenář udělal představu, z jakého místa oba hrdinové pocházejí. Důvod je zřejmý. Delibes je vřelý milovník přírody a venkova, proto se věnuje popisu přírody více. V díle *Můj synáček Sisí* nám Delibes přibližuje pouze Rubesův dům:

---

<sup>20</sup> Ibid., s. 69.

”Algunas descripciones, muy pocas, no responden a la mentalidad del niño y deben ser atribuidas a un narrador adulto.”

La casa tenía un oscuro y amplio portal y ancha escalinata de mármol blanco, cuidadosamente alfombrada; la barandilla era de hierro forjado con pasamanos de caoba. Era una de las casas eminentes de la ciudad. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 19)

Dům měl tmavou prostornou chodbu a široké schody z bílého mramoru, pečlivě potažené kobercem; zábradlí bylo z tepaného železa s mahagonovým opěradlem. Patřil mezi nejlepší domy ve městě. (*Můj synáček Sisí*, s. 17)

Rovněž tak v *Princi svrženém z trůnu* je část věnující se popisu velmi strohá.

La habitación se hallaba limpia, ordenada, el suelo brillante, como si nunca hubiera sido utilizado. (*El príncipe destronado*, s. 48)

Pokoj vypadal čistě, uklizeně, podlaha svítila, jako kdyby se nikdy nepoužila.

Papá entró en el cuarto de baño amarillo y entornó la puerta con el pie. (*El príncipe destronado*, s. 60)

Tatínek vstoupil do žluté koupelny a zatarasil dveře nohou.

Jak je patrné na ukázkách, Delibes se v románech vsazených do měst záměrně vyhýbá detailnímu popisu. Na rozdíl od Daniela z *Cesty*, jenž je k venkovu pevně přikován a krajina jím prostupuje a odráží jeho pocity a vjemy, pro městské dětské hrdiny prostředí důležité není. Popisem bytu v díle *Můj synáček Sisí* pouze poukazuje na vyšší společenskou třídu, ke které Rubes náleží, v případě *Prince svrženého z trůnu* se jedná o základní načrtnutí prostředí, aby si čtenář udělal představu o vzhledu bytu.

### 4.3 Evoluční proměny

V této kapitole se zaměříme na vývoj Delibesových literárních postav Daniela z románu *Cesta*, Sisího z románu *Můj synáček Sisí* a Quica z *Prince svrženého z trůnu* a budeme se soustředit na to, zda-li u nich v průběhu doby došlo k nějakému psychickému vývoji a duševnímu zrání. Dětský věk je období, kdy si neuvědomujeme sami sebe, šťastná epocha, kdy jsme ochráněni před tíživými problémy života sladkou nevědomostí. Je to mýtický věk, období prvopočátku, zrození, poznání. Je to čas, kdy poprvé zažíváme některé skutečnosti, které nám pak zůstávají vryty pevně v mysli již po zbytek života.

Před Danielem se otevírá cesta, ta, kterou nám Bůh určil, jak opakuje často ve svých kázáních farář don José. Chlapec je tedy nucen opustit své útočiště, svůj život bez starostí

a vydat se na další cestu životem. Tomuto vstupu do nového života předchází transformace Daniela z dítěte do dospívání. Jsme svědci tohoto zrodu zejména po psychické stránce chlapce. Patří sem zjištění, jak přicházejí na svět děti.

Tumbados boca arriba en la pradera, vieron pasar por encima un enorme pájaro. —¡Mirad! — chilló el Mochuelo—. Seguramente será la cigüeña que espera la maestra de La Cullera. [...] —¿Qué demonio de cigüeña que espera la maestra? ¿Así andáis todavía? —dijo el Moñigo. El Mochuelo y el Tiñoso se incorporaron también, sentándose en la hierba. Ambos miraban anhelantes al Moñigo; intuían que algo iba a decir de «eso». El Tiñoso le dio la pie. —¿Quién trae los niños, entonces? —dijo. Roque, el Moñigo, se mantenía serio, consciente de su superioridad en aquel instante. —El parir —dijo seco, rotundo. —¿El parir? —inquirieron, a dúo, el Mochuelo y el Tiñoso. El otro remachó: —Sí, el parir. ¿Visteis alguna vez parir a una coneja? —dijo. —Sí. —Pues es igual. En la cara del Mochuelo se dibujó un cómico gesto de estupor. —¿Quieres decir que todos somos conejos? Al Moñigo le enojaba la torpeza de sus interlocutores. —No es eso —dijo—. En vez de una coneja es una mujer; la madre de cada uno. Brilló en las pupilas del Tiñoso un extraño resplandor de inteligencia. —La cigüeña no trae los niños entonces, ¿verdad? Ya me parecía raro a mí —explicó—. Yo me decía, ¿por qué mi padre va a tener diez visita de la cigüeña y la Chata, la vecina, ninguna y está deseando tener un hijo y mi padre no quería tantos? (*El Camino*, 66-67)

Leželi na zádech na louce a uviděli nad nimi letět velkého ptáka. „Podívejte!“ křičel Sýček, „určitě je to čáp, na kterého čeká učitelka Cullera.“ [...] „K čertu, čáp, na kterého čeká učitelka? Vy tomu ještě věříte?“ ptal se Moñigo. Mochuelo a Tiñoso se narovnali a sedli si do trávy. Oba se dívali dychtivě na Moñiga, tušili, že se jim chystá říct něco o „tom“. Tiñoso to nadhodil. „Kdo tedy nosí děti?“, zeptal se. Roque, el Moñigo, zůstával vážný, vědom si své nadřazenosti v té chvíli. „Porod“, řekl suše a vzletně. „Porod?“ vyhrkli jednohlasně oba Mochuelo i Tiñoso. Roque to důrazně zopakoval: „Ano, porod. Viděli jste někdy rodit králíka?“ zeptal se. „Ano.“ „Tak to je to samý.“ V Mochuelově tváři se zračil komický úžas. „Chceš říct, že jsme všichni králíci?“ Moñiga rozčilovala tupost jeho kamarádů. „Není to takhle“ řekl. „Místo králíka je to žena, matka každého z nás“ V očích Tiñoso se objevil záblesk inteligence. „Takže čáp nenosí děti, že jo? Připadalo mi to divný“ vysvětloval, „řikal jsem si, proč by mého tatínka navštívil čáp desetkrát a Chatu, sousedku, ani jednou a přeje si mít děti a můj tatínek jich nechtěl tolik?“

Daniel se postupně dozvídá, co je to potrat, a proč dávají krávy mléko. Děj je protkán veselými příhodami, popisuje první milostné okouzlení vůči dívce Mice.

La sombra de la Mica acompañaba a Daniel, el Mochuelo, en todos sus quehaceres y devaneos. La idea de la muchacha se encajonó en su cerebro como una obsesión. Entonces no reparaba en que la chica le llevaba diez años y solo le preocupaba el hecho de que cada uno perteneciera a una diferente casta social. (*El Camino*, s. 132)

Stín Micy doprovázel Daniela Sýčka během všech chvil práce i odpočinku. Obraz dívky se mu vryl do mysli, byla to posedlost. Tehdy nelitoval, že je Mica o deset let starší než on, pouze mu dělalo starosti to, že každý z nich patřil k jiné sociální vrstvě.

Také změnu milostného citu a náklonnost vůči dívce jménem Uca-uca.

Y comprendió que entre él y la Uca-uca surgía de repente un punto común de rara afinidad. Y que no lo pasaba mal charlando con la niña, y que los dos se asemejaban en que tenían que acatar lo que más convenía a sus padres sin que a ellos se les pidiera opinión. (*El Camino*, s. 192)

A pochopil, že mezi ním a Uca-ucou náhle vzniká pocit zvláštní sounáležitosti. A že to není špatné si s ní povídat a že se podobali tím, že se museli podvolit tomu, co si přáli rodiče, aniž by se jich samotných někdo ptal na názor.

Danielovi se dostává ponížení ze strany Guindilly, když byl vybrán do souboru „čistých hlasů“ a následný posměch ze strany kamarádů, že v sobě nemá dostatek mužnosti, pocítí zármutek nad smrtí Germána a uvědomí si konečnosti života. Nejsou to však pouze vlastní zkušenosti a zážitky, které formují chlapcovu osobnost, ta je také utvářena okolím. Jak už jsem zmínila v předchozích kapitolách, všechny epizody odkazují k Danielovu životu, např. Daniel sice na počátku zavrhuje vzdělání jako nepotřebné, v okamžiku, kdy se cítí být zamilován, svůj názor mění. Uvědomuje si, že je mezi ním a dívkou nejen věkový rozdíl, ale také společenský rozdíl, oba stojí na odlišném konci pomyslného společenského žebříčku. Vystudovat ve městě a vrátit se do vesnice jako vzdělaný muž je jediná možnost, jak se Mice společensky vyrovnat a být hoden její lásky.

Rovněž Sisí v románu *Můj synáček* Sisí prodělává evoluční změny. Jelikož Sisího vývoj sledujeme na rozdíl od Daniela v rámci delšího časového období (od dětství do dospělosti), vidíme velký posun v chování Sisího. Na druhou stranu je Sisí sekundární literární postavou, proto jeho osoba nemá tak velký prostor jako Daniel v *Cestě*. Již od narození Sisího cítíme, že Sisímu jako jedináčkovi je věnována velká pozornost ze strany rodičů hraničící až s posedlostí. Když je Sisímu sedm let, začíná si uvědomovat výsadní postavení, kterého se mu dostává.



Sisí Rubes tenía del mundo, a los siete años, una visión peculiar. El mundo se componía de dos partes, una: Sisí Rubes; la otra: el resto, con la particularidad de que esta última se debía a la primera y giraba en torno de ella de un modo complaciente y continuado. Bajo esta consideración personal que Sisí Rubes se forjó desde los dos años, Sisí era medio mundo y el centro de gravitación del otro medio. Con el uso de la razón y una idea más concreta de las cosas, le llegó a Sisí Rubes el convencimiento de que aquel que no sacaba de la vida lo que deseaba es que era un tonto. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 135)

Sisí Rubes měl v sedmi letech podivnou představu o světě. Svět se skládal ze dvou částí, první: Sisí Rubes; druhá: všechno ostatní, ovšem s tím, že druhá část je vázána na první, kolem níž se točí, neustále a k jeho libosti. Z tohoto osobitého hlediska, k němuž Sisí Rubes dospěl ve dvou letech, tvořil Sisí polovinu světa a byl gravitačním středem té druhé poloviny. Když nabyl rozumu a konkrétnější představy o věcech, došel Sisí Rubes k přesvědčení, že ten, kdo si od života nevynutí, co chce, je hlupák. (*Můj synáček Sisí*, s. 118)

Sisí brzy pochopil, jak je účinná moc pláče, a využíval ji k tomu, aby získal vše, co si zamlouval.

La eficacia de su llanto penetraba en su padre primero y su madre la admitía después, siempre claro es, a regañadientes. Gracias a su padre disponía de un incomparable arsenal de juguetes. Gracias a su padre no había el menor riesgo en destriparlos. (Si Sisí destripaba un muñeco para sacarle el relleno, Cecilio Rubes decía sonriendo: “Este chico será un cirujano extraordinario”. Cuando Sisí destrozaba un automóvil de pedales o un triciclo por el placer de estropearlos, su padre decía: “¡Qué formidable ingeniero lleva dentro!” (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 137)

Jeho pláč účinně pronikl nejprve k otci a teprve potom, a pochopitelně vždycky nerada, ho vzala na vědomí matka. Díky otci vlastnil Sisí nesmírnou spoustu hraček. Díky otci je mohl bez sebemenšího rizika rozbíjet. (Když Sisí přetrhl panáčka, aby z něho vytáhl vycpávku, Cecilio Rubes s úsměvem říkal: „Z toho dítěte bude úžasný chirurg.“ Když Sisí z pouhé radosti něco ničil, rozebíral šlapací autíčko nebo tříkolku, jeho otec říkal: „To dítě má ohromné technické nadání, z toho bude inženýr!“ (*Můj synáček Sisí*, s. 110)

Cecilio Rubes chce, aby jeho syn byl šťastný, neuvědomuje si však, že tím, že mu nechává naprostou volnost, syna vlastně ničí. Sisí si časem zvykne, že mu je vše odpuštěno, a zkouší, kam až může ve své neukázněnosti zajít. Bije malého Luise od sousedů a domáhá se stále více dárků. Cecilio Rubes se ve své ješitnosti v synovi jen vidí a není ochoten naslouchat nářkům manželky Adely, že jim syn přerůstá přes hlavu. Cecilio se nesnaží synovi vštěpit morální

zásady, ukázat mu hranice chování, kam až může zajít, nesnaží se u něho vzbudit nějaký zájem a naučit ho pokoře a dobrotě. Dokonce ani nenutí syna, aby chodil do školy, protože má za to, že vzdělání je pro chudé. K Rubesům domů tedy postupně dochází dvě učitelky, ani jedna však nemá s prostořekým Sisím trpělivost. Až na nátlak manželky se Cecilio rozhodne poslat syna do školy. Sisí se ve škole spřátelí s Venturem Amou. Sisího fascinuje jeho znalost světa a má za to, že venku na něho čeká ten pravý svět zábavy. Věří, že Ventura Amo si umí užívat života plnými doušky a stává se Sisího vzorem.

Interiormente bendecía el día que tropezó con Ven, ya que ello le puso en camino de hacerse un hombre. Le movía hacía su amigo una creciente admiración. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 194)

Blahořečil v duchu dni, kdy se setkal s Venem, neboť tehdy vkročil na cestu stát se mužem. Ke kamarádovi ho poutal rostoucí obdiv. (*Můj synáček Sisí*, s. 172)

Stejně tak jako Daniel v *Cestě* poznává s kamarády svět, tak Sisí ho objevuje s Venturou Amou.

En una ocasión, correteando por la calles, Sisí se echó a reír y dijo, señalando con su dedo a una extremaña mujer: —¡Oh, Ven, mira qué gorda está! —Está— dijo Ventura Amo lacónicamente. —¿Está que? —preguntó Sisí que siempre esperaba de su nuevo amigo un descubrimiento sensacional. —Está preñada; eso quiero decir —dijo Ven. Sisí Rubes clavó en Ventura Amo una insólita mirada azul: —¿Qué es preñada? —dijo. —Que tiene un chico dentro, vaya. —¿Un chico dentro? Ventura Amo se cruzó los brazos y le miró con una sombra de enojo. —¿Es que todavía crees que los niños vinan de París? —dijo. —¿De dónde, si no? —Del vientre de su madre. Sisí Rubes se encontraba violentamente aturcido. Notaba un calor diabólico en las orejas. Intuía que pisaba un límite de madurez (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 192)

Když jednou běhali po ulicích, Sisí se rozesmál, ukázal prstem na jednu ženu a povídal: „Jé, Vene, koukej, jak je tlustá!“ „Je v tom,“ odpověděl Ventura amo lakonicky. „V čem?“ zeptal se Sisí, který od nového kamaráda neustále čekal nějaký senzační objev. „Je těhotná, to je to celý,“ řekl Ven. Sisí Rubes upřel na Venturu Ama svůj neobyčejně modrý pohled. „Co to je těhotná?“ zeptal se. „Že nosí v břiše dítě, no.“ „Dítě v břiše?“ Ventura Amo si založil ruce a podíval se na něho jakoby zlostně: „Copak Ty věříš, že děti se kupují v Paříži?“ řekl. Sisí Rubes úžasem ztratil dech. Cítil, jak mu přímo pekelně hoří uši. Tušil, že dosahuje vrcholu dospělosti. (*Můj synáček Sisí*, s. 169)

Ventura Amo tedy Sisího uvede do světa dospělých. Nejedná se o poetické objevování světa dospělých jako v případě Daniela z *Cesty*, nýbrž o násilný vstup do tohoto světa. Sisí v citlivém mladém věku plně podléhá kamarádovi, který žije neřestným životem. Sisí pod vlivem kamaráda přestane chodit do školy, začne holdovat pití vína a návštěvám veřejných domů. Když Ceciliu Rubesovi umírá matka, je Sisí vyzván, aby babičku naposledy navštívil a rozloučil se s ní. Sisí však toto nesplní.

—¿Es así como fuiste a ver a tu abuela? Dijo Sisí, sin moverse: —Lo olvidé, papá. Cecilio Rubes notó en la palma de la mano una neta exigencia. Sin pensar en lo que hacía, la levantó y la aplastó estruendosamente contra la mejilla del niño. Inmediatamente se arrepintió, pero le pareció una cobardía volverse atrás. Le asustó a ver Sisí retorciéndose en el sillón y, luego, incorporarse y arrojarle el libro a la cabeza con todas sus fuerzas. —¡No te acerques! ¡Idiota! ¡No vuelvas a acercarte a mí! —chilló Sisí. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 220)

„Tak ty ses nemohl jít podívat na babičku, co?“ Sisí se ani nehnul a odpověděl: „Já na to zapomněl, tati“ Cecilio Rubes cítil, že ho svrbí dlaň. Bez uvažování zvedl ruku a udeřil dítě do tváře. Okamžitě toho litoval, ale ustoupit mu připadalo zbabělé. Lekl se, viděl, jak se Sisí svíjí v křesle a jak pak vstal, vši silou mu mrštil knihou po hlavě. „Nepřibližuj se, pitomče! Neopovažuj se přiblížit,“ ječel Sisí. (*Můj synáček Sisí*, s. 195)

Místo toho, aby začal Cecilio přemýšlet o chování svého syna a o snaze po nápravě, dojde svého syna odprosit za to, že ho uhodil. Sisímu roste sebedůvěra a jeho chování se stává stále agresivnější. Jednoho dne přijde domů opilý. Následující den mu Adela nechce dovolit, aby šel ven.

Dijo su madre: “Quítate la chaqueta y quédate conmigo; jugaremos una partida de damas”. Un golpe de sangre ofuscó por un momento a Sisí. Se arrojó sobre su madre y dijo: “¡Quita!” Adela temblaba. No quería hacerle daño; apenas se atrevía a emplear la fuerza con él. Notó los golpes de Sisí en pleno rostro y pensó que algo grande y fundamental se hundía de pronto en el mundo. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 224)

Matka poručila: „Sundej si sako a zůstaň se mnou, zahrajeme si dámu.“ Bušení srdce Sisího na okamžik zaslepilo. Zařval: „Pust’!“ a vrhl se na matku. Adela se třásla. Nechtěla mu ublížit, skoro se ani neodvážila měřit s ním svou sílu. V obličeji cítila Sisího údery a pomyslela si, že cosi velikého a základního na světě se najednou zhroutilo (*Můj synáček Sisí*, s. 199)

Sisí se poté úplně vymkne kontrole rodičů, tráví večery na ulicích a stýká se s podivnými děvčaty. Když se ex-milenka jeho otce Paulina vrátí po letech z Madridu do města, začne se

s ní Sisí stýkat. Mezitím Španělsko vstupuje do války a s válkou dochází ke změnám. Sisí začne přemýšlet o svém životě a zjišťuje, jak hrozný život dosud vedl. Také se sblíží s Elisou Sendín. Elisa představuje morální hodnoty, dobrotu a pokoru. Vedle ní si Sisí ještě více uvědomuje svoji špatnost a temnou minulost.

A solas, se decía: “Soy un hombre con las manos sucias” A menudo se desesperaba y se golpeaba a sí mismo con los puños crispados. Había comprado unas píldoras para aborrecer el vino, pero, aunque bebía menos, seguía haciéndolo, por más que ahora se ocultase. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 284)

Když byl sám, říkal si: „Jsem jako člověk se špinavýma rukama.“ Často si zoufal a zaťatými pěstmi si bušil do hlavy. Koupil si prášky, aby si víno znechutil, ale ačkoliv pil méně, pil, ať se s tím teď sebevíc skrýval. (*Můj synáček Sisí*, s. 252)

Když válka naplno vypukla, sloužil Sisí u svého strýce Hipólita v oddíle zásobování. Na venkově, daleko od města, zapomněl na svoje neřesti, začal trávit čas v přírodě jejím pozorováním, sbíral brouky a učil se poznávat stromy i rostliny. Když se však o volnu vrátil do města, starý život ho vtáhl zpět.

Dentro de él existía otra guerra. A los diecinueve años, Sisí Rubes no encontraba en la vida una postura definitiva. Oscilaba. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 311)

V jeho nitru byla také válka. Sisí Rubes ve svých devatenácti letech nenacházel trvale platný postoj k životu. Potácel se. (*Můj synáček Sisí*, s. 277)

Sisího vývoj přetrhne válka, ve které Sisí umírá. Nedozvíme se tedy, jestli by se Sisí po válce vrátil ke svému zhýralému životu, nebo by skončil jako „nový“ člověk po boku Elisy Sendín. Na Danielovi tedy Delibes popsal poetiku dětství na venkově, sounáležitost s přírodou, kde se matka Země jeví jako ta, která učí děti objevovat svět. Na Sisím poukázal na to, jak lehce se člověk může dát na špatnou cestu, jak se nechá dítě špatně vychovat a také popsal, jaké neřesti skrývá město.

V třetím románu *Princ svržený z trůnu* se pohybujeme v rozmezí pouhého dne, proto je velmi složité zaznamenat jakýkoliv vývoj v psychice Quica. Quicův den je založen na přilákání pozornosti maminky, které se mu nakonec, po celodenním boji o její přízeň, dostane. Delibes se snažil na Quicovi poukázat na důležitost rodičovské lásky.

## 4.4 Jazyk, vyprávěcí technika

V průběhu Delibesovy tvorby můžeme zaznamenat vývoj jak ve vyprávěcí technice, tak vývoj ve způsobu užití jazyka jako nástroje vyjadřování. Důležitá přitom není pouze vytříbenost jazyka jako uměleckého prvku románu, ale také schopnost vtisknout svým postavám živý jazyk, tedy vybavit je takovými dorozumívacími prostředky, které by co nejvíce připomínaly autentickou promluvu postavy. Na románech *Cesta*, *Můj synáček Sisí* a *Princ svržený z trůnu* si nastíníme postup, kterým se Delibes při své spisovatelské činnosti ubíral. Rovněž si také na dětských hrdinech ukážeme diferenciaci jazyka v závislosti na věku dítěte.

V *Cestě* nacházíme poprvé odklon od tradičního uměleckého jazyka, který Delibesův román zbytečně zatěžoval, a naopak snahu zachytit skutečný jazyk obyvatel vesnice. Edgar Pauk k tomuto tématu sděluje: „Cesta je třetí Delibesův román a jazyk v něm přestává být téměř knižní a stává se mluveným jazykem, ačkoliv to není jazyk, jakým by například protagonista Daniel, jedenáctiletý chlapec, mohl mluvit.“<sup>21</sup> Jako názorný příklad si můžeme uvést následující ukázkou, kdy Daniel poprvé vchází do Moňigova domu, kde ho překvapí přítomnost Sáry, sestry Moňiga:

—¿Quién es el bruto que llama así? ¡Aquí no hay ningún Moñigo! Todos en esta casa llevamos nombre de santo. ¡Hala, largo! [...] Entonces oyó hablar arriba a la Sara y prestó atención. Por el hueco de la escalera se desgranaban sus frases engoladas como lluvia lúgubre y sombra. (*El Camino*, s. 18)

Kdo je ten tupec, že takhle volá? Tady žádnéj Moňigo není. Běž, drzoune! [...] Potom slyšel nahoře mluvit Sáru a zpozorněl. Otvorem ve schodišti se řinuly věty hrdelním hlasem jako chmurný a ponurý déšť’.

V románu je ještě patrná odlišná linie mezi promluvou literární postavy a vypravěčem. Vypravěč zde slouží jako zprostředkovatel mezi Danielem a čtenářem. Postupně však vypravěč ustupuje do pozadí, jak uvidíme například v *Princi svrženém z trůnu*, a postavy

---

<sup>21</sup> Pauk, Edgar. Op. cit., s. 247.

“El Camino es la tercera novela de Delibes, y en ella el lenguaje casi deja de ser culto y se convierte en un lenguaje hablado, aunque no sea un lenguaje que, por ejemplo, Daniel, el protagonista, un mozo de once años pudiera hablar.”

promlouvají přímo ke čtenáři. Edgar Pauk zastává názor, že změna v *Cestě* je zejména ve větné skladbě, připomíná mluvenou řeč. Věty jsou krátké a nejsou tak složitě vystavěné, aby nemohly působit autenticky. Autor se snaží vyjadřovat jazykem, který by reprezentoval mluvu lidí, o kterých píše a tím se zároveň odlišuje od tradičního jazyka používaného v románu 19. století.<sup>22</sup> I když v této fázi ještě nedosahuje umělecké dokonalosti jako ve svém pozdějším díle *Pět hodin s Mariem*, vidíme zde snahu napodobit jazyk prostých lidí. To, co udělal Delibes, bylo, že vytvořil takový jazyk, že kdyby prostí lidé mluvili gramaticky správnou kastilštinou a používali pouze idiomatické výrazy, které jsou jednoduché k pochopení, mluvili by skutečně tak jako v románu. Přestože Delibesův jazyk ještě nepůsobí zcela autenticky a jsou lehce patrné pasáže, kdy k nám promlouvá vypravěč, od těch, kdy promlouvá Daniel, za pozitivní lze označit snahu přizpůsobit se výrazy a mluvou prostředí, které autor popisuje. Je patrné úsilí přizpůsobit jazyk do autentické promluvy Daniela.

*Můj synáček Sisí* je román z prostředí malého městečka. V díle sice můžeme stále registrovat postavu vypravěče jako zprostředkovatele mezi čtenářem a postavami, nicméně v knize nacházíme výrazný posun v promluvě postav. V tomto románu vyznívá jejich promluvové pásmo již zcela autenticky. „Způsob, jakým Rubes mluví, předjímá již jazyk v *Pěti hodinách s Mariem*, reprodukuje věrně, jak mluví a myslí někdo ve společenském stavu jako Rubes, aniž by tam byl spisovatel jako prostředník.“<sup>23</sup> Jako citát si uvedeme okamžik, kdy se Cecilio Rubes vrací domů a přistihne svoji choť Adelu, jak stojí na stole a ukazuje uředníkovi z elektroobchodu, jak má správně pověsit lampu.

—Escucha, querida. Cuando tú estés en alto asegúrate que no hay hombres debajo. En caso contrario, baja tú también. No es una tontería mía, créeme. Bien, quizá sea el más importante consejo que te he dado en la vida. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 46-47)

---

<sup>22</sup> Ibid., s. 249.

<sup>23</sup> Ibid., s. 251.

“La manera de hablar de Rubes anticipa ya el lenguaje de Cinco horas: reproduce fielmente cómo habla y piensa alguien de la condición social de Rubes, sin tener al escritor de intermediario. En este sentido Sisí representa un gran progreso para Delibes y anticipa las joyas estilísticas de los dos Diarios.”

„Poslouchej, pusinko. Když stojíš ve výšce, přesvědč se, jestli dole nejsou nějakí muži. A pokud jsou, slez. Tohle není můj výmysl, věř mi. Hm, je to možná ta nejdůležitější rada, kterou jsem ti v životě dal.“ (*Můj synáček Sisi*, s. 41)

Román *Princ svržený z trůnu* nás vrhá opět do prostředí, kde je hlavní literární postava dítě, v tomto případě tříletý Quico. Sám spisovatel stojí již v pozadí, převládají dialogy, které nejlépe vystihují povahu věci, tedy svět malého chlapce, který se učí poznávat svět a forma otázek a odpovědí je způsob, jak k poznání světa proniknout. Další důvod je, že většina dětí vyžaduje stálou pozornost, jsou živé a s přirozeným zájmem o okolí, tedy komunikují s okolím a okolí s nimi. Neumí se ještě na dlouhou chvíli zabavit hrou, neumí sami v tichosti přemýšlet, nevzpomínají, ale žijí v přítomnosti, tady a teď reagují na své okolí. Autor se zde vyvaroval nadbytečných popisných pasáží, nechal pouze ty, které jsou zcela nezbytné, například když jedna osoba dává slovo druhé. V jazyce, který Delibes pro toto dílo užil, přesně vystihl autentický jazyk všech osob, které se v díle objevují: rodiče, sourozenci, služebné, sousedka, prodavač apod. Jako příklad uvádím promluvu Vítory, která upozorňuje Quica, že pokud nebude jíst, snídaně mu vystydne:

–Te se va a quedar fría, come. (*El príncipe destronado*, s. 28)

„Vystydne ti to. Jez.“

Další příklad je věta Quica, který chce osušit uzávěr od zubní pasty, který používá na hraní:

–¿Ves? Me se ha mojado el cañón. Sécamele. (*El príncipe destronado*, s. 15)

„Vidiš? Namočilo se mi dělo. Usuš mi ho.“

Pro promluvu Quica je také typické zjednodušování vět, nedbalost syntaxe a hojně používání citoslovcí: „pii-pii“ (pro auto), „fafafafa-piiiiiiii“ (vlak) apod. Jiné citoslovce autor používá, když vyjadřuje brzdění Quicovy tříkolky nebo zvuky v domě. V textu se rovněž vyskytují hojně hovorové výrazy a dvojsmyslné pojmy, jejichž druhý význam Quicovi uniká. Takto vznikají humorné situace, a to když například Domi pronáší větu:

¡Madre, qué día más perro!

„Panenko, to je ale den, že by psa nevyhnal.“ (*El príncipe destronado*, s. 42)

Quico na to reaguje:

–¿Un perro? ¿Qué perro, Domi?

„Pes? Jaký pes, Domi?“ (*El príncipe destronado*, s. 42)

Edgar Pauk zmiňuje: „Romanopisec má nyní úplnou kontrolu nad způsobem vyjadřování do té míry, že sám jazyk neslouží pouze ke komunikaci, nýbrž že je součástí té pravdy, kterou chce spisovatel sdělit čtenáři.“<sup>24</sup> Autor tedy od tradičně psaného románu s přemírou účasti v textu a nadměrných popisných pasáží dosáhl toho, že dílo působí jako nezávislý prvek sdělující to, co chce říci bez prostředníka, pouze skrze svoji vlastní výpověď.

## 4.5 Humor

To, co spojuje romány Miguela Delibese, je břitký a ironický humor. Ukážeme si na našich třech románech, jakým způsobem prozaik dosahuje kýženého výsledku - úsměvu na rtech svých čtenářů. Jelikož má *Cesta* i *Princ svržený z trůnu* za protagonistu dětského hrdinu, humorná situace vzniká díky naivnímu pohledu dětí na svět. Daniel i Quico, jak už jsem zmínila výše, víc věcí vidí, než že by jim rozuměli. To znamená, že humorné okamžiky vznikají v podstatě z neznalosti světa chlapců, nebo z toho, jak si některé věci špatně vysvětlují. Nyní si uvedeme příklady takových situací v románu *Cesta*. Daniel nechce odejít z vesnice, aby se dál vzdělával, protože je přesvědčen, že již zná vše, co by měl správný muž umět.

Leía de corrido, escribía para entenderse y conocía y sabía aplicar las cuatro reglas. Bien morado, pocas cosas más cabían en un cerebro normalmente desarrollado. (*El Camino*, s. 8)

Plynule četl, psal, že tomu bylo rozumět, a znal a uměl použít čtyři poučky. Jinak řečeno, pár věcí navíc by se vešlo do běžně rozvinutého mozku.

Daniel se obdivuje kovářovi Pacovi a jeho zručnosti a síle.

Esto era un hombre. Y no Ramón, el hijo del boticario, emperojilado y tieso y pálido como una muchacha mórbida y presumida (*El Camino*, s. 9)

---

<sup>24</sup> Ibid., s. 279.

“El novelista tiene ahora un control total del medio expresivo, hasta el punto de que el lenguaje mismo no sólo sirve para comunicar, sino que es parte de aquella realidad que el escritor desea comunicar al lector.”



To byl muž. A ne Ramón, syn lékárníka, vyšňořený a upjatý a bledej jako neduživá a namyšlená holčička.

Daniel tyto svoje výroky myslí vážně, díky spisovateli, který je prostředníkem mezi námi a Danielem známe také druhý pohled na skutečnost, toto dvojí vidění situace – reálné a to, které nám předkládá Daniel, je příčinou vzniku úsměvné situace. Rovněž výmluvy dospělých, které používají, aby se sami před sebou ospravedlnili, Daniel bere smrtelně vážně, například věří, že kovář musí pít víno, aby mu šla práce lépe od ruky.

Daniel, el Mochuelo, lo sabía de fundamento, porque conocía a Paco mejor que nadie. Y si no bebía, la fragua no carburaba. Paco, el herrero, lo decía muchas veces: «Tampoco los autos andan sin gasolina». Y se echaba un trago. Después del trago trabajaba con mayor ahínco y tesón. (*El Camino*, s. 9)

Daniel Sýček to ospravedlňoval tím, že znal Paca lépe než kdokoliv jiný. A když nepil, pec netopila. Kovář Paco často říkával: „Ani auta nejezdí bez benzínu.“

Na této ukázce je zřejmé, že Daniel není občas schopen vidět skutečnost věcí. Čtenář, jenž je schopen proniknout k pravé podstatě, přijde situace úsměvná, avšak je tu druhá rovina pravdy, a to, že z perspektivy chlapce se nám odhalují chyby a nepravosti nás dospělých.

*Můj synáček Sisi* je román odlišný, vyprávěný z pohledu sobeckého otce Cecilia Rubese. Humornou, či ironicky humorně zabarvenou situaci bychom však našli v románu stěžejší. Je to dáno dvěma důvody. Jednak situace, které nám jsou předkládány z pohledu Cecilia Rubese, nemůžeme chápat jako neznalost světa jako v případě Daniela a za druhé, čtenář si je vědom, že to není Cecilův smysl pro humor, ale pokřivené chování, které způsobuje nahlížení Cecilia na věci okolo sebe. Tak například, když si Cecilio čte zprávy z tisku popisující neklidný svět, hospodářskou krizi, války, záplavy apod., necítí nejmenší lítost nad lidmi, které zmíněná neštěstí postihla. Cecilio je do té míry zahleděný do sebe, že není schopen empatie. Co se netýká přímo jeho osoby, to ho nezajímá. Toto dílo připomíná svým vyzněním první dva romány Delibese *Dlouhý je stín cypřiše* a *Dosud je den*. Autor v nich chce společnosti přednést svoji nutkavou myšlenku, která přirozeně vyžaduje vážný tón. Jelikož *Můj synáček Sisi* vyznívá též jako mravní a společenskokritická analýza Španělska své doby, je absence humoru jistě logická.

Románem *Princ svržený z trůnu* se Delibes vrací k dětskému literárnímu světu. Stejně jako v *Cestě* zde aplikuje dvojí pohled na věc, tedy pohled dětskýma očima a to, jak vnímáme

realitu my dospělí. Navíc poukazuje i na další rovinu, tedy na to, jak dospělí něco jiného říkají a jinak se pak chovají. Názorným příkladem je, když Quico opakuje sprostá slova, která slyšel od dospělých okolo sebe, když jsou ale tito konfrontováni, popřou to. Dalším příkladem může být hádka mezi rodiči, když je Quico využit jako prostředník sporu, nebo když se snaží dostat do koupelny, aby zjistil, jestli se nahý tatínek odlišuje fyzicky od malé nahé sestřičky. Všechny tyto okamžiky vyznívají žertovně, logika dětského uvažování vytváří úsměv na tváři, často ale vyplyne z děje, že v pozadí se jedná např. o poměrně bezcitnou hru, například když starší bratr Juan Quica neustále straší, že vidí d'ábla. Při jedné takové scéně, kdy si z něho Juan dělá legraci, dostane Quico téměř hysterický záchvat a pláče, dokud ho neuslyší Domi, která ho přijde vysvobodit. Když se jí ale chlapec snaží vysvětlit příčiny nářku a jistě čeká, že ho služebná pohladí a utěší, Domi ho odbývá slovy:

—No empieces con tus pamplinas— advirtió. —Qué tu eres muy pamplinero.— (*El príncipe destronado*, s. 51)

„Nezačínej s povídkami,“ oznámila, „mluvíš hlouposti“.

## 5 Kompozice děl

Kompozice *Cesty*, *Mého synáčka Sisího* i *Prince svrženého z trůnu* je plně podrobena záměru Delibesovu představit čtenáři svět dítěte. Autor používá odlišné způsoby, aby zobrazil odlišné fáze dětství. Například *Princ svržený z trůnu* je téměř výhradně zobrazen jako dialog, aby Delibes zdůraznil Quicovu potřebu objevovat svět.

### 5.1 Cesta

Z hlediska vnější kompozice je román rozdělen na dvacet jedna kapitol. Chybí mu věnování, prolog i epilóg. Úvodní odstavec zní:

Las cosas podían haber acaecido de cualquier otra manera y, sin embargo, sucedieron así. Daniel, el Mochuelo, desde el fondo de sus once años, lamentaba el curso de los acontecimientos, aunque lo acatara como una realidad inevitable y fatal. Después de todo, que su padre aspiraba a hacer de él algo más que un queso era un hecho que honraba a su padre. Pero por lo que a él afectaba. (*El Camino*, s. 7)

Věci se mohly přihodit jakýmkoliv jiným způsobem, avšak udály se takto. Daniel, Sýček, z hloubi svých jedenácti let, litoval běh událostí, ačkoliv se mu podrobil jako nevyhnutelné a neblahé skutečnosti. Po tom všem, co otec usiloval o to, aby z něho udělal něco víc než sýraře, to byl čin, který ctil jeho otce. Ale jaký to mělo dopad na něho.

V následujícím odstavci se dozvídáme podrobnosti o tom, že Danielův otec touží, aby se stal z Daniela vzdělaný muž, konkrétně aby odešel do města studovat, aby složil maturitu. Nejprve nám je tedy předložena současnost, potom se s Danielem a jeho vzpomínkami vracíme do minulosti. Jedná se o retrospektivní kompozici. Děj je zarámován nocí před odjezdem. Retrospektiva není lineární (posloupná), ale řetězová - na jednu událost navazuje událost další, při čemž vazby mezi nimi jsou víceméně uvolněné. Zpravidla si Daniel vybaví jednu vzpomínku, na kterou těsně navazuje druhá, jež má větší či menší souvislost se vzpomínkou předchozí, někdy se jedná o detail, např. obraz údolí, v jiném případě o příběh vinoucí se napříč románem, např. milostný vztah dona Dimase a Irene. Těžiště příběhu je ovšem Daniel a jeho život. U některých epizod byl chlapec přímým účastníkem příběhu, jindy se ho doslechl z vyprávění. Vždy ale příběhy odkazují k Danielovu životu. Dílo tvoří několik rovin, první rovina je pohled Daniela na prostředí, které ho obklopuje. Vzhledem k chlapcově věku, období her a bezstarostnosti, se nám jeví Danielova vesnice jako ztracený ráj a veselé

dětské hry a rošťárny, které nám chlapec popisuje, nás nutí vzpomínat na vlastní radostné dětství. A to je to, o co se právě jedná. Pokud je náš první dojem z prostředí vesnice idylický, je to právě proto, že je hlavním hrdinou jedenáctiletý chlapec. Pokud se ale ponoříme do četby a příběhů jednotlivých postav, uvědomíme si, že realita obyčejných lidí v Danielově vesnici je mnohem méně milosrdná: sestry Guindillas a Leopóridas, jsou i přes pokročilý věk stále svobodné, a aby nemusely myslet na svoji bezútěšnou samotu, baví se rozšiřováním klepů. Když se jedna z Guindillas zamiluje do bankovního úředníka, skončí celá romance tragicky, don Dimas nebohou ženu pouze využije k získání nemalého jmění, dědictví po jejím zesnulém otci, ta se vrací po čase zneuctěna zpátky do vesnice. Další žena z vesnice, Josefa, bezútěšně zamilována do Quina, majitele krčmy a otce dcery Mariucy, spáchá sebevraždu, poté, co zjistí, že se Quino oženil s jednou ze sester Guindillas. Každá z postav vesnice zkrátka prožila své malé drama (kovářovi zemřela manželka při porodu, švec ztratil syna, Danielův otec celý den tvrdě pracuje v sýrárně).

Nyní se zaměříme na to, jakým způsobem je román vyprávěn. Kritikové se zcela neshodují. Podle Gonzála de Valle se v románu objevuje kombinace vševědoucího vypravěče, kterého se zhostil autor, a přímého vnitřního dialogu jakožto odrazu protagonistových myšlenek. Leo Hickey mluví o nedbalosti v dodržování dětského pohledu a Entrambasaguas poukazuje na to, že Delibes se rozhodl, že to bude on, kdo nám převypráví příběh, a ne jeho protagonista, i když si autor nasadil své staré dětské oči, aby nám mohl interpretovat to, na co si dítě je schopno vzpomenout. Alfonso Rey zastává názor, že se jedná o dva vypravěče a jednu perspektivu, nebo o dva hlasy a jeden pohled, přesněji, že ta samá vyprávěcí osoba může nahlížet z odlišných perspektiv.<sup>25</sup>Upozorňuje na odlišnost mezi tím, kdo se dívá, a tím, kdo promlouvá. Vezmeme-li v úvahu, jak naznačuje Alfonso Rey, mentální věk chlapce a prostředí, ze kterého pochází, je zřejmé, že příběh je vyprávěn ve třetí osobě vypravěčem, který přejímá jeho perspektivu. Daniel je ten, kdo prožívá události, pocity a emoce a odtud také pramení zájem, jaký román vzbudil, ale je to vypravěč ve třetí osobě, který hovoří za hrdinu. Jeho úkolem je Danielovy myšlenky uspořádat a provést nás románem. Jak si všímá Alfonso Rey, v díle se objevuje ještě druhý hlas samotného Daniela, který prostřednictvím vnitřního monologu poukazuje na svoje stanovisko k té které záležitosti a shodně s tím

---

<sup>25</sup> Rey, Alfonso. Op. cit., s. 72.

odsunuje vypravěče do pozadí.<sup>26</sup> Vševědoucí vypravěč v díle slouží k tomu, aby čtenářovi nastínil situaci, okolnosti, a poté se často přesouvá promluvové pásmo do promluvy Daniela prostřednictvím nepřímé řeči.

A Daniel, el Mochuelo, le dolía esta despedida como nunca sospechara. El no tenía la culpa de ser un sentimental. Ni de que el valle estuviera ligado a él de aquella manera absorbente y dolorosa. No le interesaba el progreso. El progreso, en verdad, no le interesaba un ardite. Y, en cambio, le importaban los trenes diminutos en la distancia y los caseríos blancos y los prados y los maizales parcelados. (*El Camino*, 214)

Daniela Sýčka bolelo toto rozloučení, jak by si nikdy nemyslel. Není jeho vina, že je tak sentimentální. Ani že údolí je s ním spjaté bolestným a pohlcujícím způsobem. Nezajímal se o to dělat pokroky. Pokrok, ho ve skutečnosti nezajímal za mák. A místo toho ho zajímaly drobné vláčky v dáli a bílá stavení a lány kukuřičných polí.

## 5.2 Princ svržený z trůnu

Děj tohoto románu je značně podobný *Cestě*. Pozornost Delibese je upřena rovněž na dětského hrdinu, tentokrát tříletého chlapce jménem Quico a vnímání světa jeho očima. Děj se odehrává 3. prosince 1963, od desíti hodin ráno do devíti hodin večer. S Quicem tedy trávíme jedenáct hodin. Někteří kritici mezi nimi Antonio A. Gómez Yebra však dle mého soudu správně namítají, že vnitřní čas románu je hodin dvanáct. V záhlaví poslední kapitoly je sice zaznamenána devátá hodina, nicméně kapitola má stejný rozsah jako předchozích jedenáct kapitol, tudíž se jedná o rozmezí jedné hodiny, Quico tedy usíná v deset hodin večer. Den v Quicově životě není nijak významný, nejedná se o sled událostí jako v případě knihy *Můj synáček Sisí*. Jsme svědky drobných rozepří dětí během dne, jejich her či běžných denních činností, jako je vstávání, oblékání, koupaní Quica, rodinný oběd. Zajímavé je, že přestože se v románu během dne nestane nic mimořádného, vše, co tam bylo, upoutává naši pozornost, protože vidět svět skrze Quica je vzrušující. Quico je jedním z těch „nadaných“ dětí. Jako Daniel v *Cestě* vidí víc věcí, než kterým rozumí.<sup>27</sup> Nebo-li to, co činí dílo poutavé je návrat do

---

<sup>26</sup> Ibid., s. 73.

<sup>27</sup> Pauk, Edgar. Op. cit., s. 113.

“Quico es uno de esos niños «dotados». Como Daniel de El camino, él ve muchas más cosas de las que entiende.”

dětství, což je obecně považováno za idylický věk. Ovšem Quico, i když je na první pohled šťastné dítě, trpí tím, že už není středem pozornosti. Jeho den je tedy bojem o to, aby získal svoji pozici v rodině zpět. V románu je popsáno mnoho drobných epizod, ve kterých Quico sám, či s některým ze sourozenců Juanem či Cris způsobují díky svým hrám malé katastrofy. Pouze jedna z nich, když se maminka domnívá, že Quico spolkl hřebík, způsobí skandál. Nakonec se vše vysvětlí a Quico usíná drže se maminčiny ruky. Děj se ale netočí pouze okolo Quica, ale okolo dalších postav, které se objevují v románu. Jsme svědkem manželské krize rodičů, rozloučení služebné Vito s jejím přítelem Fermiem, který odjíždí do války do Afriky, seznámíme se sousedkou doňou Loren, která pohřbívá černého kocoura s příznačným jménem Maur, tetou Cuqui a dalšími členy domácnosti, nebo jen postavami, které se v románu mihnou, přesto mají v příběhu důležitou funkci, neboť dokreslují prostředí, ve kterém Quico vyrůstá.

### 5.3 Můj synáček Sisí

Na rozdíl od *Cesty a Prince svrženého z trůnu*, které jsou časově zasazeny do pouhé noci před odjezdem v případě prvního románu, či do jednoho dne v případě románu druhého, *Můj synáček Sisí* je rozvržen do tří knih v souladu se třemi životními etapami Sisího, tedy mezi roky 1917–1925, 1925–1929 a 1935–1938. Tato období představují předškolní věk, školní věk chlapce a jeho dospívání a zrání v muže. Rovněž se jedná o mimořádně důležité letopočty v dějinách Španělska, první letopočet souvisí s revoluční vlnou ve Španělsku a následnou diktaturou Prima di Rivery, druhá etapa má co do činění s pádem této diktatury, který předcházela vzniku republiky (1931) a třetí spadá do let občanské války (1936–1939). Aby tuto provázanost autor ještě zdůraznil, zařadil na úvod některých kapitol rozsáhlé přepisy některých autentických periodik a časopiseckých textů z dobového kulturního, hospodářského a politického života. Do vlastního románu však zasahují pouze sporadicky.

Těžiště příběhu se točí okolo sobeckého otce Cecilia Rubese, který se teprve v třiceti sedmi letech rozhodne pořídit si potomka, víceméně jenom proto, aby se zbavil uniformity a jednotvárnosti života. Jeho manželce Adele se následně narodí syn. Cecilův vytoužený syn vyrůstá bez jakékoliv disciplíny, čímž si chce Cecilio zajistit jeho bezmeznou lásku a náklonnost. Tento způsob výchovy se však obrací proti němu samotnému, ze Sisího se stává sobec jako z otce. Sisí věří, že je středobod světa a dle toho se také chová ke svému okolí. Po čase do Sisího života vstupují dvě osudové ženy: Paulina, ex-milenka jeho otce, a Elisa Sendín, dcera sousedů, jejíž rodina vyznává katolické hodnoty a propaguje veřejně své

politické názory. Každá z žen představuje určitý pohled na život, Paulina je ztělesněním neřesti, kdežto Elisa symbolem ctnosti a morálních hodnot. Když propukne občanská válka, Sisí je povolán do vojenské služby. Cecilio tomu nemůže zabránit, ale zajistí mu relativně bezpečné místo u zásobovací služby. Pobyt ve válce je doprovázen Sisího vnitřním bojem mezi Paulinou a Elisou, resp. mezi zlem a dobrem, nakonec se Sisí přiklání na stranu života po boku Elisy rozhodnut se po válce s Elisou oženit. Toho se však nikdy nedočká, ve válce je smrtelně zraněn a následně umírá. Synova smrt zhatí Rubesovi všechny plány do budoucna, najednou přestává mít smysl proč žít. Adela mu již dalšího potomka dát nemůže a jeho ex-milenka Paulina již těhotná je, čeká potomka právě se Sisím. Román končí Rubesovou sebevraždou.

## 6 Kategorie postav

Základní způsob, kterým můžeme členit Delibesovy postavy, je na literární hrdiny města a literární hrdiny vesnice. Ti z města v neustálé honbě za štěstím a úspěchem nevidí, že ho mají na dosah ruky, kdežto lidé z vesnice žijí klidněji, v sepětí s přírodou. Tento rozdíl je vidět zejména na ženských představitelkách románů. Městské ženy jsou vzdělanější a sofistikovanější, jak tomu je např. u Glorie z románu *Můj synáček Sisi*. Ta představuje počátek nové éry, kdy jsou ženy více aktivní, zasahují i do politického dění. „Gloria představuje počátek emancipace španělské ženy v předválečných letech občanské války.“<sup>28</sup> Ne všechny ženy mají však podporu svých protějšků, jako je tomu u Glorie, jejichž názory manžel pozorně vyslechne a respektuje je. Také v *Princi svrženém z trůnu* Merche představuje prototyp městské ženy své doby s mnoha možnostmi díky pronikajícímu evropskému vlivu, její manžel ji ale nerespektuje jako rovnocennou partnerku. Zneuznané ženy často reagují na nepochopení ze strany manžela nevěrou či flirtováním s jinými muži. Výhody dostupnosti informací a zapojení se do společnosti ale doprovází mnoho problémů. Konfliktům v manželství čelí i Adela z románu *Princ svržený z trůnu*, až na konci knihy se jí podaří vymanit z područí tyranského manžela a pod vlivem Glorie nachází cestu k seberealizaci a uplatnění. Oproti tomu ženy žijící na vesnici nemají možnost ani prostředky zasahovat do společenského dění, smířené se svým osudem stojí věrně po boku manžela. Tvoří protiklad svým městským vrstevnicím, podléhají stereotypům typickým pro venkov a jejich životní starosti často nepřesahují hranice vesnice, ve které žijí.

Postavení ženy jakožto matky a manželky přímo ovlivňuje naše dětské hrdiny. Uveďme si příklady. V *Cestě* vystupuje sýrař, Danielův otec, jako dominantní člen rodiny, jehož přáním podléhá manželka i Daniel. Když sýrař rozhodne, že Daniel půjde studovat do města, maminka jako něžnější a citlivější pohlaví poukazuje na to, že by měla ráda syna blízko u sebe.

Pero no podemos separarnos de él —dijo la madre. Es nuestro único hijo. (*El Camino*, s. 13)

---

<sup>28</sup> Bustos Deuso. Op. cit., s. 15.

“Gloria representa el comienzo de la emancipación de la mujer española, en los años anteriores a la Guerra Civil.”



„Ale nemůžeme se od něho odloučit“, řekla maminka, „je to naše jediné dítě.“

Nicméně ani vyslovené přání maminky, ani tichý nesouhlas Daniela nemají vliv na rozhodnutí otce, které je nutno respektovat. Podobně v *Princi svrženém z trůnu* je to tatínek, kdo rodinu řídí. Maminka Merche se mu snaží oponovat, zejména v politických otázkách se oba názorově rozcházejí. Pro tatínka je válka to, co dělá muže mužem, otázka vyšších principů. Tatínek je hrdý na svá četná vyznamenání. Své syny, a rovněž tedy Quica, vede k lásce ke všemu vojenskému. Děti vidí v tatínkovi hrdinu a obdivují se mu. Quico si hraje se starším bratrem Juanem na vojáky bojující ve válce. Merche má negativní postoj k válce, zastává názor, že ve válce ztratí obě strany. V románu *Můj synáček Sisí* je hlava rodiny Cecilio Rubes, ten, který má hlavní slovo ve výchově Sisího. Otcové našich dětských hrdinů tedy představují pro své syny autoritu, kterou celá rodina respektuje. Na výchovu a vývoj dětí nemá ovšem vliv pouze nejbližší rodina (maminka a tatínek), ale také další postavy, se kterými je dítě v kontaktu, proto se jimi budeme zabývat na následujících stránkách.

## 6.1 Cesta

V románu se můžeme setkat s více než čtyřiceti rozličnými postavami. Všechny tyto postavy nějakým způsobem zasáhly do Danielova života buď přímo, nebo prostřednictvím jiných postav, které o nich vyprávěly, všechny ale nějakým způsobem formovaly Danielův život a názory. Také z tohoto důvodu se objevují v Danielových vzpomínkách.

Jednu skupinu postav, které se v Danielových vzpomínkách objevují, tvoří lidé, jejichž povolání jsou úzce spjata s chodem vesnice: sýrař, řezník, švec, pekař apod. K této společenské vrstvě patří rovněž náš literární hrdina Daniel a jeho přátelé, proto se o nich Daniel nejčastěji zmiňuje. Další skupinu zaujímají bohatí občané: Gerardo Zbohatlík, don Antonino Markýz či lidé s významným postavením ve vesnici: kněz Don José, starosta, tito lidé vzbuzují ve vesnici respekt a úctu. Patří sem i lidé vzdělaní: učitel, lékař, lékárník. Na Daniela mají především výchovný vliv. I když Danielův otec touží, aby z jeho syna byl jednoho dne významný muž a aby se stal součástí právě této společenské vrstvy, v románu je několikrát zmíněna těžká práce sýraře a jeho nářky nad těžkým životním údělem. Daniel má vzdělané lidi v úctě, přejímá jejich názory, ale netouží po pokroku. K určité profesi jsou pak vázány pro ni typické vlastnosti, a tak můžeme tušit, jak se bude chovat kněz, či majitel krčmy.

Obecně lze říci, že Daniela zaujala ve vzpomínkách ta postava, která byla v jeho očích zajímavá či neobvyklá, buď svým povoláním, vzhledem, chováním nebo jinou svojí specifickou vlastností. Daniel je fascinován silou kováře a jako každý malý chlapec, touží být jako on. Své vzory vidí v mužských archetypech. Naproti tomu ženské charaktery vyznívají jako bezbarvé, nepřitažlivé. Většina žen, o kterých se v románu mluví, jsou asi čtyřicetileté, přes svůj pokročilý věk přesto svobodné (las Guindillas, las Lepóridas), na oko se snaží pomáhat sousedům, ve skutečnosti však rády rozšiřují pomluvy.

Podle Delibese je základem úspěšného románu schopnost „vdechnout“ svým literárním postavám život, tedy vytvořit takové postavy, které by nás zaujaly, a jejichž osudy by se nám vtiskly do paměti. Zrození věrohodné postavy je základním předpokladem úspěchu románu. Delibes se nám v románu *Cesta* snaží přiblížit hrdiny mimo jiné i tím, že používá specifické přezdívky. Přezdívka vždy zdůrazňuje vlastnost typickou pro postavu, popř. její vzhledovou charakteristiku, pomáhá nám ji pochopit, jejím použitím dosahuje intimního vztahu mezi čtenářem a postavou, neboť přezdívky jsou příznačné pro známé, domácí prostředí, zejména pak na španělském venkově. Další příčinou užívání přezdívek v románu je nastínění koloritu vesnice, tím se Delibes odkazuje k realismu. A v neposlední řadě skrze přezdívky získáváme přehled o tom, jaký chová vypravěč k dané postavě vztah. Autor použil většinou jednoslovné přídomky, které ale v sobě skrývají veliké množství významů. Nevynechal ani důvtipné a lehce ironizující charakteristiky, které výstižně popisují vesničany.

Začněme u hl. hrdiny Daniela. O jeho fyzickém vzhledu není v románu napsáno téměř nic, pouze je nám známo, že se jedná o jedenáctiletého chlapce. Daniel získal svoji přezdívku Sýček kvůli svému pozornému, pečlivému a neúnavnému pozorování věcí a díky svým kulatým zeleným očím připomínající pohled sýčka. Daniel Sýček své přezdívice přivykl, hýčkal si ji a měl k ní až láskyplný vztah.

Si tenía algún recelo, se lo procuraba un temor de que sus amigos, con la novedad, dejaran de llamarle Mochuelo y le apodaran, en lo sucesivo, Gran Duque. Un cambio de apodo le dolería tanto, a estas alturas, como podría dolerle un cambio de apellido. (*El Camino*, s. 119)

Jestliže měl nějakou obavu, byl to strach, že by ho kamarádi po té zprávě přestali nazývat Sýčkem a následně by ho překřtili na Výra velkého. Změna přezdívky by ho bolela do té míry, jako by ho mohla bolet změna příjmení.

Rovněž Danielovi nejlepší kamarádi Roque el Moñigo (el Moñigo = kravské lejno) a Germán el Tiñoso (el Tiñoso = strupatec) mají své přezdívky. Germán byl pojmenován Strupatec

kvůli lysinám na hlavě, které měl již od dětství, a byly způsobené klovnutím ptáka. Přezdívky nejsou rozšířené jen mezi dětmi, týkají se také dospělých. Je na místě se domnívat, že ve světě dospělých jsou používány pouze potají, tzv. za zády dotyčné osoby. Doña Lola, byla po vesnici známá pod přezdívkou La Guindilla mayor (Pálivá paprička). Získala ji kvůli svému kulatému, načervenalému obličejí a štiplavé a kyselé povaze. Její dvě mladší sestry Elena a Irene byly pojmenovány dle starší sestry La Guindilla del medio (Pálivá paprička prostřední) a La Guindilla menor (Pálivá paprička mladší). Další sestry ve vesnici Catalina, Carmen, Camila, Caridad a Casilda byly přezdívané Las Cacas, protože jejich jména začínala slabikou „ca“ a jejich otec koktal. O jejich oblíbenosti mluví také skutečnost, že Las Cacas v překladu znamená „hovínko“. Kromě této přezdívky si vydobily ještě přízvisko Las Lepóridas (dle latinského názvu pro zajíce lepus, leporis). Měly ohnutý ret a nos připomínající čenich králíka. Ani otec Germána neunikl přezdínce.

“Andrés, el hombre que de perfil no se le ve.” Y esto era casi literalmente cierto de lo escuchimizado y flaco que era. Y además, tenía muy acusada inclinación hacia delante, quién decía que a consecuencia de su trabajo, quién por su afán insaciable por seguir, hasta perderlas de vista, las pantorrillas de las chicas que desfilaban dentro de su campo visual.” (*El Camino*, s. 52-53)

„Andrés, muž, jehož profil není vidět.“ A toto bylo téměř doslovně pravdivé, jak byl huběnoučký a slabý. A kromě toho byl výrazně ohnutý dopředu, někdo říkal, že je to důsledek jeho práce, někdo, že je to kvůli nenasytnému nadšení ze sledování dívčích lýtek, které se procházely uvnitř jeho zorného pole, dokud je neztratil z očí.

Gerardo, el Indiano nebo-li Zbohatlík, pocházel z chudé rodiny, odjel do Mexika a po letech se vrátil jako bohatý muž. Jeho bratrům Damiánovi a Césarovi, kteří zůstali stejně chudí, jako když Gerardo odcházel, říkali lidé ve vesnici los Ecos del Indiano, doslova Zbohatlíkovy ozvěny. Gerardo oběma bratrům zřídil firmu ve městě, i když oni by bývali byli raději, kdyby s ním mohli odcestovat do Mexika. Odstěhovali se do města a jen čas od času se vraceli do vesnice a vždy nechávali velké spropitné. Další přezdívky v románu jsou don Moisés, zvaný Peón (Čeledín), Michaela, které se říká zkráceně Mica, či Mariauca přezdívaná Uca-Uca, což vzniklo zdvojením poslední slabiky. Pro Delibesovy postavy v *Cestě* je typické, že vytvářejí v očích Daniela poetickou představu o údolí. Ve skutečnosti však i tyto literární postavy mají svá trápení a obavy.

## 6.2 Princ svržený z trůnu

Hlavním hrdinou tohoto románu je téměř čtyřletý chlapec jménem Quico. Má kučeravé blondáté vlásky a modré oči. Má jemné rysy, proto si ho lidé, kteří ho neznají, pletou s holčičkou. Je zvědavý, zajímá se o okolní svět. Na rozdíl od Daniela z *Cesty* se jedná o městské dítě, žije v bytě v domě, který obývá rovněž jeho teta Cuqui. I když nežije v přírodě, zdá se, že nestrádá a prostor, který mu je určen pro život, je pro něho dostačující. Chlapec zažívá pocity osamění poté, co se matčina pozornost zaměřila na mladšího sourozence. Většina jeho činností je proto soustředěna na znovu přilákání zájmu maminky ke své osobě. Symbolické vzdalování matky od dítěte je vyjádřeno tím, že mamince nevidíme do tváře, většinu dne ji Quico registruje podle charakteristického klapání bot, nebo podle pláště posetého červeno-zelenými květy. Maminka tedy jakoby před chlapcem utíkala, ve skutečnosti je však zahlcena domácími pracemi, neboť jedna ze služebných Seve odjela na venkov za svojí nemocnou matkou. Quico maminku vždy zahlédne jen na okamžik, poté mu zmizí z dohledu.

S Quicem se seznamujeme hned po jeho probuzení, kdy vítá hlasitým křikem nový den. Pronikavým křikem, který spustí, upozorňuje okolí na to, že je již vzhůru a očekává příchod maminky. Ta ovšem místo sebe posílá služebnou Vito. Jak vidno, Quico k ní má vřelý vztah, protože hned přistupuje na oblíbenou hru na schovávanou, když Vito předstírá, že ho nevidí ukrytého mezi povlečením. Chlapcův den je utvořen z takovýchto podobných epizod, kdy se noříme do světa fantazie, např. obyčejný lustr se očima Quica chvíli promění na strážného anděla, chvíli si všímá, že skly lustru prostupuje světlo, které vydává odlesky barev připomínající duhu. Když se ho snaží starší bratr Juan postrašit, ve fantazii Quica se anděl (resp. lampa připomínající anděla v letu) mění v ďábla. Svoji fantazii též používá při hraní a z obyčejné prázdné tuby zubní pasty se náhle stává polyfunkční hračka: loď, dálkové ovládání od televize, dělo, letadlo, kamión, či pistole. Quico mimo jiné sbírá víčka od lahví v obchodě u Avelina, které pak v rámci hry používá jako kostky. Další hračky, které jsou zmíněny, jsou např. tříkolka, puška, tank (Quico ho dostal od tatínka k Vánocům) a papoušek. Juan si naopak rád čte obrázkové časopisy *El Cosaco Verde* (Zelený kozák) a *La Conquista del Oeste* (Dobytí Západu). Děti, které zůstaly doma, tedy Cris, Juan a Quico, si také v průběhu dne spolu hrají buď na indiány, nebo na strážníky a zloděje. Při těchto hrách určuje pravidla Juan jako nejstarší ze sourozenců. Quico přirozeně chápe, že je potřeba přistoupit na pravidla staršího, když si později hraje on s Cris, řídí hru pro změnu jako starší sourozenec on.

Quico si v sobě uchovává prvotní nevinnost a čistotu. Postupně ale naráží na to, že svět není takový, jak si ho představuje, vidí, že lidé okolo něho jsou schopni lhát a dokonce ho použít jako záminku pro svoji lež, protože vědí, že se v tomto ohledu nemůže bránit. Quico si všímá, že služebné, obzvláště Domi, se přetvařují a mění své chování dle potřeby a před maminkou jsou na děti milejší.

—A dormir— cerró la puerta. —¡¡¡Mamá!!! Oyó los tacones de Mamá a lo lejos, en el Quico, hijo, ¿no ves que tu mamá tiene que cenar? (*El príncipe destronado*, s. 167)

„Spát!“ Zavřela dveře. „Mami!!!“ Zaslechla z dálky klapání maminčiných podpatků po parketách a Domi otevřela dveře. Nasadila medový překvapivě láskyplný hlas: „Quico, dítě, nevidíš, že maminka musí večeřet?“

Chlapec, který nerozumí tomuto rozdílnému chování, ale pozoruje, že se takto chovají dospělí běžně, se je v konečné fázi snaží důmyslně napodobit, např. když označí za viníka rozsypaných kosmetických pomůcek Cris místo sebe a tvrdí, že se s nimi Cris pomalovala také sama (Quico ví, že je sestřička malá, tak potrestána nebude). Přestože se Quico snaží bojovat zbraněmi dospělých, zůstává v područí služek a sourozenců, jejichž vůli je kvůli věku a svému postavení podřízen. Mohl by se cítit odstrčený a sám. Navzdory situaci je ale Quico veselý a vyrovnaný chlapec. Svě jemné chování ukazuje, když vidí Vítoru plakat nebo pokud chce maminka propustit Domi. Delibes ve svém díle postavil do opozice Quica jako jednotlivce, jeho křehkost, zranitelnost a zároveň ryzí dobrotu a jeho okolí, resp. společnost, která často jedná pokrytecky. Tento rozpor se ještě podtrhuje tím, že Quico je malé dítě.

Mezi sourozenci, kteří se objevují v románu, jsou výrazné osoby Juan a Cris. Zbytek Quicových sourozenců tráví den ve škole a jejich funkce v románu je pouze okrajová. Juan je pětiletý chlapec, který, jak již jsem zmínila, tráví den doma, protože byl nemocný. O jeho charakteru se toho moc nedozvíme, protože část dne tráví čtením časopisů. Do děje vstupuje při hrách s Quicem a Cris. Juan se vidí ve svém otci, obdivuje ho a chce jako on jednoho dne vstoupit do války. Opačný názor má Pablo, nejstarší ze sourozenců, kterému se válka protiví, nedovolí si ale otce neposlechnout, proto svůj odpor k válce skrývá. Tajně sympatizuje s názory maminky. Juan si dělá z Quica legraci, snaží se ho strašit, ve skutečnosti nejsou jeho úmysly škodolibé nebo zlé. Sympatizuje s politickými názory tatínka, jenž byl součástí vítězné strany v občanské válce, a jak se sám chlubí, zabil víc než sto mužů. Dle mého názoru jde ovšem o přirozený respekt k otci, který je pro jeho věk příznačný. Juan si do hloubky

neuvědomuje hrůzu války, je to pro něho něco vzdáleného, nepředstavitelného, něco jiného než hry doma v pokoji.

Rodiče Quica představují typické manželství v poválečném Španělsku, manželé spolu žijí, protože rozvod není legální (ve Španělsku byl uzákoněn až v roce 1982) a ani společensky přístupný, dvojice ale spolu šťastná není, ani už se nesnaží, aby jejich vztah fungoval. Výsledkem jsou vzájemné rozepře probíhající i před zraky dětí (např. u večeře). Tatínek pobývá doma pouze sporadicky, což přičítá svému pracovnímu vytížení, pravděpodobně spíše je, že má buď mimomanželský poměr či před rodinou prchá z důvodu toho, že ho nenaplnuje jeho role otce a manžela. Vrcholný okamžik, kdy je zřejmé, že rodina není funkční, nastává v okamžiku, kdy maminka odjíždí narychlo s Quicem na pohotovost a tatínek se ani neobtěžuje lékařské prohlídky zúčastnit, protože má právě schůzi. Pokud bývá doma, chová se k manželce Merche majetnicky, což značí i způsob, jak choť oslovuje „esposa“ (španělský výraz esposas = pouta), namísto osobnějšího použití jména, či jiného výrazu, který by vyjadřoval jejich vzájemný vztah. Je zvyklý, že partnerka je doma pro něho, slouží mu.

¿Habr  un cachito visqui para un sediento? Mamá abri  el bar y lo prepar  todo en un periquete y se lo dej  a Papá en la mesita enana, y Papá le dijo suavemente: —Un glase, esposa; ya, haz el favor completo. (*El príncipe destronado*, s. 59)

„Máme trochu whisky pro z zniv ho?“ Maminka otevřela bar, v okamžiku vře pripravila a nechala to tatínkovi na malinkat m stolečku a tatínek jemn  řekl: „Glase, ženo, učiň jíž jednou kompletn  obsluhu.“

Touto v etou manžel Pablo upozorňuje na propast, která je mezi p rem, tatínek označující led francouzsk m slovem „glase“ předstírá chování kosmopolitního člověka, kter  zn  svět, kdežto maminka je v jeho o ich prost  žena zavřena stále doma. Nicméně ani maminka n n  dokonal  žena. Unavena kařždodenn m stresem, domácími pracemi, p c i o své ratolesti, dohady se sluřkami, které neplní svoji práci tak, jak by měly, je vyčerpan  a bez energie. Namísto vyrovnan  milující matky Quico vidí nerv zn  pob h j c  maminku z jednoho kouta do druhého a zaměstnanou tisícem úkolů. Jelikoř je tatínek stále mimo domov, ot ře domácnosti leři na n . Z chování maminky je patrn , že ji cel  domácnost ubíjí. Několikrát také řekne nahlas, že je zmořen  celodenním pobíháním sem a tam.  t chou j  n n  v život  manžel, zdá se, že ani role matky ji nikterak nenaplnuje. Svůj úděl bere jako povinnost ženy její společensk  t r dy. Jedin m únikem z rutiny j  je po inaj c  mimomanželsk  poměr.

Mimo útěku od povinností může být též motivem nepochopení ze strany manžela. Merche hledá v novém milostném vztahu lásku a pocity uznání, dvě věci, které jí Pablo nedává. O tomto vztahu se dozvídáme, když se maminka nachází s Quicem v nemocnici. Lékař, který Quica vyšetřuje, mluví s maminkou více než přátelským tónem a nazývá ji „bobita“ tedy „hlupáčku“. Je zřejmé, že lékař Emilio není přítelem v rodině, protože se ujišťuje, zda-li má Quico mladší sestřičku, či bratříčka.

Mezi dalšími dospělými příslušníky rodiny poznáváme tetičku Cuqui, sestru tatínka Pabla. Přestože má pokrevně blíže k tatínkovi, zdá se, že sdílí Merchiny postoje a názory. Když si Merche stěžuje, že se opět pohádala s manželem, že hádka byla opravdu ošklivá, protože Pablo vždy umí zasáhnout citlivé místo, dostává se jí odpověď:

—Siempre ha sido así —admitió la tía Cuqui—. Yo con Pablo no hubiera podido vivir ni dos días. (*El príncipe destronado*, s. 150)

„Vždycky byl takový“ připustila teta Cuqui. „Já bych s Pablem nemohla žít ani dva dny.“

Není jasné, zda-li je teta svobodná či vdova, ani jestli má nějaké děti. Pravděpodobně ale nikoliv, s ohledem na časté návštěvy u bratrovy rodiny a láskyplný vztah k bratrovým dětem, kde dává prostor, zdá se, až mateřským pudům.

### 6.3 Můj synáček Sisí

Ač by se mohlo podle titulu románu zdát, že protagonistou je právě Sisí, není tomu tak, protagonistou je Cecilio. Sisí je pouze odrazem jeho lásky. Sisí je jedináčkem, rodí se do rodiny, kde nikdy nepředpokládali, že by měli děti. Jeho matka Adela kvůli strachu z porodu a jeho otec Cecilio kvůli vlastní sebestřednosti. Nicméně pak je Sisí na světě a stane se předmětem lásky a zbožňování. Má blahodárny vliv na vztah rodičů a stane se smyslem jejich života. Sisí brzo pochopí, že této nepodmíněné lásky může využít ve svůj prospěch. Začne se vymykat kontrole rodičů, odmítá chodit do školy, chová se hrubě k domácí učitelce, později když do školy chodí, začne se toulat po nocích, pít alkohol a navštěvovat nevěstince. Žije zhýralým životem, jednoho dne dokonce napadne a hrubě uhodí svoji matku. Sisí se čas od času stejně jako jeho otec zastaví a zamyslí se nad svým dočasným životem, na chvíli zpytuje svědomí, ale později se opět vrátí k životu plného neřestí. Změna v jeho životě nastává, když se zamiluje do Elisy Sendín, pod jejím vlivem se snaží napravit. K tomu též přispívá jeho pobyt na venkově za války. Jenže Sisí se z války vrací na návštěvu do města a zde opět

podléhá nespořádanému životu. Bilancuje mezi těmito dvěma způsoby života, stejně jako bilancuje mezi dvěma ženami Paulinou a Elisou. Rozhodne se oženit s Elisou a snažit se stát dobrým člověkem, vše je ale pouze naznačeno, Sisí smrtelně zraněn ve válce umírá. A my se nikdy nedozvíme, jakým směrem by se opravdu vydal po své životní cestě.

Jak už jsme zmínili, protagonistou románu není Sisí, ale jeho otec. Cecilio v sobě nemá kousek atraktivity fyzické ani duševní. Je otlý, má buclaté ruce, růžolící pleť. K duševnímu popisu našeho hrdiny může sloužit následující úryvek:

Cecilio Rubes no concebía a un hombre de mundo a quien no le agradese la cintura de una mujer que no fuese la suya o arriesgar quinientas pesetas a una carta o un número. Si, además, bebía en forma, y fumaba gruesos habanos, el tipo de hombre de mundo quedaba perfecto a los ojos de Cecilio Rubes. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 81)

Cecilio Rubes nepovažoval za významnou osobnost muže, který by rád neobjal ženu kolem pasu, samozřejmě ne vlastní, nebo který by neriskoval vsadit pět set peset na kartu či na číslo (*Můj synáček Sisí*, s. 72)

Představuje typického člověka z města, finančně zajištěného. Cecilio je sebestředný, ješitný a sobecký. Nezajímá ho ani rodina, ani okolí, natož například světové problémy. Jde mu jenom o jeho vlastní prospěch. S lidmi jedná laskavě jenom proto, že tuší, že by je mohl v budoucnu někdy potřebovat, nebo že se to patří. Cecilio si o sobě myslí jenom to nejlepší, není sebekritický.

Al hablar de defectos e imperfecciones Cecilio Rubes se olvidaba de sí mismo. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 56)

Když hovořil o chybách a nedostacích, Cecilio Rubes zapomínal na sebe (*Můj synáček Sisí*, s. 50)

A pokud snad začne o sobě pochybovat, vždy nakonec přesvědčí sám sebe, že jeho postoj je navzdory všemu správný.

No obstante, pese a este aparente espíritu contradictorio, Cecilio Rubes guardaba en el último repliegue de su coexistencia un alto concepto de sí mismo. Ocasionalmente podía despreciarse, incluso denostarse, pero Cecilio Rubes, por encima de depresiones transitorias, se consideraba un hombre físicamente atractivo, inteligente, de lúcidas y transcendentales determinaciones. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 19)



Vzdor tomuto zdánlivě si odporujícímu myšlení choval o sobě Cecilio Rubes v nejzazším koutku duše vysoké mínění. Občas se snad podceňoval, snad si i nadával, ale přes všechny ty chvilkové deprese se Cecilio Rubes považoval za člověka fyzicky přitažlivého, inteligentního, jehož rozhodnutí jsou skvělá a veledůležitá. (*Můj synáček Sisí*, s. 16)

Rubes umí lidi využít a ještě má pocit, že se to patří. Zakládá si na svém společenském původu. Z tohoto důvodu chodil s chotí do biografu, i když dával přednost operetě, protože to patřilo k prestiži jeho společenské třídy. Ze stejného důvodu chodil na koncerty. Koupil si drahé auto, aby mu ho přátelé a příbuzní záviděli, četl pozorně noviny, ale ne proto, aby se dozvěděl, co se děje ve světě, nýbrž proto, aby v nich našel svoje jméno. Pokud ho tam nenacházel, cítil se roztrpčen a reagoval dětinsky. Kouřil silné havanské doutníky, i když mu to nedělalo zdravotně dobře, také rád pil alkohol, ač si pak stěžoval na bolesti jater. Považoval za nevděčný krok od města, že mu ještě nebyla udělena medaile, která se dává za zásluhy významným občanům. Cítil se dotčený, protože jeho přátelé a zaměstnanci nebyli dostatečně nadšení ze zprávy, že se mu narodil syn a věnovali se jako obvykle svým činnostem.

Rubes se despojó del abrigo. Le parecía que algo imprimía al mundo una marcha antinatural y sin sentido. Era incorrecto, a su entender, que seis bañeras tuvieran, hoy por hoy, más importancia que el nacimiento de Cecilio Alejandro Nicolás Rubes. Algo andaba desquiciado en la marcha de las cosas. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 80)

Rubes si svlékl kabát. Měl pocit, jako by někdo vnutil světu nepřirozený chod a smysl. Podle jeho názoru nebylo správné, aby dnes, zrovna dnes, šesti vanám přikládal větší význam než narození Cecilia Alejandra Nicoláse Rubese. V uspořádání věci něco neklapalo. (*Můj synáček Sisí*, s. 71)

Jediná osoba, kterou respektuje je jeho matka. Nemají mezi sebou však blízký a láskyplný vztah.

Dudó entre encaminarse en busca de su madre, o de Paulina. Finalmente tomó el paseo de junto al río, en el nuevo ensanche de la ciudad. Se vería con Paulina. La chiquilla era optimista, y en cierto modo sensata, y acertaría ver cosas en frío. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 36)

Váhal, má-li jít za matkou, nebo za Paulinou. Nakonec stočil kroky podél řeky do nové městské čtvrti. Podívá se za Paulinou. Je to optimistické a v jistém smyslu rozumné děvče, uvidí věci ve střízlivém světle. (*Můj synáček Sisí*, s. 32)

Matce jde rovněž především o společenskou prestiž než o blaho syna. Navíc je zapšklá kvůli nevydařenému manželství. Cecilio také není šťastný s Adelou, nesnaží se ale na svém manželství nic změnit. Manželkou opovrhuje, jednak kvůli jejímu původu, jednak kvůli pohasínajícímu erotickému napětí mezi partnery. Rubes řeší Adélin nezáměr o sexuální život cestami do kabaretů v Madridu a scházením se s Paulinou. Avšak ani Paulinu nemiluje. V podstatě ji pouze využívá, a když už o ni nemá zájem, snaží se jí zbavit. Ten, na koho s láskou vzhlíží a ke komu upíná veškerou svoji pozornost, je jeho syn Sisí. Cecilioův syn je jeho budoucnost a smysl života. Problém ovšem nastává, když jeho láska k Sisím hraničí s posedlostí, když mu nedokáže nic upřít, podléhá synovým rozmarům, a tak jako omlouvá sám sebe, když se nechová správně, začne omlouvat i chování svého syna, takže Sisí nejenže v mnohém kopíruje svého otce, leckdy ho i přesvědčí, oddává se návštěvám nevěstinců a nadměrnému pití alkoholu. Cecilio vše okolo sebe ničí. Jeho chování je i důsledek špatné výchovy, které se mu dostalo od vlastních rodičů. Při jedné vzpomínce na otce, si Cecilio vybavuje, jak otec pil a matka se snažila navenek zachovávat dekórum. Jaký Cecilio je, dokládá i tato ukázka, Cecilio po smrti jediného syna jde za Paulinou, aby ji požádal, zda-li by s ním neměla syna, dozvídá se, že Paulina je již těhotná se Sisím:

La abofeteó con cruelmente, con creciente frenesí. Cuando ella empezó a chillar, Cecilio sentía deseos de matarla. Le cruzó la mente esta idea: “El hijo de Sisí no nacería de esa manera” [...] Al incorporarse Paulina, Cecilio la vio viciosa y basta y deformada y repelente, tal como él la había creado. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 331)

Surově ji uhodil do tváře a bil ji čím dál zuřivěji. Když začala křičet, Cecilio měl chuť ji zabít. Hlavou mu projela myšlenka: „A Sisího syn by se nenarodil.“ [...] Když Paulina vstala, připadala Ceciliovi chlípná, hrubá, pokřivená a odporná, taková, jakou ji udělal. (*Můj synáček Sisí*, s. 295)

Ačkoliv Rubesovo chování je hrůzné a nebere si servítky, přesto nám dokáže být něčím sympatický. Nevím, zda-li je to vědomí, že i my se dopouštíme v životě chyb, nebo je to shovívavý hlas Delibese, který i když kritizuje, nikdy nepřestává milovat bližního svého.

Adela, matka Sisího, je prototypem konzervativní ženy v předválečné společnosti. Je zcela podrobena manželovi a později i synovi, její pasivní chování se mění až na konci románu, kdy odchází z domu, aby se účastnila sezení a úkolů, které jsou zadávány komunitou, doprovází taktéž svoji kamarádku Glorii v rámci politických kampaní a během války pak obětavě pracuje v nemocnici, v čemž nachází smysl života a útěchu po smrti syna. U Adely

tedy dochází k sebereflexi a přehodnocení postojů. Zpočátku se nám ovšem jeví jako mdlá osoba neurčitých názorů, jejím hlavním rysem je lhostejnost a netečnost. Schází jí vůle a schopnost dát svému životu nějaký jasný cíl. Její dny jsou monotónní a plynou jeden za druhým bez větších změn. Její život postrádá pestrost a duševní podněty. Je celé dny zavřená jako ve zlaté kleci. Má vše, nač si vzpomene z hlediska materiálního zajištění, šaty dle poslední módy, přepychový byt a služebné k dispozici, přesto strádá. Nemůže ani sama vyjít na ulici, protože si to její partner nepřeje. Ačkoliv Adela v manželství očividně není šťastná, svoji životní cestu si do jisté míry vybrala sama. Nevdávala se z lásky nýbrž proto, že jí manželství s Ceciliem zaručovalo pohodlný život po boku bohatého muže. Přehlížela i Ceciliovy charakterové vady: egoismus a domýšlivost. Jak Adela, tak i jeho milenka Paulina Ceciliovi podléhají. Obě pocházejí z chudých poměrů a Cecilio jim nabízí příležitost, jak se z těchto poměrů vymanit. Jsou ochotny vycházet vstříc Ceciliovim rozmarům a podléhají jeho přáním. Adela, vědoma si pozitiv, které jí život po boku manžela přináší, mlčky snáší všechna příkoří, ať už ze strany tchýně, která si pro syna přála ženu ze stejné společenské třídy jako je ona sama, či ze strany manžela. Na rozdíl od Glorie nemá v rodině její slovo žádnou váhu a ani není v její moci cokoliv ovlivnit nebo rozhodnout. Cecilio ji často netaktně připomíná, že veškerou zásluhu na všem, co ji obklopuje, tedy materiálním zabezpečením, má on. S oblibou říká můj nábytek, či můj syn, čímž Adele odebírá i drobné zásluhy na společném životě. Nejvýraznější charakterovou vlastností na Adele je kromě pasivity také nedostatek citů. Přestože je pro každou ženu příchod potomka požehnáním, Adelu svírají pocity strachu. Bojí se, aby při porodu nezemřela tak jako její matka. Po narození se v ní sice probouzí mateřský cit, není však schopna prosadit se jako matka na úkor Cecilia. Delibes zdůrazňuje v této postavě důležitost mateřské autority v rodině.<sup>29</sup> Toho jsme později svědkem u Sisího, tedy syna Adely a Cecilia Rubesových, jehož žalostná výchova je zapříčiněna bezmeznou až posedlou láskou ze strany otce, který mu vše dovolí, a zároveň nedůslednou výchovou matky, která by snahu vychovávat syna měla, avšak chybí jí vůle se Ceciliovi vzepřít a před Sisím postrádá autoritu. Adela je protikladem Glorie Sendín. Její dcera pak, Elisa Sendín, je protikladem Pauliny. Na postavy je nahlíženo s ironickým s odstupem, na rozdíl od Rubese jim ale jde o dobro věci, kdežto Ceciliovi pouze o syna.

Glorie, sousedka Rubesových a matka dívky Elisy, do které se Sisí na závěr románu zamiluje, je protiklad Adely. Je plná energie, pozitivního myšlení, je inteligentní, štedrá,

---

<sup>29</sup> Ibid., s. 57.

velkorysá, oddaná svému manželovi a rodině. Její manželství je pevné jako skála, společně s manželem sdílí starosti i radosti, Glorie je manželovi rovnocennou partnerkou a společnicí. Luis Sendín svoji manželku respektuje, podporuje rozvoj její osobnosti a zajímá se o její názory a přesvědčení. Glorie je na tolik aktivní žena, že se účastní i politické kampaně a své názory se nebojí veřejně propagovat. Delibes Glorii nejenom vtisknul ideál ženy a morálního chování jedince, nýbrž také fyzickou přitažlivost. Glorie Sendín, matka devíti dětí, v očích Cecilia Rubese neztrácí na přitažlivosti, kdežto Adela po dvaceti letech manželství má již povadlé tělo a manželovi se zdá málo atraktivní. Delibes prostřednictvím Glorie zobrazil ideální manželku a matku.

Další ženskou roli v románu zastává Cecilova milenka Paulina. Paulina je plná života, bezstarostnosti, užívá si život plnými doušky. Paulina, sirotek, žijící pouze s bratrem, přistoupí na milenecký vztah s Ceciliem, protože jí to přináší nesporné finanční výhody, Cecilio jí zařídí útulný podkrovní byt a nosí jí dárky. Paulina přijímá život takový, jaký je. Netrápí se kvůli věcem, které nemůže změnit. Nepřijímá ale život pasivně jako Adela, ale snaží se vidět na všem to dobré a to přijímat s radostí. „Paulina je ženská postava, která má určitý rozvoj, není tedy tak statická a schématická jako Adela a Glorie, a ačkoliv zůstává jen jako vedlejší role, zasahuje během děje nejprve do života otce a později do života syna.“<sup>30</sup> Paulina odchází do města, aby si splnila svůj tajný sen, stala se slavnou herečkou. Nicméně do města přichází zcela nepřipravena, bez zázemí, konexí a tolik důležitého vzdělání. Začíná pracovat jako švadlena v dílně, kde si ji vyhlédne Cecilio Rubes. Paulina chápe nesprávně vztah s Ceciliem jako příležitost, ve skutečnosti je to cesta do záhuby. Cecilio ji sice zpočátku přislíbí, že ji pomůže s kariérou herečky, je to ale pouhá záminka, jak si Paulinu získat. Následně se stává Ceciliovou konkubínou. Se svojí novou rolí se rychle ztotožní. Ceciliovi se plně oddá. Považuje ho za svého chlebodáře a postupem času se smíří se svým postavením natolik, že již neočekává nic dalšího. Ke štěstí jí stačí občasné návštěvy Cecilia a drobné dárky. Díky jejímu postavení milenky je však nemilosrdně odsunuta na okraj společnosti a je jí znemožněno založit rodinu a žít běžným životem. Přestože svůj půvab a mládí obětuje

---

<sup>30</sup> Ibid., s. 57.

“Paulina, es un personaje femenino que está bien desarrollado tiene cierta evolución, pues no es tan estático y esquematizado como Adela y Gloria, y aunque permanece en el segundo plano, interviene, a lo largo de la acción, primero en la vida del padre y después en la del hijo.”

Ceciliovi, ten ji vnímá pouze jako rozptýlení. Oslňuje ho Paulinina spontánnost, vášně a cit pro lásku, ale nemiluje ji. Je si dobře vědom, že kdyby zestárla, nebo ztratila některý ze svých půvabů, neměl by o ni zájem. „Delibes nám ukazuje svoji zálibu v ponížených lidech, vypodobňuje Paulinu atributy lásky a odřikání navzdory jejímu hříšnému způsobu života konkubíny nejprve Cecilia Rubese, později Sisího a jako prostitutky v Madridu.“<sup>31</sup> Když Sisí onemocní, Cecilio přísahá, že se rozejde s Paulinou, tak jak si již přála Cecilova matka v případě, že se Sisí uzdraví. Cecilio svůj slib splnit nedokáže. Nerad se vzdává příjemných potěšení. Cecilio je přísný na lidi okolo sebe, nikoliv však na sebe samého, svoje špatné chování neustále sám před sebou omlouvá, až vždy najde důvod, proč určité jeho špatné chování ve skutečnosti špatné není. Když Sisí onemocní podruhé, v Ceciliovi se hne svědomí a rozhodne se mimomanželský poměr, ač nerad, opravdu ukončit.

–No, Lina, perdóname –dijo–. Bien. La verdad es que que lo he prometido cuando el pequeño Estovo malito y bueno... cada vez que el niño está indispueto pienso, bien... pienso que se me va a morir por no cumplir mi promesa y que Dios me puede castigar. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 122)

„No, Lino, odpuť mi to,“ prosil. „Hm. Pravda je taková, že jsem to slíbil, když bylo dítě nemocné, no a... a pokaždé, když maličkému něco je, si myslím, hm..., myslím, že mi umře, že mě Pán Bůh potrestá, že jsem nesplnil, co jsem slíbil.“ (*Můj synáček Sisí*, s. 109)

Tímto rozhovorem končí vztah Pauliny a Cecilia. Vyplatí jí šek a dává dvě tři doporučení, kde by mohla pracovat jako herečka v Madridu. Její působení v Madridu je v románu pouze naznačeno. Po mnoha letech se vrací zpátky a znovu vstupuje do života Rubesových, tentokrát jako milenka tehdy již dospělého syna Cecilia. Paulina chová k Sisímu ryzí city a lituje, že není mladší, aby mohla začít svůj život žít od počátku. Když se o všem dozví Cecilio, je zlostí bez sebe. Chce přinutit Paulinu, aby se k němu vrátila. Sžírá ho bezuzdná žárlivost. V Paulině se však hne touha po pomstě. Cecilio její život utvořil, rovněž ale zničil. Po smrti Sisího jde Cecilio za Paulinou, aby ji navrhl, že spolu zplodí nového potomka, neboť Adela již další děti mít nemůže. V tomto okamžiku se ukazuje hrubost Cecilia v plné míře,

---

<sup>31</sup> Ibid., s. 58.

“Delibes nos muestra su predilección por los personajes humildes, retratando a Paulina con atributos de amor, abnegación a pesar de lo «pecaminoso» de su forma de vida como concubina, primero de Cecilio Rubes y luego de Sisí, y como prostituta de Madrid.”

opakovaně se snaží Paulinu využít, navrhuje jí zplození potomka, jako by se jednalo o obchod. Paulina mu jako reakci vmete do tváře, že již těhotná je, se Sisím. Není to statická postava jako Cecilio, ale v průběhu knihy se vyvíjí, dochází např. ke zjištění, že bohatství nečiní náš život šťastným.

Y era raro pensar que, precisamente a esa edad, no le importaba el dinero. (*Mi idolatrado hijo Sisí*, s. 312)

A bylo zvláštní, že právě teď, v tomhle věku, si uvědomila, že peníze jsou jí lhostejné. (*Můj synáček Sisí*, s. 278)

Elisa Sendín je jedna ze čtyř důležitých žen románu a zároveň v životě Sisího, její postava není detailně vykreslena, jedná se spíše o její načrtnutí, v díle zastává důležitou funkci jako žena, do které se Sisí těsně před smrtí zamiluje a která je mu jakousi průvodkyní na cestě nápravy. Představuje typickou zástupkyni španělské střední třídy, má osm sourozenců a je věrným odrazem výchovy svých rodičů Glorie a Luise Sendínových. Je nevinná, čestná, snaží se lidem pomoci, když je zapotřebí. Má vzletné cíle a ideály. Je přesvědčena, že jejím životním posláním je konat dobro. Poněvadž její názory nekorespondují se Sisíovými, Sisí se snaží pod jejím vlivem změnit k lepšímu. Začne se zajímat o přírodu, zkoumat a sbírat hmyz a napravovat své hříchy, také se snaží přestat pít. Jeho snaha se setkává s menším, či větším úspěchem, záleží na jeho momentální vůli a rozpoložení. Na rozdíl od Pauliny se nejedná o výsadně fyzickou přitažlivost, naopak Sisího vábí Elisina čistota a křehkost, má touhu ji ochraňovat a pečovat o ni. Plánuje, že se s ní ožení a bude žít spořádaným životem. „Delibes velebí v osobě Elisy Sendín ctnosti jako morální síla a čistota, které mohou změnit a napravit ty nehříšnější a nejzatvrzelejší muže.“<sup>32</sup> Autor se v románu nesoustředí na popis Elisy, ale spíše na to, co pro něho znamená a jakými postoji Sisího ovlivňuje. Je jakýmsi protikladem Pauliny, její živelnosti a lehkomyšlnosti. Elisa Sendín je oproti ní klidná, vážná a zodpovědná. Důležitým rysem její osobnosti je zájem a pomoc druhým, což dokazuje svojí dobrovolnickou prací ve válce. Elisa má stejně jako Paulina svoje sny a ideály, jdou ovšem ruku v ruce s jejími morálními přesvědčeními. Elisu samotnou nejprve překvapí její cit

---

<sup>32</sup> Ibid., s. 61.

“Delibes ensalza en el personaje de Elisa Sendín las virtudes de pureza y fuerza moral que pueden cambiar y regenerar los hombres más viciosos y empedernidos.”

k Sisímu. Je si vědoma, že její rodiče nesmýšlejí o chlapci dobře a že by jí vztah neschvalovali. Přesto se se Sisím stýká. Pevná výchova v dětství jí však nedovoluje snížit se na jeho úroveň, naopak se snaží pracně vštěpené zásady od rodičů předat i Sisímu a vytvořit z něho lepšího člověka. Dívka je ztělesněním anděla, čistoty, která dává naději, kdežto Paulina ztělesněním neřesti a hříchů. Sisí je přitahován oběma ženami, nakonec se rozhoduje pro Elisy. Osobně jsem přesvědčena, že postava Elisy je jen jakýmsi ztělesněním dobra a morálních hodnot, slouží, aby ještě více podtrhla mravní zvrácenost Cecilia Rubese. Na roli Elisy také Delibes poukazuje na důležitost výchovy jako základního průvodce, jak se v životě správně chovat a jednat. Na druhou stranu se ale Elisa chová příliš pasivně, nejedná podle svého srdce, ale pouze podle toho, jaké zásady jí byly vštěpeny. Chybí jí přirozené sebevědomí, před Sisím se stydí, není schopna se mu plně otevřít. Celá její rodina podporuje falangisty a povstání vůči legitimní vládě. Delibesovým záměrem však není soudit jednu či druhou politickou stranu, ale zejména poukázat na chorobnou vášeň otce vůči synovi.

## 7 Společenské problémy očima Miguela Delibese

Jedním z důvodů, proč jsou Delibesovy romány tolik populární, je ten, že nám podávají věrný odkaz své doby a jejich společenských problémů, navíc některé z nich jsou aktuální i v dnešní době. Delibes poukazuje ve svých dílech na tyto společenské problémy: samota, postoj k přírodě, vztahy mezi lidmi, chudoba, vylidňování venkova. Některé tyto problémy jdou napříč celou Delibesovou tvorbou.

Zaměříme se také na způsob nahlížení na společenské problémy v románech *Cesta*, *Můj synáček Sisi* a *Princ svržený z trůnu*. V *Cestě*, protože je hlavní literární postavou Daniel, společenské problémy na první pohled nevnímáme. Je to proto, že nahlížíme na realitu očima jedenáctiletého chlapce, který si vážné problémy nepřipouští, resp. není ani v jeho moci je užít a identifikovat. Danielovi se zdá svět idylický, takový, jaký by dětský svět měl být. Daniel nemá vážné existenční problémy jako je tomu např. u Niniho v románu *Krasy*. Daniel také nechápe, proč po něm otec chce, aby dělal pokroky, odešel z vesnice a díky studiu ve městě si zlepšil své společenské a ekonomické postavení. Líbí se mu otcovo povolání a rád by ve vesnici zůstal navždy.

Por su parte, se conformaba con tener una pareja de vacas, una pequeña quesería y el insignificante huerto de la trasera de su casa. No pedía más. Los días laborables fabricaría quesos, como su padre, y los domingos se entretendría con la escopeta, o se iría al río a pescar truchas o a echar una partida al corro de bolos. (*El Camino*, s. 9-10)

Co se týká jeho, spokojil by se s tím mít jeden pár krav, malé sýrašství a nepatrný sad vzadu za domem. Nežádal by víc. V pracovní dny by vyráběl sýry a o nedělích by se zabavil puškou nebo by šel k řece chytat pstruhy nebo hrát kuželky.

Sýraš ale vidí celý výjev odlišně.

—No, el chico será otra cosa. No lo dudes —decía su padre—. No pasará la vida amarrado a este banco como un esclavo. Bueno, como un esclavo y como yo. (*El camino*, s. 13)

„Ne, z chlapce bude něco jiného. O tom nepochybuj,“ říkával jeho otec „Nestráví život připoutaný k téhle lavici jako otrok. Hm, jako otrok a jako já.“

Ve vesnici jsou lidé rozděleni do společenských tříd, nikdo však netrpí přímo hladem, jak se to děje v románu *Krasy*. Jenom podvědomě cítíme, že např. starosta či lékárník si žijí lépe než



sýrař. Hned není tento rozdíl patrný, protože lidé se k sobě navzájem ve vesnici chovají slušně, autority jako např. pan farář ve vesnici mají přirozený respekt.

V románu *Můj synáček Sisí* se rodina Rubesových – Cecilio, Adela a Sisí nezajímají o blaho města či své země, protože jsou přespříliš zahleděni sami do sebe. Ceciliovi jde vždy jen o vlastní prospěch, navenek často předstírá zájem o okolí nebo účast a empatii, ve skutečnosti však jeho starosti nepřekročí rámec jeho vlastní osoby. Adela se krátce účastní politických aktivit v rámci CEDA<sup>33</sup>, ve skutečnosti chce spíše vyjít vstříc své kamarádce Glorii Sendín, jež se v této oblasti výrazně angažuje, než že by ji šlo o společenské problémy. Když jednoho dne v rámci propagandistické akce objíždějí s Glorií vesnice a setkají se s odmítavým přijetím a vyhrůžkami, Adela dostane strach a víckrát se ke Glorii v jejím snažení nepřipojí. V tomto apolitickém duchu je také vychováván Sisí. Není tedy překvapením, že ani jeho netrápí okolní svět. Sisí nevidí smysl ve válce, v boji. Do vojenské služby nastupuje jenom z donucení. Jakmile je Sisí ve válce, Rubes mění své chování. Nyní se cítí být součástí války, denně chodí do klubu a předčítá z novin novinky z války, demonstruje na ulicích a zaplétá hovory o válce. Válka mění i Sisího, je daleko od města a neřestí, přemýšlí o životě a Delibes nám naznačuje, že se touží vydat na cestu lepší budoucnosti. Sisí však ve válce umírá. Adela nakonec přijme vědomí společenské sounáležitosti, když ve válce chodí pracovat do nemocnice a stará se o zraněné a nemohoucí. Opakem rodiny Rubesových jsou Sendínovi, politicky a společensky aktivní, mravně bezúhonní. Např. zranění syna Luiseho ve válce berou jako hrdinství, protože bojuje za „velkou věc“. Také jejich dcera Elisa smýšlí stejně, dokonce i když k Sisímu chová milostné city, přeje si, aby odešel bojovat do války. Závěr románu vyústí v Rubesovu sebevraždu. V románu *Můj synáček Sisí* Delibes předkládá sebevraždu protagonisty Cecilia Rubese jako symbol destrukce všech hodnot předválečné střední třídy: konzervatismus jedné společenské třídy, strach, citová a morální nestálost, nedostatek představitosti, soucitu, ohleduplnosti, výchovy a egoismus. Jak píše Josef Forbelský v doslovu k českému překladu *Můj synáček Sisí*: autor chtěl napsat příběh o sobci a napsal román o prototypu jedné společenské třídy.

---

<sup>33</sup> Bartoš, Lubomír. *Dějiny a kultura Španělska*. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 118.

CEDA, aliance pravicových stran, jejíž představitele spojovala katolická orientace, byla založena teprve roku 1933, ale během několika málo měsíců se jí podařilo získat ve společnosti značný vliv a v listopadových volbách téhož roku se dostala do parlamentu. Těžila především ze zmatků kolem agrární reformy levicových stran. Jejím hlavním heslem se stalo: „Bůh, vlast, rodina, pořádek a práce.“

V díle *Princ svržený z trůnu* je také nastíněno téma války, především v hovorech rodičů Merche a Pabla. Na jedné straně je tu tatínek, který bojoval v občanské válce a válku považuje za svatou věc. A v opozici stojí maminka, která vyslovuje názor, že ve válce prohrávají všichni. S tématem války je obeznámena celá rodina. Quico se ptá, dostane-li ke svátku tank, Juan si čte obrázkové časopisy. Rozkol v rodině graduje tatínek, když prohlásí:

Esto no ocurriría si a tu padre le hubiéramos cerrado la boca a tiempo. (*El príncipe destronado*, s. 70)

„Tohle by se nestalo, kdybychom tvému otci zavřeli včas pusy.“

Tímto výjevem si čtenář utváří kompletní obraz o Quicově rodině. Přesto hlavní pozornost není zaměřena na manželský pár, jako tomu bylo v případě románu *Pět hodin s Mariem*, ale na Quica, on je protagonistou, postavy kolem něho dotváří pouze Quicův svět. Pokud porovnáme *Prince svrženého z trůnu* se dvěma předchozími romány, které jsme si tu rozebrali, všimneme si, že se Delibes vrací od námětu společnosti v *Mém synáčkovi Sisi* k individualitě.

## 8 Filmové pojetí románů Miguela Delibese

Mnoho Delibesových románů bylo přeneseno na filmové plátno:

*El camino* (1962), režie: Ana Mariscal, později v roce 1977 vznikl pětidílný seriál se stejným názvem, tentokrát pod vedením režisérky Josefiny Molina.

*Una noche así* (1968), režie: Cayetano Luca de Tena.

*La mortaja* (1974), režie: José Antonio Páramo.

*Retrato de familia* (1976), režie: Antonio Giménez-Rico, natočeno dle románu: *Můj synáček Sisí*.

*La guerra de papá* (1977), režie: Antonio Mercero, natočeno dle románu: *Princ svržený z trůnu*.

*Los santos inocentes* (1983), režie: Mario Caus.

*El disputado voto de señor Cayo* (1986), režie: Antonio Giménez-Rico.

*El tesoro* (1988), režie: Antonio Mercero.

*La sombra del ciprés alargada* (1990), režie: Luis Alcoriza.

*Una pareja perfecta* (1997), režie: Francisco Betriú, natočeno dle románu: *Diario de un jubilado*.

*Las ratas* (1998), režie: Antonio Giménez-Rico.

Kromě nesčetných filmových adaptací se Delibes též podílel na filmovém zpracování dokumentárního pořadu s názvem *Conozca Vd. España, Tierras de Valladolid* (1966, režie: César Ardavín), kde se zaměřil na svoje vlastní město Valladolid a na Kastilii. Oba dokumenty jsou doprovázeny poetickým literárním textem na jedné straně a ostrou kritikou úpadku a vylidňování venkova na straně druhé. V roce 1988 spolupracuje na televizním pořadu *Esta es mi tierra (Valladolid y Castilla)*, režie: Adolfo Dufour. Dokument podbarvují jednak úryvky z Delibesových děl *Cesta* a *Staré příběhy Staré Kastilie* a jednak text zvláště vypracovaný autorem pro tuto příležitost. Delibes se v něm zamýšlí nad situací Španělska

a konkrétně Kastilie. „Kastilie zůstala bez energie, bez hlubokého, projasněného a pevného regionálního sebeuvědomění, které by ji zajistilo budoucnost.“<sup>34</sup>

Vraťme se ale na úplný počátek. Miguel Delibes, ačkoliv se na filmovém zpracování svých literárních děl podílel vždy nepřímo jako konzultant, má vřelý vztah ke kinematografii. „Od školních let jsem filmovým fanouškem. Na koleji nám obvykle pouštěli atraktivní pořady, které se skládaly z jednoho dlouhého filmu, téměř vždycky ze Západu a z druhého krátkého, komediálního [...] Na druhou stranu o nedělích jsem chodíval s mými sourozenci na promítání biografu Hispania [...] Tehdy se u mě probudil zájem o film.“<sup>35</sup> Když později působí v redakci novin *El Norte de Castilla*, věnuje se karikaturám, mimojiné i karikaturám hereček a herců, píše krátké filmové recenze a články o světě filmu. Roku 1961 se ve zmíněném periodiku stává šéfredaktorem a o pět let později, roku 1966, zakládá filmový klub (El Cine–Club El Norte de Castilla). Cílem tohoto klubu bylo doporučit filmy, které se budou následující den promítat v komerčním sále ve městě. Rovněž se prezentovaly staré filmy, které se z nějakého důvodu ve Španělsku dosud nepromítaly, občas se uvedení filmu účastnili dokonce režiséři. Delibes osobně dává přednost filmové tvorbě Hollywoodu třicátých až padesátých let a italské poválečné kinematografii, zmiňuje především filmy *La strada*, *Milagro en Milán* nebo *Cuatro pasos por las nubes* jako své oblíbené. Považuje se ale pouze za amatérského milovníka filmů. Přesto měla Delibesova láska k filmu vliv na dvě skutečnosti, na schopnost dokonale se přizpůsobit filmovému jazyku a také na plynulost a formální stránku jeho děl. Pokud však nějaký režisér natáčí film dle jeho díla, do práce mu nezasahuje. „Aktivně jsem se neúčastnil nikdy. Nemám rád nátlak. Rád nechávám tvořit [...] Obyčejně se omezím na předběžné popovídání si s režiséry a na jejich vlastní žádost provedu revizi scénáře. Ne proto, abych někomu udílel lekce, nýbrž aby scénář vyzníval stejně jako kniha. Příležitostně jsem navrhl nějakou úpravu, kterou režiséři vzali na vědomí.“<sup>36</sup> Delibes

---

<sup>34</sup> García Domínguez, Ramón. *La imagen escrita*. Valladolidu: Sociedad General de Autores de España, s. 248.

<sup>35</sup> *Ibid.*, s. 22.

“En el colegio solían darnos unos programas atractivos que generalmente constaban de una película larga, casi siempre del oeste, y otra corta, ‘la de risa’ [...] Por otra parte los domingos solía acudir con mis hermanos a las sesiones del cine Hispania [...] La fascinación por el cine ya se produjo en mí entonces.”

<sup>36</sup> *Ibid.*, s. 54.

se také čas od času přijde podívat, jak probíhá natáčení. Obecně vzato ale soudí, že film si žije svým nezávislým životem a výsledné režisérovo dílo nepovažuje za svůj počin. Ve společnosti však existuje stálá polemika mezi tím, jestli má film právo pozměnit literární zdroj, ze kterého čerpá, o odlišnostech a podobnostech literárního a filmového jazyka.

Nyní se blíže zaměříme na filmové zpracování románu *Cesta, Můj synáček Sisí* a *Princ svržený z trůnu*. Budeme analyzovat způsob, jakým režisér k dílu přistoupil, odlišnosti filmu a románu, přiblížíme si názor režiséra/ky a Delibese jako autora adaptovaných knih. *Cesta*, jak už jsme zmínili, je třetí Delibesův román a dle kritiků první, ve kterém dosáhl literární zralosti a autenticity. Je to také první román uvedený do kin. Film vznikl roku 1965. Román o chlapci, který nechce opustit svoji vesnici a své kamarády a nastoupit na studia ve městě, je sestaven jako mozaika z jednotlivých střípků příběhů, které nám při dočtení knihy zapadnou do sebe a vznikne překrásný obraz. Abychom se v miniepizodách o jednotlivých osobách vesnice neztratili, napříč románem probleskuje jako leit motiv trojice kamarádů Daniela, Roqueho a Germána. Tito chlapci, zejména pak Daniel, působí jako průvodci v průběhu četby románu. Ramón García Domínguez k tomu říká: „Toto v knize mistrovsky vyřešené přerušované vyprávění mi ovšem připadá jako jedna z hlavních překážek při filmování románu. Protože si myslím, že ve filmu je návaznost důležitá.“<sup>37</sup> Později dodává, že přesto všechno režisérka Ana Mariscal odvedla skvělou práci a s nastoleným problémem se dobře vypořádala, film dosahuje zdařilé plastičnosti a gradujícího se napětí od začátku do konce. Jediným problémem dle Ramóna Garcíi Domíngueze je počáteční mírná nesouvislost a často přerušovaný rytmus děje, což kontrastuje s dokonalou harmonií románu. Nicméně po prvních rozpačitých záběrech režisérka nabírá správný směr vyprávění a příběhy se odvíjejí se stejnou přirozeností a spontánností, jako je tomu u děje knihy.

---

“Muy activamente no he participado nunca. Me desagrada presionar. Me gusta dejar hacer [...] De ordinario me limito a charlar previamente con los directores y revisar, por petición suya, los guiones. No para dar lecciones a nadie, sino simplemente para que los diálogos tengan el mismo tono que los libros adaptados. En alguna ocasión he sugerido algo que los directores han tenido en cuenta.”

<sup>37</sup> Ibid., s. 67.

“Esta discontinuidad narrativa —magistralmente resuelta en el libro —se me antoja, sin embargo, uno de los principales obstáculos de la hora de filmar la novela. Porque en el cine sí que pienso la continuidad es importante.”

Děj filmu, stejně jako je tomu u románu, začíná nocí před odjezdem Daniela do města a končí svítáním dne následujícího, kdy se chlapec dojatě loučí se svojí kamarádkou Uca-Ucou těsně předtím, než má odjet vlakem do města a opustit svůj domov a lidi, které má rád. Mezi oběma okamžiky, kdy Daniel leží na lůžku a nedaří se mu usnout, až do svítání, mu hlavou plynou vzpomínky, příběhy jeho života a obyvatel vesnice. Tyto drobné epizody jsou identické s epizodami v románu. Ve filmu se objevují kromě třech kamarádů sestry Guindillas a Lepóridas, Mica, učitel don Moisés, farář don José, Sara (sestra Roqueho), jednoruký Quino, švec Andrés (tatínek Germána), kovář Paco (tatínek Roqueho). Ana Mariscal vynechala ve filmové verzi kapitoly XI a XII, ve kterých se popisuje svatba a krátké manželství Quina a Mariucy (rodičů Uca-Ucy) a výpravu na lov tatínka a Daniela. Naopak nechybí tragikomická historie vztahu Guindilly mladší s bankovním úředníkem, svatba a seznámení učitele Moisése se Sárrou, překvapivá svatba Guindilly starší s Quinem, Danielovo působení ve sboru, smrt Roqueho a jiné. Román *Cesta* je situován ve vesničce s názvem Molledo-Portolín (Kantabrie). Delibes o ní řekl: „Molledo, obklopená loukami a horami, na mě udělala dojem, nevím přesně proč, zřejmě kvůli kontrastu s vysokým a modrým nebem rovinaté Kastilie.“<sup>38</sup> Jezdil tam několik let na letní byt a navštívit příbuzné, později se rozhodl právě do této pitoreskní vesničky umístit svůj román, kterým vzdává hold přírodě. Naproti tomu film je zasazen do vesnice s typicky bíle omítnutými fasádami se jménem Candeleda (Kastilie-León). Filmové zpracování se i přes snahu producentů nedočkal očekávaného zájmu a bylo promítáno pouze v nízkorozpočtových sálech.

Nyní porovnáme film se seriálem stejného názvu a napsaným dle stejné literární předlohy, tedy dle románu *Cesta*. Seriál je zasazen do malé vesničky nedaleko Resinosy, je rozdělen na pět dílů, při čemž každý díl trvá přibližně třicet minut. Každý díl se zaměřuje na jeden, či dva hlavní příběhy, které jsou doplněny drobnými anekdotami tak, aby vznikl celkový obraz života vesničky. První díl seriálu začíná stejně jako román, hlasem vypravěče, který předčítá první odstavec knihy.

Poté se seznamujeme s Danielovými kamarády a je nám převyprávěn milostný příběh Guindilly mladší s bankovním úředníkem a její potupný návrat domů, potom co ji Dimas

---

<sup>38</sup> Medina-Bocos, Amparo. *Guía de lectura de El Camino*. Madrid: Akal, 1988, s. 31.

“En Molledo, aquel ambiente de prados y montañas me causaba, no sé muy bien porqué, un impacto, quizá por el contraste con el cielo alto y azul de Castilla la llana.”

opustí. Na rozdíl od románu, kdy se v kapitole V. popisuje seznámení doni Guindilly s Dimasem a jejich následný společný útěk, a poté až v kapitole VII. potupný návrat ponížené Guindilly a odmítavé a chladné přijetí, které se jí dostane od sestry, v seriálu je tento milostný příběh převyprávěn celý, nikoliv po částech. Druhý díl seriálu zahrnuje románové kapitoly IX. až XII. a je zaměřen opět na tři hlavní příběhy. Prvním z nich je příhoda, kdy se Daniel se svými kamarády tajně vloupe na zahradu zbohatlíka Gerarda. Třebaže v románu je důvod tohoto činu ten, že si chlapci chtějí tajně natrhat jablka, ve filmu přelézají plot, protože se chtějí zblízka pokochat Gerardovým novým autem. Ve filmu je Mica přistihne v zahradě a obviní z pokusu o krádež automobilu. Druhý příběh v tomto díle popisuje dobrodružnou výpravu Daniela a tatínka na lov luňáků. Ramón García Domínguez scéně vytýká nedostatečnou barvitost v porovnání s mistrovsky prokreslenou scénou v románu. Třetí příběh druhého dílu seriálu líčí obě svatby bezrukého Quina nejprve s Mariucou a po její smrti s Guindillou starší. Druhá svatba též zahrnuje scénu s Josefou, která spáchá sebevraždu skokem z mostu. Na rozdíl od filmu román podrobněji rozebírá dětství Uca-Ucy, její výchovu bez řádu a pravidel, protože je po smrti maminky Mariucy poloviční sirotek a tatínek Quino jí nechává neomezenou svobodu a následně striktní výchovu, kterou prosazuje po svatbě v rodině Guindilla, která se nezdráhá použít i fyzické tresty. Uca-Uca lne nevášně k Danielovi a chodí za ním, kamkoliv se hne, jako věrný pes. Daniela její neustálá přítomnost obtěžuje, při závěrečné scéně, kdy se s dívkou loučí, si však uvědomí, jak moc pro něho Uca-Uca znamenala. Třetí díl seriálu zahrnuje románové kapitoly XIII, XIV a XV. Jsme svědky uličnictví tří kamarádů, kteří si chtějí dokázat svoji mužnost tím, že vykonají své potřeby na kolejích v tunelu. Projíždějící vlak nejen že jim téměř ublíží, ale také jim roztrhá jejich poházené svršky a chlapci se do vesnice musí vrátit polonazí. Následuje potrestání od dona Moisése. Po trestu chlapci zahajují debatu o tom, že učitel má tak špatnou povahu, protože ho nemá nikdo rád. A jako nápravu vymyslí spřátelit ho s někým, koho také nemá nikdo rád, tedy se Sarou (sestrou Roqueho). Zosnují, jak a kde je seznámit, napíší donu Moisésovi dopis, jako kdyby ho poslala Sara, a zařídí jim první schůzku. Jejich vztah nakonec vyústí ve svatbu. Dle Ramóna Garcíi Domíngueze je tento příběh jeden z nejzábavnějších v románu, ovšem filmová scéna nedosahuje humorného účinku jako román.<sup>39</sup> Díl je zakončen kázáním faráře,

---

<sup>39</sup> García Domínguez, Ramón. *La imagen escrita*. Op. cit., s. 127.

“Este segundo episodio de la tercera parte de la serie es uno de los más divertidos de la novela de Delibes y, sin embargo, no está demasiado logrado y bien aprovechado, a mi entender, en la realización televisiva. Lo

při němž se farníci sází, kolikrát za sebou don José zopakuje jazykový tik. Čtvrtý díl seriálu vychází z románových kapitol XVI, XVII a XVIII se soustřeďuje na otevření kina ve vesnici. Záměrem faráře a skupiny zbožných žen okolo něho je poskytnout obyvatelům vesnice možnost shlédnutí kvalitní kinematografie v přísně křesťanském duchu. Jelikož do biografu dochází stále méně párů, neboť filmů je málo a farářův výběr filmů málo nápaditý, rozhodne se Guindilla osobně pobízet páry, aby se na film přišli podívat. Když mladíkům její chování začne být proti srsti, hodí ji do řeky. Na pomoc jí v tu chvíli přijde bezruký Quino a tímto zastáním z jeho strany vzniká oboustranný milostný cit. Tento díl zakončují scény dětského sboru vesnice trénujícího své vystoupení na slavnost, která se má konat na počest patronky údolí. Na závěr jsme svědky scény, kdy Daniel vyšplhá na vysoký stožár, aby Roquemu a Germánovi dokázal, že i když zpívá ve sboru, není o nic méně muž než předtím. Do pátého dílu seriálu náleží poslední kapitoly románu XIX, XX a XXI tedy nešťastný Tiñosův pád do řeky, jeho smrt a pohřeb, kdy během noci bdění u mrtvého Daniel položí mrtvého ptáka do rukou mrtvého chlapce. Pověřiví vesničané věří, že se stal zázrak, když mrtvého ptáka objeví. Seriál stejně jako román končí závěrečnou scénou, kdy se Daniel loučí s Uca-Ucou. Daniel dívku prosí, aby nedovolila maceše Guindille, odstranit Uca-uce pihy. Touto symbolickou prosbou vlastně Daniel žádá, aby svět jeho dětství zůstal takový, jaký byl dosud, aby nezmizeli lidé, zvyky, aby se nezměnilo údolí, ani vesnice. Dle režisérky bylo nejdůležitější vyjádřit niterné pocity Daniela před cestou do města a skrze obrazy ve filmu vykreslit krajinu jako ztracený ráj, který musí chlapec opustit, aby se vydal na cestu, kterou pro něho vybral jeho otec. Na závěr ještě přidejme slova režisérky Josefíny Moliny: „Miguel Delibes nám pomohl, když jsme ho o to požádali, ale nikdy ji neposuzoval. Nikdy jsem se nedozvěděla, jestli se mu ta naše verze jeho knihy líbila nebo ne. Nikdy jsem se ho na to nechtěla ptát vědoma si toho, že literární autor nikdy nemůže poznat svůj svět v záběrech vytvořených někým jiným.“<sup>40</sup>

---

disparatado del diálogo delibiano, sobre todo los parlamentos de la asombrada y boquiabierta Sara, no alcanzan en las imágenes la eficacia humorística del relato.”

<sup>40</sup> Ibid., s. 137.

“Miguel Delibes nos ayudó en cuanto le pedimos, corrigió algunos diálogos, pero jamás mediatizó nuestro trabajo. Nunca supe si aquella versión de su libro le había gustado o no. Nunca he querido preguntárselo, consciente como soy de que un autor literario no puede encontrar su mundo en las imágenes objetivadas por otro.”



Román *Princ svržený z trůnu* byl do filmové podoby zpracován režisérem Antoniem Mercerou, což se dá požadovat za šťastnou volbu. Za prvé Merceru s Delibesem spojuje fascinace dětským světem. Mercero to dokládá slovy: “Vždycky jsem pociťoval zřetelnou a rozhodující fascinaci vůči dětskému světu. [...] Nevím, jestli je to kvůli určité nostalgii po ztracené čistotě, která je ve mně, či střetu, který cítím v nepřizpůsobivosti dítěte vůči světu vytvořeném dospělými, nebo jednoduše kvůli úžasu, který ve mně probouzí krása spontánnosti a života, čisté bytosti dítěte.”<sup>41</sup> Za druhé, scénář, který napsal Mercero společně s Horaciem Valcárcelem, je věrný přepis Delibesova románu, protože příběh je vyprávěn lineárně, nemusel se do podoby scénáře příliš upravovat. V neposlední řadě Mercero dokládá, že po přečtení *Prince svrženého z trůnu* měl pocit, jako kdyby byl psán také částečně o jeho dětství, navíc v období vzniku roku 1977 se uvolňuje režim a mezi filmy plné erotických scén, tento film zaujme svoji čistotou, lehkostí a poetikou. Scénáristé vypustili několik málo scén a některé přidali. Jak v románu, tak ve filmu zůstává zachycena represivní výchova s ohledem na náboženství a sexualitu, manželská krize rodičů, téma války, autoritářství otce, včetně věrného odrazu chování služebných Vítory a Domi. Mezi přidané filmové sekvence můžeme zařadit Quicovo uličnictví, když do záchodové mísy hodí velké množství toaletního papíru, spláchne, přeplněná mísa se vylije z okrajů a způsobí pohromu v koupelně. Nová je též scéna o návštěvě doktora Longinose, který má dát Juanovi injekci, či filmová sekvence se Santinesem a zejména pak dětské hry nepřímo odkazující k válce, např. když si chlapci tajně vezmou z tatínkovy pracovny skutečnou střelnou zbraň, v románu používají pouze maketu zbraně, hračku. Mezi nejdůležitější přidanou scénu patří zřejmě dialog Quica s maminkou:

—Mamá, ¿yo también iré a la guerra de papá? —Ya no habrá más guerras de papá, Quico, por mucho que algunos se empeñen.

„Maminko, já také půjdu do tatínkovy války?“ „Už nebude dalších válek, Quico, i když o to budou někteří usilovat.“

---

<sup>41</sup> Ibid., s. 157.

“Yo siempre he tenido una clara y determinante fascinación por el mundo de la infancia. [...] No sé si ello es debido a cierta nostalgia que hay en mí de una pureza perdida, al drama que intuyo en la inadaptación del niño a un mundo construido por los mayores, o simplemente al asombro constante que me produce la belleza de lo espontáneo, de lo vivo, del ser en estado puro que constituye un niño.”

Naproti tomu mizí některé scény, např. Quicův rozhovor v obchodě s donem Avelinem, je zkrácena scéna u doni Cuqui, kam se chodí děti dívat na pohádky v televizi. Za třetí Mercero je zkušený režisér, specializuje se právě na filmy s dětmi, umí s dětmi spolupracovat a získat je pro hraní natolik, že scény pak vypadají opravdu autenticky. Film vznikl roku 1977, čtyři roky po vydání knihy. Režisér Antonio Mercero ho uvedl do kin pod názvem *La guerra de papá*. Tato změna názvu měla připomenout v té době stále ožehavé téma občanské války. Nicméně změna názvu filmu nezasáhla scénář. Hlavní námět, kterým je sesazení benjamínka z jeho pozice hýčkaného nejmladšího člena rodiny, přetrvává. Do filmových místností však byly přidány předměty připomínající válku jako praporky, fotografie, Francův portrét apod., které podtrhovaly hovory všech členů domácnosti na toto téma, např. když se ráno Quico koupe, hraje si s prázdnou tubou od pasty. Představuje si, že je to dělo. Když se Vítora ptá, na co Quico potřebuje dělo, chlapec odpovídá, aby mohl bojovat s tatínkem ve válce. Konflikt rodičů při obědě se také točí okolo války. Quico s Juanem si během dne hrají na vojáky ve válce.

Film stejně jako román začíná ráno v deset hodin, kdy se Quico probouzí a končí večerem devíti hodinami, kdy Quico usíná. Jak už bylo řečeno, film věrně kopíruje knihu, děj má stejný spád, včetně zachování dialogů. Nechybí rovněž humorně vyznívající dialogy z knihy. Film měl velký komerční úspěch, Mercero to přiřazuje roli Quica, kterého hrál Lolo García, i jeho schopnosti podat autentický výkon.

*Portrét rodiny (Retrato de familia)* je název filmu natočeného dle Delibesova románu *Můj synáček Sisí*. Poněvadž je chronologický čas románu velmi rozsáhlý v rozpětí let 1917 až 1938, tvůrci filmu se rozhodli zaměřit se pouze na poslední část románu, především na rok 1936. První dvě části románu nejsou však zcela opomenuty, neboť s vývojem hrdiny a událostí přímo souvisí, seznamujeme se s nimi prostřednictvím osmi *flash-backs*, tedy návratů do minulosti, které zaznamenávají důležité okamžiky z první a druhé knihy. Film začíná v únoru roku 1936 v předvečer voleb, které přičknou vítězství straně Frente Popular a později vyústí v povstání vojska a španělské občanské války. V té době je Cecilio Rubes již padesátiletý muž, jeho synovi Sisímu je dvacet let. Během nočních výtržností jedna bomba dokonce exploduje v Ceciliově obchodě s hygienickými potřebami. Cecilio následně hodnotí škody na majetku, když se v jeho pracovně objevuje Paulina, Ceciliova ex-milenka, která se po dvaceti letech vrátila z Madridu. Krátce předtím se ocitáme na okamžik v minulosti, kdy jsme svědkem těžkého Adelina porodu a vyslechneme si též její vzlyky a nářky, když v porodních bolestech vyslovuje své přání už nemít další děti. Těsně potom, co se Paulina

ocitá v Ceciliově pracovně, vracíme se opět na chvíli do minulosti, přesně do dne, kdy Cecilio Paulině sděluje, že se musí rozejít, neboť ve slabé chvíli, kdy jeho syn ležel v těžkých horečkách na smrt nemocný, slíbil Bohu, že dívku opustí, pokud se jeho syn uzdraví. Cecilio dá Paulině peníze, aby se přestěhovala do Madridu a našla si práci v divadle. Vracíme se opět do přítomnosti, do pracovny náhle vchází mladý Sisí, který je ženou v otcově pracovně okouzlen. Na Sisího naléhání se brzo stanou milenci, i když je mezi oběma značný věkový rozdíl, sama Paulina potvrzuje, že by mohla být Sisího matkou. Objevuje se před našimi zraky další *flash-back*, tentokrát scéna, kdy Rubes přichází se svojí milenkou, aby jí sdělil, že jeho manželka čeká syna. Další návraty v minulosti jsou zaměřeny na Sisího dospívání, zejména na jeho stále více se deformující charakter, předčasné dospívání a sexuální styky a na pasivní a někdy dokonce souhlasné reakce Rubese. Poté má již film víceméně lineární charakter shodující se s dějem románu. Sisí musí, ač nerad, nastoupit do vojenské služby, i když pro něho Rubes získá místo mimo válečnou zónu, Sisí ve válce umírá. Ceciliovi se hroutí svět, prosí manželku, aby mu dala nového potomka, ta to ale odmítá s tím, že jsou již příliš staří a dítě mu dát nemůže, Cecilio se proto obrací na Paulinu a dozvídá se nepříjemnou zprávu, Paulina je těhotná se Sisím. Zničený Rubes otevírá balkón a ze zoufalství spáchá sebevraždu, zatímco dochází k leteckému útoku na město. V tomto místě je rozpor mezi filmem a románem. V knižní verzi Rubes nejprve žádá milenkou a poté manželku, aby mu dala syna, a sebevraždu spáchá ve svém domě.

Nyní se zaměříme na podrobnější porovnání románu a filmu, nejprve se podíváme na název filmu. Jak již bylo řečeno, románový název *Můj synáček Sisí* byl pozměněn na *Portrét rodiny* (*Retrato de familia*). Jak jsme již naznačili, změna titulu měla pravděpodobně vyvolat dojem, že film pojednává o archetypální provinciální měšťácké rodině první poloviny 20. století. Název ovšem nedostal obsahu, protože spíše než na dbaní Delibesovy ústřední myšlenky a kritičnosti některých obecných postojů, se filmové zpracování soustředí na pojednání tragického příběhu otce, který ztratí své jediné zbožňované dítě ve válce, v jejíž ideály paradoxně ani nevěří. Poněvadž pod tíhou této nešťastné události ztrácí smysl života, spáchá sebevraždu. Celý film vyznívá duchem proti válce, takže divák, který nečetl román, pouze viděl film, může nabýt vědomí, že Delibes napsal knihu o španělské občanské válce. O to překvapivější může být zjištění, že zmíněný román byl vydán roku 1953, kdy byla velmi přísná cenzura. Dle samotného Miguela Delibese došlo ke změně titulu, aby se jméno syna Rubese nepletlo s tehdy slavnou Sissí, hrdinkou několika filmů Romy Schneider. Rovněž Sisí je ve filmu nazýván Cecil, nikoliv svoji přezdívkou Sisí, jak je tomu v knize. Delibes zastává tento názor: „V *Portrétu rodiny* jsem měl příležitost díky milému svolení osob

zodpovídajících za film učesat a uhladit dialogy tak, aby byly více plynulé a více se blížily hovorovému jazyku. Tím samozřejmě nechci říci, že bych měl nějakou zodpovědnost za filmové scény, protože jsou ve filmu dvě filmové scény, které mi od samého počátku přišly laciné a politováníhodné. A ne z hlediska morálního, nýbrž z důvodu striktně estetických.“<sup>42</sup> Jak uvádí Ramón García Domínguez tyto dvě konkrétní filmové scény Sisiho a Pauliny v posteli byly zřejmě natočeny pod náhlým tlakem veřejnosti, když se roku 1976 uvolnily společenské konvence. Později však byly scény z filmu staženy samotným režisérem. Film byl vřele přijat diváky na filmovém festivalu v San Sebastián (Festival de San Sebastián) a stal se jedním ze symbolů španělské kinematografie období přerodu diktatury v demokracii. Zajímavá skutečnost je také ta, že režisér měl původně záměr natočit film dle románu *Krasy*, což se zdálo Delibesovi jako nevhodný materiál v té době na uvedení do kin. A sám navrhl román *Můj synáček Sisi* jako lepší námět ke zfilmování.

Nejslavnějším filmem natočeným dle Delibese byl *Blahoslavení chudí duchem* (*Los santos inocentes*). Obdržel cenu na filmovém festivalu v Cannes. Rovněž film *El disputado voto del señor Cayo* získal cenu na Filmovém týdnu Valladolidu (*Semana de Cine Valladolid*) a byl i kladně přijat kritikou a diváky. Naopak film *Dlouhý je stín cypřiše* (*La sombra de ciprés es alargada*), za nějž Delibes obdržel cenu Eugenia Nadala, se ve filmové podobě nedokázal prosadit. Antonio Giménez Rico, režisér dvou Delibesových filmů a prezident španělské filmové akademie, zdůvodňuje neúspěch tohoto filmu tím, že režisér Luis Alcoriza žil dlouhá léta v exilu v Mexiku a nepochopil Delibesův svět, ani to, o čem píše. Natočit film dle Delibese byla pouhá záminka, protože film v sobě nemá nic z tohoto románu.

Některé Delibesovy romány byly také zpracovány pro divadelní představení, jmenujme např. *Pět hodin s Mariem*, který režírovala Josefina Molino. Mimo jiné dodává, že některé Delibesovy romány je nemožné zpracovat do filmové podoby, neboť jejich jazyk je

---

<sup>42</sup> Ibid., s. 112.

“En Retrato de familia, por concesión graciosa de sus responsables, tuve la oportunidad de peinar y aciclar los diálogos, de manera que fueran más consecuentes y tuvieran una mayor naturalidad coloquial. Esto, claro, no quiere decir que yo tenga ninguna responsabilidad en las imágenes, porque, concretamente, hay dos escenas eróticas que me han parecido, desde el primer momento, gratuitas y lamentables. Y no desde el punto de vista moral, sino por razones estrictamente estéticas.”

nepřenositelný do filmového obrazu, jindy je jazyk tak tvárný, že vypadá již jako hotový scénář. Takto například již zmíněný román *Pět hodin s Mariem* byl převeden pouze do divadelní podoby, kde není důležitý obraz ale mluvené slovo a vyjádření atmosféry. Naopak román *Blahoslavení chudí duchem* vyznívá jako již připravený scénář k zfilmování.

## 9 Resumen

### 9.1 El personaje infantil en la novela de Miguel Delibes

El objetivo del presente estudio es examinar el personaje infantil en las novelas *El Camino*, *Mi idolatrado hijo Sisí* y *El príncipe destronado*. El tema de la niñez es importante porque es la época de edad mítica cuyas experiencias malas o buenas nos influyen para el resto de la vida. La importancia de niñez para el lector es evidente, en los libros de infancia nos encontramos a nosotros mismos cuando éramos niños y nos ayuda a reconstruir un mundo sencillo y puro, es decir, un mundo redondo. Hoy más que nunca gusta el hombre de recuperar su conciencia de niño, de evocar una etapa –tal vez la única que merece la pena de ser vivida- cuyo encanto, cuya fascinación sólo advertimos cuando ya se nos ha escapado de entre los dedos. La nostalgia de esa edad es causada de una visión idílica desligada de los problemas y preocupaciones diarios de un hombre adulto.

En cuanto a la tipología, hay dos maneras como podemos investigar las novelas de Delibes. Desde el punto de vista temático se nos presenta la infancia como el paraíso perdido y el paso a la madurez. Si el mundo idílico que describe Delibes en *El Camino* y *El príncipe destronado* nos revela la época de una tierna y espontánea felicidad, en la novela *Mi idolatrado hijo Sisí* nos centraremos, principalmente, en el paso a la madurez y las consecuencias de la educación nefasta. Desde el punto de vista formal Delibes utilizó diferentes recursos formales para destacar el tema de la infancia. En el caso de *El Camino* se trata de er-forma y su trama consiste en que Daniel va a ser arrancado de ese mundo íntegro en que ha vivido, ya que sus padres quieren que salga de él para estudiar. La novela se construye sobre los recuerdos de Daniel en la última noche que pasa en la aldea antes de irse a la ciudad. Asimismo, la novela *Mi idolatrado hijo Sisí* está escrita en er-forma. Delibes divide la novela en tres épocas para indicar el paso del tiempo en la novela (los años entre 1917 y 1938). El propósito de Delibes al escribir esta novela fue combatir el egoísmo malthusiano, esto es, demostrar que limitar nuestra descendencia a un solo hijo no es cosa moral ni aconsejable. Aunque el protagonista no es Sisí Rubes, sino su padre, el papel de Sisí es fundamental porque demuestra la consecuencia de una mala educación. *El príncipe destronado* es novela de un día, donde Delibes estudió la formación psicológica de un niño de tres años. En esta novela observa a lo largo de un día como Quico echado fuera de la seguridad materna tiene que luchar para recuperarla. Delibes muestra diferentes temas poéticos

y técnicos para acercarnos al mundo de infancia pero todos convergen en muestra de la fragilidad de infancia. El niño es sensible y la mala educación puede dar origen a la secuela eterna en la evolución futura del niño.

En la primera parte del trabajo nos centraremos en el análisis general de los libros delibianos donde aparece el personaje de niño y, a continuación, nos centraremos nuestro interés en los niños de las novelas *El Camino*, *Mi idolatrado hijo Sisí* y *El príncipe destronado*. Intentamos presentar los rasgos típicos de infancia que forman parte de las mencionadas novelas. Estos rasgos son: miedo, tipología de lugar, el paso de madurez, lenguaje y el sentido del humor. El miedo es creado, sobre todo, por el conocimiento de la muerte. En *El Camino* la muerte interrumpe al final de la historia cuando Daniel y sus amigos se están bañando, de repente el Tiñoso resbala, se golpea la cabeza contra una piedra y cae herido de muerte. Este encuentro tan duro con la muerte hace pensar a Daniel sobre el sentido de la vida. En *El príncipe destronado* la curiosidad de Quico por la muerte del gato Moro acompaña al niño a lo largo del día. Para los niños la muerte es un fenómeno extraño, misterioso e incomprensible que les produce un fuerte temor. A pesar de que el miedo no es una emoción agradable, en ciertas ocasiones puede causar cierto placer. Así vemos que a Quico y a Daniel les gusta escuchar las historias de horror. En la novela *Mi idolatrado hijo Sisí* Sisí siente miedo porque su vida está vacía, sin rumbo. Como hemos visto el miedo de infancia es un sentimiento que adopta múltiples formas. Sin embargo, destaca uno que está relacionado con todas las obras y es el sentimiento de soledad. Resulta obvio que contra el miedo de los niños ayuda el amor de los padres.

Delibes relaciona el lugar con felicidad. Podremos ver que los niños que crecen en el pueblo son más alegres porque son partes de la naturaleza que es inseparable de sus vidas. La naturaleza refleja los sentimientos y es su maestra. Los niños que viven en el campo, viven en pureza. Por otro lado, los niños que crecen en la ciudad deben enfrentarse con los vicios que la ciudad representa (deshumanización, robos, violación).

Otro rasgo significativo de la infancia es la evolución de los niños. Los niños vienen al mundo en un estado puro y con el tiempo absorben la realidad humana. Las novelas cuentan muchas historias con respecto a este tema. La visión idílica del mundo choca con la realidad. La evolución de los niños la podemos observar en Daniel de la novela *El Camino*. Los recuerdos de chico permiten ver cómo el niño, a pesar de su corta edad, ha ido aprendiendo lo que es el misterio de la vida, el amor y la muerte. Pero, de entre todas las vivencias de Daniel,

es la experiencia directa de la muerte de un amigo, el hecho que le hace salir definitivamente de la niñez. Asimismo, Sisí Rubes de la novela *Mi idolatrado hijo Sisí* deja de ser niño. En comparación a Daniel, la evolución de Sisí es más brusca, Sisí llega a ser un adulto precoz por la influencia de las malas amistades. Luego, durante la guerra cuando pasa mucho tiempo en el campo se da cuenta de la vida viciosa que ha vivido. Delibes subraya la naturaleza como elemento determinante para la evolución del individuo. El único personaje que no evoluciona es Quico en *El príncipe destronado* ya que se trata de la novela de un día y no hay suficiente espacio para desarrollarlo.

En la tesina igualmente centraremos la atención en los recursos lingüísticos. Delibes trata de imitar el lenguaje de los niños en las novelas. La riqueza léxica de *El Camino* es grande. Se trata de uso de un vocabulario de connotaciones rurales y de expresiones coloquiales fijas. Esta novela es considerada como la primera en la que el lenguaje deja de ser culto y se convierte en un lenguaje hablado. Con *Mi idolatrado hijo Sisí* regresamos a la vida de una pequeña ciudad burguesa. Los diálogos que aparecen en la novela se adaptan a cada uno de los personajes, el lenguaje de Sisí suena natural, Delibes reproduce fielmente cómo habla y piensa alguien de la clase social de los Rubes. En la novela observamos expresiones familiares, frases interrumpidas, interjecciones y repeticiones. Si nos referimos al lenguaje la obra maestra es *El príncipe destronado* donde casi no hay pasajes descriptivos, excepto por el mínimo necesario para hacer transiciones de un personaje a otro, o para que se entienda el diálogo sucesivo. En la novela casi todo es diálogo. Con el diálogo Delibes quiso imitar el lenguaje de los niños que no se preocupan por la sintaxis y emplean el lenguaje que oyen en la familia con todas sus peculiaridades. Con el lenguaje está relacionado el sentido del humor que surge de las situaciones que los niños no entienden.

Nuestro objetivo será también señalar la importancia de los personajes secundarios. Consideraremos tanto amigos como los miembros de la familia que rodean al niño. El papel fundamental en la vida del niño tiene la madre cuyo comportamiento, cercanía y amor influyen directamente al sentimiento de complacencia e inseguridad del niño. Lo observamos en la novela *El príncipe destronado*. Al crecer el niño en su vida aparecen otras personas importantes –los amigos. Este fenómeno Delibes lo describe en las novelas *El Camino* y *Mi idolatrado hijo Sisí*. Asimismo, prestamos nuestra atención al ambiente donde los niños crecen y, sobre todo, advertiremos los problemas familiares y sociales adentro de las familias. En el último capítulo comparamos las novelas con las películas rodadas según ellas.



Como puede advertirse en los apartados precedentes, en esta tesina intentaremos retratar todos los aspectos del personaje infantil en las mencionadas novelas españolas y a la vez aproximar al lector el mundo infantil y los aspectos que especifican su mundo.

## **9.2 Dětsí hrdinové v tvorbě Miguela Delibese**

Cílem této diplomové práce je analýza dětských postav v románech *Cesta, Můj synáček Sisi a Princ svržený z trůnu*. Po krátkém shrnutí dětských literárních postav v Delibesově tvorbě se soustředíme na rozbor dětských hrdinů v již zmíněných románech *Cesta, Můj synáček Sisi a Princ svržený z trůnu*. Dětského hrdinu zkoumáme z různých pohledů, soustředíme se na společné rysy dětských hrdinů, na pocity strachu, důležitost prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, zabýváme se problémem dospívání a vývojem dětí, zaměřujeme se na způsob, jak se děti vyjadřují a na rozbor humorných okamžiků, které vznikají z dětské neznalosti světa. V druhé části práce se věnujeme kompozicím děl, které Delibes plně podřídil tomu, aby co nejlépe vystihly záměr románu. Dětské hrdiny zkoumáme také v kontextu ostatních literárních postav. Neopomíjíme ani poukázat na společenské prostředí a související problémy, které ovlivňují dětské hrdiny. V závěrečné kapitole pak srovnáváme romány s filmovou tvorbou.

## **9.3 The children heroes in the production of Miguel Delibes**

The objective of this thesis is to analyze children's characters in the novels of *El Camino, Mi idolatrado hijo Sisi* and *El príncipe destronado*. After a brief summary of children characters within Delibes novels, we focus on analyzing common aspects of children heroes, on feelings of anxiety and fear, the importance of background, in which the child grows up, we concentrate on teenagers problems and children's evolution, we focus on the way how children speak and on the analysis of hilarious moments, which are originated from the children's innocence of the world. This thesis intends to take into account all these aspects. In the second part we dedicate to composition of the novel that Delibes completely conformed to the novels intention. The children characters are explored in the context of other characters, taking into account the point of the social background and related problems. In the final chapter we compare the novels to the film production.

## 10 Bibliografie

### 10.1 Primární literatura

- Delibes, Miguel. *El Camino*. Barcelona: Destino, 2007
- Delibes, Miguel. *Mi idolatrado hijo Sisí*. Barcelona: Destino, 1994
- Delibes, Miguel. *El príncipe destronado*. Barcelona: Destino, 2005

### 10.2 České překlady

- Delibes, Miguel. *Můj synáček Sisí*. přel. Olga Rychlíková. Praha: Odeon, 1978

### 10.3 Sekundární literatura

- Alonso de los Ríos, César. *Conversaciones con Miguel Delibes*. Madrid: Magisterio Español, 1971
- Bartoš, Lubomír. *Dějiny a kultura Španělska*. Brno: Masarykova univerzita, 1998
- Alvar, Manuel. *El mundo novelesco de Miguel Delibes*. Madrid: Gredos, 1987
- Bělič, Oldřich. Forbelský, Josef. *Dějiny španělské literatury*. Praha: SPN, 1984
- Buckley, Ramón. *Problemas formales en la novela española contemporánea*. Barcelona: Península M. R., 1968
- Bustos Deuso, M. Luisa. *La mujer en la narrativa de Delibes*. Valladolid: Secretariado de Publicaciones e Intercambio Editorial, Universidad de Valladolid, 1990
- Cabrera, Vicente. González del Valle, Luis. *Novela española contemporánea: Cela, Delibes, Romero y Hernández*. Madrid: SGEL, 1979
- Celma Valero, M. Pilar (Ed.). *Miguel Delibes: Homenaje académico y literario*. Valladolid: Secretariado de Publicaciones e Intercambio Editorial, Universidad de Valladolid, 2003
- Corral Castanedo, Antonio. *Retrato de Miguel Delibes*. Barcelona: Círculo de Lectores, 1995
- Cuevas García, Cristóbal (Ed.). *Miguel Delibes. El escritor, la obra y el lector*. Barcelona: Anthropos/Congreso de Literatura Española Contemporánea, 1992

- Valle Spinka, Ramón F. del. *La coincidencia social de Miguel Delibes*. New York: Eliseo Torres, 1975
- Delibes, Miguel: *El sentido del progreso desde mi obra*. Madrid: Real Academia Española, 1975
- Delibes, Miguel. *España 1936-1950: Muerte y resurrección de la novela*. Barcelona: Destino, 2004
- Forbelský, Josef. *Španělská literatura 20. století*. Praha: Karolinum, 1999
- García Domínguez, Ramón. *La imagen escrita*. Valladolid: SGAE, Semana Internacional de Cine de Valladolid, 1993
- García Domínguez, Ramón. *Miguel Delibes, Premio Nacional de las Letras Españolas 1991*. Madrid: Centro de las Letras Españolas, 1994
- García Domínguez, Ramón. *Miguel Delibes: un hombre, un paisaje, una pasión*. Barcelona: Destino, 1985
- García Viñó, Manuel. *Novela española de posguerra*. Madrid: Publicaciones Españolas, 1971
- Gómez Yebra, Antonio. *Cuatro mujeres para un príncipe destronado*. Madrid: Castalia, 2001
- Jiménez Lozano. *El autor y su obra: Miguel Delibes*. Madrid: Editorial ACTAS, Universidad Complutense de Madrid, 1993
- Medina –Bocos Montarelo, Amparo: *El Camino de Miguel Delibes*. Madrid: AKAL, 1988
- Pauk, Edgar. *Miguel Delibes: Desarrollo de un escritor (1947-1974)*. Madrid: Gredos, 1975
- Rey, Alfonso. *La originalidad novelística de Delibes*. Santiago: Secretariado de Publicaciones de la Universidad de Santiago, Universidad Santiago de Compostela, 1975
- Rodríguez, Jesús. *El sentimiento del miedo en la obra de Miguel Delibes*. Madrid: Pliegos, 1979
- Salcedo Arteaga, Emilio. *Miguel Delibes: novelista de Castilla*. Valladolid: Junta de Castilla y León, Consejería de Educación y Cultura, 1986
- Spires, Robert C. *La novela española de posguerra*. Madrid: Cupsa, 1978

- Vilanova, Antonio. *Novela y sociedad en la España de la posguerra*. Barcelona: Lumen, 1995
- Umbral, Francisco. *Miguel Delibes*. Madrid: Espesa, 1970